

IOS. M. SCHNEIDT,

v. I. D. COM. PAL. CAES. CONS. AVL. WIRCEB. ET FVLDENS.
PANDECT. ET IVRIS FRANCONICI IN VNIVERSITATE
WIRCEBURGENSI PROFESSORIS PVBL. ET ORD.

THESAVRVS IVRIS FRANCONICI

Oder

Sammlung

theils gedruckter theils ungedruckter

Abhandlungen, Dissertationen,

Programmen, Gutachten, Gesetze,
Urkunden &c. &c.

welche das

Fränkische und besonders Hochfürstlich,
Würzburgische

Geistliche, Weltliche, Bürgerliche, Peinliche, Lehens
Polizen- und Kameralrecht

erläutern &c.

Des ersten Abschnittes neunzehntes Heft.

Würzburg,

Im Verlage der Franz Xaver Rienerischen privil.
Buchhandlung.

1 7 8 9.

Bayrische
Stadtbibliothek
MÜNCHEN

SECTION I.

OPUSCULUM LXIII.

IOS. MAR. SCHNEIDT, &c.

ELEMENTA

IURIS WIRCEBURGENSIS

SEU

DVCATVS FRANCONIAE. *

INGRESSVS.

§. I.

Notio Iuris in genere. Si iurisprudentiam, quatenus de negotiis ciuilibus agit, consideremus,
Ttttttttt 2 cam

* Iam Anno 1771 Delineationem Elementorum Iuris Franconici in vsum Auditorii typis emisi; prodeunt hic ipsa Elementa Iuris Franconici, duplo aucta & integris Libris de Processu ac Politia augmentata, ita vt hoc Systema pro Compendio Iuris Franconici & quasi pro indice systematico Thesauri huius Franconici, & Collectionis Mandatorum vsque ad Annum 1789. haberi queat.

eam Scientiam Legum practicam esse, dicere licebit, cumque Leges in genere sint normae, secundum quas quis actiones suas morales attemperare tenetur; Iurisprudentiae autem finis sit iustitia, siue attributio illius, quod cuius Iure debetur; mox patescit, Ius tum esse facultatem moralem agendi, tum complexum legum vnus generis, tum etiam complexum iurium siue facultatum moralium & obligationum ex Legibus vnus generis descendendum.

§. II.

*Notio Iuris
Naturalis.*

Cumque variae extent Legum ac Iurium species, sic & Iura inter se differre necesse est. Monstrat se primo loco Ius Naturale siue Diuinum connatum, quod est complexus Iurium & obligationum, quae ex Legibus naturalibus descendunt; seu sola ratione cognoscuntur.

§. III.

*Notio Iuris
positiui Ciui-
lis.*

Non omnia vero negotia ita sunt disposita, vt mox ratiocinio immediato ex hoc iure decidi, aut cognosci possint, multa sunt arbitraria & pro varietate temporis, loci, personarum ac circumstantiarum diiudicanda: multa denique ad cuiusuis Reipublicae Statum, non quidem contra, bene tamen praeter ac iuxta Ius Naturae attemperanda, & determinanda. Complexus iam eiusdemque

modi determinationum seu Legum positiuarum, Ius Positium, & quatenus vni Reipublicae est praescriptum, Ciuile audit. Exemplo fit Ius Ciuile Romanum, nec non reliqua particularia, iater quae Wirceburgense huins opusculi scopus erit.

§. IV.

Scopus hu- Delineationem Elementorum Iuris
ius operis. Franconici ciuilis priuati Anno 1771.
in vsum auditorii edidi: Hac autem Editione iam
consumta, & cum interea duo Tomi Mandatorum
Wirceburgensium prodierint, nec non Thesaurus
meus Franconici Iuris ad nouem tomulos excreuerit,
non delineationem, sed Systema elementare edendi
se mihi hic offert occasio, quod duabus partibus
consistet: vna historica, altera doctrinalis: quarum
prior praemissis generalibus iuris antiquissimi, &
medii aevi, ea quae moderni iuris Wirceburgensis
auspicia & vicissitudines concernunt ordine Chrono-
logico, posterior vero Ius modernum ordine Systema-
tico, in quantum diuersitas materiarum patitur, ob
oculos ponet.

P A R S I.

PROLEGOMENA ET APPARATVS AD IVS
FRANCONICVM TAM IN GENERE QVAM
IN SPECIE.

CAPVT VNICVM.

*De Notione, ambitu, fatis, subsidiis & admi-
niculis Iuris ciuilibus Franconici priuati tam
antiqui quam moderni.*

§. V.

*De Iure
Franconico
late sumpto.*

Quae de Iure Germanico in genere,
eius existentia, vtilitate imo necessitate
praemittenda essent, studio omitto, &
lectorem ad Ioan. Henr. Christiani DE SELCHOW Ele-
menta Iuris Germanici remitto, ubi & simul ea sub-
sidia in sua Bibliotheca allegata inueniet, quae ad
Ius Franconicum late sumptum, ad Circulum scilicet
Franconicum spectant; Iura enim Ducatus Franco-
niae & specificè Wirceburgensia hic solummodo re-
praesentabo.

§. VI.

*Monumenta
I G anti-
quissimi*

Franconiam partem Germaniae prin-
cipalem & esse & fuisse, in comperto est.
Germanorum igitur iure viuebant; sed
sicuti antiquissima Germanorum iura meris consuetu-
dinibus continebantur, sic etiam Francones iisdem
vsos fuisse erit concludendum. Pauca eorum capita
in comperto habemus, quorum potissima TACITVS in

Libro

Libro de moribus Germanorum conseruauit; quae sparsim ab eo prolata, succincte hic refero verbis Authoris propriis. Iuxta varias tamen illas disponam Classes.

I. Consuetudines formam Reipublicae concernentes.

I. Reges ex nobilitate, Duces ex virtute sumunt, nec Regibus infinita, aut libera potestas. TACIT. Cap. 7.

II. De minoribus rebus Principes consultant, de maioribus omnes, ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud principes pertractentur Cap. 11.

III. Coeunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur Luna, aut impletur. TACIT. Cap. 11.

IV. Rex vel Princeps prout aetas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia est, audiuntur: auctoritate suadendi magis, quam iubendi potestate. Si displicuit sententia, fremitu aspernantur: Sin placuit frameas concutunt. Honoratissimum assensus genus est, armis laudare. TACIT. Cap. 11.

V. Eligantur in iisdem conciliis & Principes, qui iura per pagos vicosque reddunt. Centeni singulis ex plebe Comites, Consilium simul, & auctoritas adsunt. Cap. 12.

VI. Mos est Ciuitatibus vltro ac viritim conferre Principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore acceptum etiam necessitatibus subuenit. Cap. 15.

Huc etiam referri possunt, quae Iulius Caesar Lib. V. de Belló Gallico habet; cum enim inter Gallos & Germanos magna fuerit morum analogia, ea certo modo applicari poterunt: Scribit enim STRABO in Germaniae veteris descriptione L. 7.

Germani a Gallis parum differentes, itaque recte mihi videntur Romani eis nomen Germanorum indidisse, cum eos fratres esse Gallorum vellent ostendere. Fratres enim Romanorum lingua Germani dicuntur.

Caesar autem sequentia habet:

VII. Magistratus Gallis, quae visa sunt, occultant, quaeque esse ex usu iudicauerint, multitudini produnt. De Republica, nisi per Concilium, loqui non conceditur.

VIII. Cum bellum Ciuitas aut illatum defendit, aut infert, magistratus, qui illi bello praesunt, ut vitae necisque habeant potestatem, eliguntur. In Pace nullus communis est magistratus, sed Principes Regionum atque Pagorum inter suos ius dicunt, controuersiasque minuunt. Latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusvis Ciuitatis fiunt;

atque

atque ea iuventutis exercendae ac dissidia minuendae causa fieri praedicant. Atque ubi, quis ex Principibus in Concilio se dixit Ducem fore, qui sequi velint profiteantur, confurgunt ii, qui & causam & hominem probant, suumque auxilium pollicentur; atque a multitudine collaudantur; qui ex iis securi non sunt, in desertorum & proditorum numero dicuntur, omniumque rerum iis postea fides derogatur.

Cum hoc etiam convenit, quod TACITVS in Capite sexto dicit:

IX. Scutum reliquisse praecipuum flagitium, nec aut sacris adesse, aut Concilium inire ignominioso fas; multique superstites bellorum infamiam laqueo finiuerunt. Tac. cap. 6.

Proditores & transfugas arboribus suspendunt, ignavos & imbelles, & corpore infames, coeno ac palude iniecta desuper crate mergunt. Tac. cap. 12.

X. Ius in viribus habent, adeo ut ne latrocinii quidem pudeat, tantum hospitibus boni, mitesque supplicibus. POMPONIVS MELA Lib. cit. cap. 3.

II. De Iure Sacrorum.

I. Deorum maxime Mercurium colunt, cui certis diebus humanis quoque hostiis litare solent. Herculem ac Martem concessis animalibus placant. Pars Sueuorum & Isidi sacrificat. Tacit. Cap. IX.

II. Nec cohibere parietibus Deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare ex magnitudine coelestium arbitrantur. Lucos ac nemora consecrant, Deorumque nominibus appellant secretum illud, quod sola Reuerentia videt.

III. Ad Ius Ciuile spectant.

I. Nec Dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur. Tac. cap. 11. Cuius rationem reddit CAESAR. Lib. V.

Galli se omnes ab Dite prognatos praedicant, idque a Druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt. Et dies natales & mensium & annorum initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur.

II. Seruis non in nostrum morem descriptis per familiam ministeriis vtuntur; suam quisque sedem, suos penates regit, frumenti modum Dominus aut pecoris aut vestis, ut colono, iniungit, & seruus haecenus paret. Caetera domus officia vxor ac liberi exequuntur. Verberare seruum, ac vinculis & opere coercere rarum: occidere solent, non disciplina & seueritate, sed impetu & ira, ut inimicum, nisi quod impune est. Tac. cap. 25.

Liberti non multum supra servos sunt ; raro aliquod momentum in domo , nunquam in ciuitate exceptis duntaxat iis gentibus, quae regnantur. Ibi enim & super ingenuos et nobiles ascendunt : apud caeteros imparis libertini libertatis argumentum sunt. Tac. cap. 25.

III. Arma summere non ante cuiquam moris, quam Ciuitas suffectorum probauerit. Tum enim in ipso Concilio vel Principum aliquis , vel pater vel propinquus scuto frameaque Iuuenem ornant. Haec apud illos toga hic primus iuuentae honos : ante hoc Domus pars videntur mox Reipublicae. Tac. cit. cap. 13.

IV. Sera Iuuenum Venus , eaque inexhausta. pubertas. Tac. cap. 20. Et Iulius Caesar intra annum vero vigesimum foeminae notitiam habuisse in turpissimis habent.

V. Dotem non vxor marito, sed vxori maritus offert. Interfunt parentes ac propinqui, et munera probant. Munera non ad delicias muliebres quaesita , nec quibus neonupta comatur , sed boues et frenatum equum , et Scutum cum framea gladioque. In haec munera vxor accipitur atque inuicem armorum aliquid viro offert. Ne se mulier extra virtutum cogitationes, extraque bellorum casus putet, ipsa incipientis matrimonii auspiciis admonetur , venire

nire se laborum, periculorumque Sociam idem in pace, idem in praelio passuram, ausuramque. Hoc iuncti boues, hoc paratus Equus, hoc data arma denuntiant. Sic viuendum, sic pereundum. Accipere se, quae liberis inuiolata ac digna reddat, quae nurus accipiant, rursusque ad nepotes referant. Cap. 18.

VI. Haeredes Successorésque sui cuique liberi, et nullum testamentum. Si Liberi non sunt, proximus gradus in possessione, fratres, patru, auunculi cap. 20.

Sororum Filiis idem apud auunculum, qui apud patrem, honos. cit. cap.

VII. Inter familiam et penates et Iura Successionum equi traduntur. Excipit filius, non ut caetera, natu maximus, sed prout ferox bello et melior. Cap. 32.

VIII. Foenus agitare, et in vfuras extendere ignotum.

IX. Agri pro numero cultorum ab uniuerfis per vicos occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum spatia praestant.

Et Iulius Caesar de Agricultura sequentia dicit:

Agri-

„Agriculturae non student, maiorque pars virtus eorum in lacte et caseo & carne consistit: neque quisquam agri modum certum aut fines proprios habet; sed magistratus in annos singulos gentibus, cognationibusque hominum, qui vna coierunt, quantum eis, & quo loco visum est, attribunt agri, atque anno post alio transire cogunt. Eius rei multas afferunt causas: ne assidua consuetudine capti studium belligerandi agricultura commutent; ne latos fines parare studeant, potentioresque humiliores possessionibus expellant; ne accuratius ad frigora atque aestus vitandos aedificent; ne qua oriatur pecuniae cupiditas; qua ex re factiones, dissensionesque nascuntur; ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari posse videat.“

IV. Ad ius criminale pertinent.

I. Distinctio poenarum ex Delicto Cap. 12.

II. Silentium per Sacerdotes, quibus et coercendi ius est, imperatur. Neque animadvertere, neque vincire, neque verberare quidem, nisi sacerdotibus, permissum: non quasi in poenam, nec Ducis iussu, sed veluti Deo iubente, quem bellantibus adesse credunt. Tac. cap. 7. et 11.

III. Licet apud Concilium accusare quoque, & discrimen capitis intendere Cap. 12.

IV.

IV. Scutum reliquisse praecipuum flagitium, nec aut sacris adesse aut Concilium inire ignominioso fas, multique superstites bellorum infamiam laqueo finiuerunt. cap. 6.

V. Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena praesens & maritis permessa: accisis crinibus nudatam coram propinquis expellit Domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit. Tac. cap. 19. Item PROCOPIUS de bello gallico Lib. 4.

Prope soli barbarorum singulis vxoribus contenti sunt, exceptis admodum paucis, qui non libidine, sed ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur. Tac. Cap. 18.

VI. Suscipere tam inimicitias, seu patris seu propinqui, quam amicitias necesse est. Nec implacabiles durant. cap. 21.

Luitur homicidium certo armentorum & pecorum numero, recipitque satisfactionem vniuersa Domus Cap. 21.

VII. Numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis necare flagitium habetur. Cap. 19.

VIII. Proditores & transfugas arboribus suspendunt. Ignauos et imbelles & corpore infames coeno ac palude, iniecta super crate mergunt. Cap. 12.

IX. Leuioribus delictis pro modo poenarum equorum pecudum numero conuicti mulctantur. Pars mulctae Regi vel Ciuitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquis eius exsoluitur. Cap. 12.

V. De Politia tractant.

I. Arua per annos mutant, & superest ager. Nec enim cum vbertate et amplitudine soli labore contendunt, vt pomaria conserant, prata separent, et hortos rigent. Sola terrae seges imperatur. Vnde annum quoque ipsum non in totidem digerunt species: hiems & ver, & aestas intellectum ac vocabula habent: autumnus perinde nomen ac bona ignoratur. Tac. Cap. 26.

II. Nulla orbitatis pretia. Tac. cap. 20.

III. Quemcunque mortalium arcere recto nefas habetur. Pro fortuna quisque apparatis epulis excipit. Cum defecere, hospes, qui modo fuerat, monstrator hospitii, & comes. Tac. cap. 21. MELA Lib. 3. IUL. CAESAR. Lib. 4. cap. 21.

IV. Vinum ad se importare non sinunt; quod ea re ad laborem ferendum remolescere homines & effoeminari arbitrantur IUL. CAES. Lib. 4.

V. Potus humor ex hordeo aut frumento in quandam similitudinem vini corruptus. Proximi ripae & vinum mercantur. Tac. cap. 23.

VI. Diem

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

*Collectiones
I. G. antiqui
et in specie de
Lege Salica.*

Ex quo autem Franci rerum potiti, consuetudines germanicae singulorum populorum in scripturam redigebantur. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum, Boiuuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui relictæ Germania alias sibi sedes quaesiuerunt, puta

Bur.

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesierunt, puta

Bur-

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesierunt, puta

Bur-

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 licta Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur-

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesiuerunt, puta

Bur-

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur-

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

*Collectiones
I. G. antiqui
et in specie de
Lege Salica*

Ex quo autem Franci rerum potiti, consuetudines germanicae singulorum populorum in scripturam redigebantur. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum, Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui relictæ Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur.

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrium. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur-

Burgundiorum , Wisigothorum , Ostrogothorum ,
ac Longobardorum permanarunt. a) Inter has emi-
net Lex Salica , b) utpote nostrae Franconiae om-
nimodo propria : confecta etenim est circa annum
Christi 422 c) in Palatio Regio ad Salam , Salz di-
cto d) a quatuor viris primoribus Wisogasto , Bo-
doga-

a) Omnes ac singulae harum Legum compilationes in
Codicibus manuscriptis , qui ipsi admodum discre-
pant, diu latuerunt, donec opera praestantissimorum
virorum Ioannis SICHARDI , BASILII , Ioannis HEROL-
DI , Friderici LINDENBROGHII , Stephani BALUZII &
Petri GEORGISCH magno iurisprudentiae nostrae com-
modo publice prodierint.

b) De hac praeter Scriptores antiquiores Wendelinum
& alios notandi sunt : Car. DU FRESNE Diff. XVII.
ad Ioinuillam apud Pistorium in Amoenitat. Histor.
Iurid. P. VI. p. 1670. seqq. & Ge. Steph. WIESAN-
DI. Diff. de Lege Salica. Lips. 1760 Edidit et hanc
Legem Salicam iuncta illa Ripuariorum commenta-
rioque illustravit Io. Ge. ECKARTUS Hanon 1719.
fol. Confer. etiam H. Ch. DE SENKENBERG Visiones
de Collect. Leg. Germ. C. I. p. 7. seq.

c) SIGEBERT. GEMBLAC. in Chron. ad annum Christi
422. HEINEC. in Praefatione Corp. Iur. Germ. prae-
missa ; item in Hist. Iur. Germ. Cap. 1. §. 8. Ec-
CARD. in LL. Francorum Salicis in not. ad Praefat.
item in Gest. Franc. Orient. L. 2. §. 9.

d) ECCARDUS Diff. speciali de Palatio Saltz, quam etiam
inseruit GROPPUS Historiae suae Wirceburgensi ger-
manicae Part. 2. fol. 406.

1. Abschn. XVII. Gest. Uuuuuuuuuuu

VI. Diem noctemque continuare potando nulli
probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria
exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut
cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu
de Libertate & de Corpore contendant. Victus vo-
luntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quam-
uis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est
in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Ser-
uos conditionis huius per commercia tradunt Tac.
Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum viro-
rum certis lignis cumentur. Struem rogi nec ve-
stibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma,
quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum
Cespes erigit. Monumentorum arduum & opero-
sum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac.
Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
& Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
lictæ Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur.

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

*Collectiones
I. G. antiqui
et in specie de
Lege Salica*

Ex quo autem Franci rerum potiti, consuetudines germanicae singulorum populorum in scripturam redigebantur. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum, Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui relictæ Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur-

multum tamen alteratam Anno 1618. typis promulgavit. Quae anno 1733. de nouo fuit recusa.

§. XIV.

Reliquae Ordinationes et in specie Ecclesiasticae Wirceburgenses. Ante & post hanc reformationem plura prodire Mandata, quae cum Ius nouum & nouissimum contineant, ideo hic specificè recensere supersedeo, quod earum in sequentibus vberrima recurramentio *u)*: in puncto Constitutionum Wirceburgicarum Ecclesiasticarum tamen aliqua annotatione digna recensebo.

§. XV.

Regulae in Ecclesiasticis semper fuere Canones Conciliorum Generalium & Prouincialium praecipue Germanicorum nec non Dioecesanorum; *w)* habuit etiam

ler anderen Landgerichtssachen bishero und ins fünfzigste zu halten. Wirzb. 1618. fol. mit einem neuen Titelblatt versehen 1619. Nachgedruckt 1733. findet sich auch der 3te Theil bey LUDOLPH Collect Stat. p. 1 — 203; und in MELONI Thesauro.

u) Sufficiat dixisse, quod Anno 1770 duo Tomi Mandatorum in Folio prodierint, quorum Supplementum sistit Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. I. vsque q. & seqq.

w) Videantur HARTZHEIM Concilia Germanica.

etiam Franconia particulares suas Synodos : ad eas pertinent Concilia de annis 1080 & 1130 x). Concilium Herbipolense de Anno 1287 y). Synodus Dioecesana de 1298. z) Concilium Herbipolense de 1314. a). Synodus Herbipolensis de 1329. b) Concilium Herbipolense de 1330. c) Statutum de reformatione Ecclesiasticorum Iudiciorum Ecclesiae Herbipolensis de 1342 d). Statutum de remediis animarum de 1344. e). Institutio Matriculae Iuristarum Ecclesiae f). Concordatio de Sacramento Confessionis g). Concilium Herbipolense de 1407. h). Synodus Dioe.

XXXXXXXXX 3

cesa.

z) Hugo Flauiniacensis in Chronico Virdunensi pag. 218. PAGIVS in Breuia. Pont. de Innocentio II. p. 519. N. 12. FRIES. l. cit. ad annum 1130. Confer. GREBNER Diss. de Conciliis Nationis Germanicae, Wirceburgi in Francia Orientali celebratis Art. 3. & 4.

y) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 2. p. 15.

z) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 3. p. 59.

a) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 7. p. 100.

b) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 8. p. 109.

c) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 9. p. 197.

d) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 10. p. 205.

e) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 12. p. 227.

f) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 13. p. 229.

g) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 15. p. 237.

h) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 17. p. 244.

v. L. D.

RAN

v

T

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IV

IOS. M. SCHNEIDT,

v. I. D. COM. PAL. CAES. CONS. AVL. WIRCEB. ET FVLDENS.
PANDECT. ET IVRIS FRANCONICI IN VNIVERSITATE
WIRCEBURGENSI PROFESSORIS PVBL. ET ORD.

THESAVRVS IVRIS FRANCONICI

Oder

Sammlung

theils gedruckter theils ungedruckter

Abhandlungen, Dissertationen,

Programmen, Gutachten, Gesäße,
Urkunden &c. &c.

welche das

Fränkische und besonders Hochfürstlich,
Würzburgische

Geistliche, Weltliche, Bürgerliche, Peinliche, Lehens
Polizen: und Kameralrecht
erläutern &c.

Des ersten Abschnittes neunzehntes Heft.

W i r z b u r g,

Im Verlage der Franz Xaver Rienerischen privil.
Buchhandlung.

1 7 8 9.

Bayrische
Stadtbibliothek
MÜNCHEN

SECTIO I.

OPVSCVLVM LXIII.

IOS. MAR. SCHNEIDT, &c.

ELEMENTA

IVRIS WIRCEBURGENSIS

SEV

DVCATVS FRANCONIAE. *

INGRESSVS.

§. I.

*Notio Iuris
in genere.*

Si iurisprudentiam, quatenus de nego-
tiis ciuilibus agit, consideremus,
Tententur 2 eam

* Iam Anno 1771 Delineationem Elementorum Iuris Franconici in vsum Auditorii typis emisi; prode-
unt hic ipsa Elementa Iuris Franconici, duplo aucta
& integris Libris de Processu ac Politia augmentata,
ita vt hoc Systema pro Compendio Iuris Franconici
& quasi pro indice systematico Thesauri huius Fran-
conici, & Collectionis Mandatorum vsque ad An-
num 1789. haberi queat.

eam Scientiam Legum practicam esse, dicere licebit; cumque Leges in genere sint normae, secundum quas quis actiones suas morales attemperare tenetur; Iurisprudentiae autem finis sit iustitia, siue attributio illius, quod cuius Iure debetur; mox patescit, Ius tum esse facultatem moralem agendi, tum complexum legum vnius generis, tum etiam complexum iurium siue facultatum moralium & obligationum ex Legibus vnius generis descendendum.

§. II.

*Notio Iuris
Naturalis.*

Cumque variae extent Legum ac Iurium species, sic & Iura inter se differre necesse est. Monstrat se primo loco Ius Naturale siue Diuinum connatum, quod est complexus Iurium & obligationum, quae ex Legibus naturalibus descendunt; seu sola ratione cognoscuntur.

§. III.

*Notio Iuris
positiui Ciui-
lis.*

Non omnia vero negotia ita sunt disposita, vt mox ratiocinio immediato ex hoc iure decidi, aut cognosci possint, multa sunt arbitraria & pro varietate temporis, loci, personarum ac circumstantiarum diiudicanda: multa denique ad cuiusvis Reipublicae Statum, non quidem contra, bene tamen praeter ac iuxta Ius Naturae attemperanda, & determinanda. Complexus iam eiusdemque

modi determinationum seu Legum positiuarum, Ius Positium, & quatenus vni Reipublicae est praescriptum, Ciuile audit. Exemplo sit Ius Ciuile Romanum, nec non reliqua particularia, inter quae Wirceburgense huins opusculi scopus erit.

§. IV.

Scopus huius operis. Delineationem Elementorum Iuris Franconici ciuilis priuati Anno 1771. in vsum auditorii edidi: Hac autem Editione iam consumpta, & cum interea duo Tomi Mandatorum Wirceburgensium prodierint, nec non Thesaurus meus Franconici Iuris ad nouem tomulos excreuerit, non delineationem, sed Systema elementare edendi se mihi hic offert occasio, quod duabus partibus consistet: vna historica, altera doctrinalis: quarum prior praemissis generalibus iuris antiquissimi, & medii aevi, ea quae moderni iuris Wirceburgensis auspicia & vicissitudines concernunt ordine Chronologico, posterior vero Ius modernum ordine Systematico, in quantum diuersitas materiarum patitur, ob oculos ponet.

P A R S I.

PROLEGOMENA ET APPARATVS AD IVS
FRANCONICVM TAM IN GENERE QVAM
IN SPECIE.

CAPVT VNICVM.

*De Notione, ambitu, fatis, subsidiis & admi-
niculis Iuris ciuilis Franconici priuati tam
antiqui quam moderni.*

§. V.

*De Iure
Franconico
late sumpto.*

Quae de Iure Germanico in genere,
eius existentia, vtilitate imo necessitate
praemittenda essent, studio omitto, &
lectorem ad Ioan. Henr. Christiani DE SELCHOW Ele-
menta Iuris Germanici remitto, ubi & simul ea sub-
sidia in sua Bibliotheca allegata inueniet, quae ad
Ius Franconicum late sumptum, ad Circulum scilicet
Franconicum spectant; Iura enim Ducatus Franco-
niae & specificè Wirceburgensia hic solummodo re-
praesentabo.

§. VI.

*Monumenta
I. G. anti-
quissimi*

Franconiam partem Germaniae prin-
cipalem & esse & fuisse, in comperto est.
Germanorum igitur iure viuebant; sed
sicuti antiquissima Germanorum iura meris consuetu-
dinibus continebantur, sic etiam Francones iisdem
vfos fuisse erit concludendum. Pauca eorum capita
in comperto habemus, quorum potissima TACITVS in
Libro

Libro de moribus Germanorum conseruauit; quae sparsim ab eo prolata, succincte hic refero verbis Auctoris propriis. Iuxta varias tamen illas disponam Classes.

I. Consuetudines formam Reipublicae concernentes.

I. Reges ex nobilitate, Duces ex virtute sumunt, nec Regibus infinita, aut libera potestas. TACIT. Cap. 7.

II. De minoribus rebus Principes consultant, de maioribus omnes, ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium est, apud principes pertractentur Cap. 11.

III. Coeunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur Luna, aut impletur. TACIT. Cap. 11.

IV. Rex vel Princeps prout aetas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia est, audiuntur: auctoritate suadendi magis, quam iubendi potestate. Si displicuit sententia, fremitu aspernantur: Sin placuit frameas concutunt. Honoratissimum assensus genus est, armis laudare. TACIT. Cap. 11.

V. Eliguntur in iisdem conciliis & Principes, qui iura per pagos vicosque reddunt. Centeni singulis ex plebe Comites, Consilium simul, & auctoritas adsunt. Cap. 12.

VI. Mos est Ciuitatibus vltro ac viritim conferre Principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore acceptum etiam necessitatibus subuenit. Cap. 15.

Huc etiam referri possunt, quae Iulius Caesar Lib. V. de Belló Gallico habet; cum enim inter Gallos & Germanos magna fuerit morum analogia, ea certo modo applicari poterunt: Scribit enim STRABO in Germaniae veteris descriptione L. 7.

Germani a Gallis parum differentes, itaque recte mihi videntur Romani eis nomen Germanorum indidisse, cum eos fratres esse Gallorum vellent ostendere. Fratres enim Romanorum lingua Germani dicuntur.

Caesar autem sequentia habet:

VII. Magistratus Gallis, quae visa sunt, occultant, quaeque esse ex usu iudicauerint, multitudini produnt. De Republica, nisi per Concilium, loqui non conceditur.

VIII. Cum bellum Ciuitas aut illatum defendit, aut infert, magistratus, qui illi bello praesunt, ut vitae necisque habeant potestatem, eliguntur. In Pace nullus communis est magistratus, sed Principes Regionum atque Pagorum inter suos ius dicunt, controuersiasque minuunt. Latrocinia nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusuis Ciuitatis fiunt;

atque

atque ea iuventutis exercendae ac dissidia minuendae causa fieri praedicant. Atque ubi, quis ex Principibus in Concilio se dixit Ducem fore, qui sequi velint profiteantur, confurgunt ii, qui & causam & hominem probant, suumque auxilium pollicentur; atque a multitudine collaudantur; qui ex iis securi non sunt, in desertorum & proditorum numero dicuntur, omniumque rerum iis postea fides derogatur.

Cum hoc etiam convenit, quod TACITVS in Capite sexto dicit:

IX. Scurum reliquisse praecipuum flagitium, nec aut sacris adesse, aut Concilium inire ignominioso fas; multique superstites bellorum infamiam laqueo finiuerunt. Tac. cap. 6.

Proditores & transfugas arboribus suspendunt, ignavos & imbelles, & corpore infames, coeno ac palude iniecta desuper crate mergunt. Tac. cap. 12.

X. Ius in viribus habent, adeo ut ne latrocinii quidem pudeat, tantum hospitibus boni, mitesque supplicibus. POMPONIVS MELA Lib. cit. cap. 3.

II. De Iure Sacrorum.

I. Deorum maxime Mercurium colunt, cui certis diebus humanis quoque hostiis litare solent. Herculem ac Martem concessis animalibus placant. Pars Sueuorum & Isidi sacrificat. Tacit. Cap. IX.

II. Nec cohibere parietibus Deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare ex magnitudine coelestium arbitrantur. Lucos ac nemora consecrant, Deorumque nominibus appellant secretum illud, quod sola Reuerentia videt.

III. Ad Ius Ciuile spectant.

I. Nec Dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt: nox ducere diem videtur. Tac. cap. 11. Cuius rationem reddit CAESAR. Lib. V.

Galli se omnes ab Dite prognatos praedicant, idque a Druidibus proditum dicunt. Ob eam causam spatia omnis temporis non numero dierum, sed noctium finiunt. Et dies natales & mensium & annorum initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur.

II. Seruis non in nostrum morem descriptis per familiam ministeriis vtuntur; suam quisque sedem, suos penates regit, frumenti modum Dominus aut pecoris aut vestis, ut colono, iniungit, & seruus haecenus paret. Caetera domus officia vxor ac liberi exequuntur. Verberare seruum, ac vinculis & opere coercere rarum: occidere solent, non disciplina & seueritate, sed impetu & ira, ut inimicum, nisi quod impune est. Tac. cap. 25.

Liberti non multum supra seruos sunt ; raro aliquod momentum in domo , nunquam in ciuitate : exceptis duntaxat iis gentibus , quae regnantur. Ibi enim & super ingenuos et nobiles ascendunt : apud caeteros imparis libertini libertatis argumentum sunt. Tac. cap. 25.

III. Arma summere non ante cuiquam moris , quam Ciuitas suffectorum probauerit. Tum enim in ipso Concilio vel Principum aliquis , vel pater vel propinquus scuto frameaque Iuuenem ornant. Haec apud illos toga hic primus iuuentae honos : ante hoc Domus pars videntur mox Reipublicae. Tac. cap. 13.

IV. Sera Iuuenum Venus , eaque inexhausta. pubertas. Tac. cap. 20. Et Iulius Caesar intra annum vero vigesimum foeminae notitiam habuisse in turpissimis habent.

V. Dotem non vxor marito , sed vxori maritus offert. Interfunt parentes ac propinqui , et munera probant. Munera non ad delicias muliebres quaesita , nec quibus neonupta comatur , sed boues et frenatum equum , et Scutum cum framea gladioque. In haec munera vxor accipitur atque inuicem armorum aliquid viro offert. Ne se mulier extra virtutum cogitationes , extraque bellorum casus putet , ipsa incipientis matrimonii auspiciis admonetur , venire

nire se laborum , periculorumque Sociam idem in pace , idem in praelio passuram , ausuramque. Hoc iuncti boues , hoc paratus Equus , hoc data arma denuntiant. Sic viuendum , sic pereundum. Accipere se, quae liberis inuiolata ac digna reddar, quae nurus accipiant , rursusque ad nepotes referant. Cap. 18.

VI. Haeredes Successorésque sui cuique liberi, et nullum testamentum. Si Liberi non sunt , proximus gradus in possessione, fratres , patru , auunculi cap. 20.

Sororum Filiis idem apud auunculum , qui apud patrem , honos. cit. cap.

VII. Inter familiam et penates et Iura Successionum equi traduntur. Excipit filius, non ut caetera, natu maximus, sed prout ferox bello et melior. Cap. 32.

VIII. Foenus agitare , et in vfuras extendere ignotum.

IX. Agri pro numero cultorum ab uniuerfis per vicos occupantur , quos mox inter se secundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum spatia praestant.

Et Iulius Caesar de Agricultura sequentia dicit:

Agri-

„Agriculturae non student, maiorque pars virtus eorum in lacte et caseo & carne consistit: neque quisquam agri modum certum aut fines proprios habet; sed magistratus in annos singulos gentibus, cognationibusque hominum, qui vna coierunt, quantum eis, & quo loco visum est, attribuunt agri, atque anno post alio transire cogunt. Eius rei multas afferunt causas: ne assidua consuetudine capti studium belligerandi agricultura commutent; ne latos fines parare studeant, potentioresque humiliores possessionibus expellant; ne accuratius ad frigora atque aestus vitandos aedificent; ne qua oriatur pecuniae cupiditas; qua ex re factiones, dissensionesque nascuntur; ut animi aequitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis aequari posse videat.“

IV. Ad ius criminale pertinent.

I. Distinctio poenarum ex Delicto Cap. 12.

II. Silentium per Sacerdotes, quibus et coercendi ius est, imperatur. Neque animadvertere, neque vincire, neque verberare quidem, nisi sacerdotibus, permissum: non quasi in poenam, nec Ducis iussu, sed veluti Deo iubente, quem bellantibus adesse credunt. Tac. cap. 7. et 11.

III. Licet apud Concilium accusare quoque, & discrimen capitis intendere Cap. 12.

IV.

IV. Scutum reliquisse praecipuum flagitium, nec aut sacris adesse aut Concilium inire ignominioso fas, multique superstites bellorum infamiam laqueo finiuerunt. cap. 6.

V. Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena praesens & maritis permissa: accisis crinibus nudatam coram propinquis expellit Domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit. Tac. cap. 19. Item Procopius de bello gallico Lib. 4.

Prope soli barbarorum singulis vxoribus contenti sunt, exceptis admodum paucis, qui non libidine, sed ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur. Tac. Cap. 18.

VI. Suscipere tam inimicitias, seu patris seu propinqui, quam amicitias necesse est. Nec implacabiles durant. cap. 21.

Luitur homicidium certo armentorum & pecorum numero, recipitque satisfactionem vniuersa Domus Cap. 21.

VII. Numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis necare flagitium habetur. Cap. 19.

VIII. Proditores & transfugas arboribus suspendunt. Ignauos et imbelles & corpore infames coeno ac palude, iniecta super crate mergunt. Cap. 12.

IX. Leuioribus delictis pro modo poenarum equorum pecudum numero conuicti mulctantur. Pars mulctae Regi vel Ciuitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquis eius exsoluitur. Cap. 12.

V. De Politia tractant.

I. Arua per annos mutant, & superest ager. Nec enim cum vbertate et amplitudine soli labore contendunt, vt pomaria conserant, prata separent, et hortos rigent. Sola terrae seges imperatur. Vnde annum quoque ipsum non in totidem digerunt species: hiems & ver, & aestas intellectum ac vocabula habent: autumnus perinde nomen ac bona ignoratur. Tac. Cap. 26.

II. Nulla orbitatis pretia. Tac. cap. 20.

III. Quemcunque mortalium arcere recto nefas habetur. Pro fortuna quisque apparatis epulis excipit. Cum defecere, hospes, qui modo fuerat, monstrator hospitii, & comes. Tac. cap. 21. MELA Lib. 3. IUL. CAESAR. Lib. 4. cap. 21.

IV. Vinum ad se importare non sinunt; quod ea re ad laborem ferendum remollescere homines & effoeminari arbitrantur IUL. CAES. Lib. 4.

V. Potus humor ex hordeo aut frumento in quandam similitudinem vini corruptus. Proximi ripae & vinum mercantur. Tac. cap. 23.

VI. Diem

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesiuerunt, puta

Bur.

VI. Diem noctemque continuare potando nulli probrum. Tac. Cap. 22.

VII. Aleam (quod mirere) sobrii inter feria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de Libertate & de Corpore contendant. Victus voluntariam seruitutem adit: quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. Ea est in re praua peruicacia: ipsi fidem vocant. Seruos conditionis huius per commercia tradunt Tac. Cap. 24.

VIII. Funerum nulla ambitio.

Id solum obseruatur, ut corpora clarorum virorum certis lignis cumentur. Struem rogi nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & Equus adiicitur. Sepulchrum Cespes erigit. Monumentorum arduum & operosum honorem ut grauem defunctis aspernantur. Tac. Cap. 27.

§. VII.

Collectiones Ex quo autem Franci rerum potiti,
I. G. antiqui consuetudines germanicae singulorum po-
et in specie de pulorum in scripturam redigebantur.
Lege Salica. Unde Leges Salicae, Ripuariorum, Alemannorum,
 Boiuariorum, Frisiorum, Angliorum, Werinorum
 & Saxonum, et eorum quoque populorum, qui re-
 lieta Germania alias sibi sedes quaesuerunt, puta

Bur-

dogasto, Salogasto & Windogasto, qui tribus in conuentibus, diuersis in pagis, Salegeue, Bodogeue & Windogeue habitis, eandem non tam per modum Legis, quam ab initio per modum pacti proposuerunt. Claritatis & probationis ergo Praefationem illius hic appono.

Gens Francorum inclyta Auctore Deo condita, fortis in armis, firma pacis foedere, profunda in Consilio, corpore nobilis et incolumis, candore et forma egregia, audax, velox et aspera, nuper ad Catholicam fidem conuersa, e) immunis ab haeresi;
dum

e) Aera igitur huius praefationis referri debet ad tempus, mox annum Christi 496. succedens: hoc enim anno Clodouaeus in feriis natalitiis baptismum suscepit, prout luculenter probant COINTIUS & PAGIUS, & ex gratulatoriis S. P. Anastasii II. ad Clodouicum datis demonstrari potest. Exhibet illas DACHERIUS Spic. Tom. 5. pag. 582. & verba concernentia haec sunt:

„Glorioso & illustri filio Cludaecho Anastasius
Episcopus.

„Tuum gloriose fili! in christiana fide cum exordio nostro in pontificatu contigisse (exordium) gratulamur &c.“ Certum autem ex historia est, Anastasium II. anno 496. IV. Kalend. Decemb. Gelasio I. successisse. BARON. ad annum 496. §. 55. pag. 7.

dum adhuc teneretur barbarie, *f*) inspirante Deo inquirens scientiae clauem, iuxta morum suorum qualitatem desiderans iustitiam, custodiens pietatem, dictauerunt Salicam Legem Proceres ipsius gentis, qui tunc temporis apud eandem erant Rectores. Sunt autem electi de pluribus viri quatuor his nominibus, Wisogast, Bodogast, Salogast, & Windogast *g*) in locis, quibus nomen Salagkeue, Bodogkeue, & Windogkeue, qui per tres mallos *h*) conuenientes, omnes causarum origines sollicite discurrendo tractantes, de singulis iudicium decreuerunt hoc modo: At ubi Deo fauente, Cladouaeus, Comatus, et Pulcher & Inelyus, Rex Francorum pri-

Uuuuuuuuuu 2

mus

f) In Codice Gothano legitur: Dum adhuc ritu detineretur barbaro: ex quo patet, tempore conditae Legis Salicae Francos adhuc gentiles fuisse.

g) Gau vel Ga denotat Pagum, certum districtum: Gast veto incolam prouinciae seu pagi significat: ergo Bodogast incolam pagi ad fluuium Boda: Salogast, incolam ad fluuium Salam: Windogast incolam ad Windam, an der Unstrutt. Wisogast vel Wirogast incolam pagi ad Werram. Ex quo etiam fuit notio trium pagorum denominatorum. Vbi autem hi pagi siti fuerint, & quousque se extenderint vid. ECCARDI Franc. Orient. L. 2. S. 9. Item ad Legem Salicam fol. 5.

h) Mallus, id est, conuentus publicus.

mus recepit Catholicum Baptismum, quidquid minus habebatur in pacto idoneum per praecellos Reges Clodouacum et Childebertum & Hlotharium fuit lucidius emendatum & procuratum decretum hoc &c. Legis huius Capita iterum in diuersas diuido Classes.

I. De forma Processus.

Titulus I. De mannire oder von der Vorladung und dem Ungehorsam der Vorgeladenen.

Tit. 21. De eo, qui hominem innocentem apud regem adcusauerit.

Titulus 52. De testibus adhibendis.

Titulus 56. De manu ab aeneo redimenda. Oder wie sich einer von der dort üblichen Beweisführung mit dem siedenden Wasser entledigen konnte oder davon nicht entledigen wollte.

Titulus 59. De Despectionibus: oder von dem Ungehorsam gegen den Richter.

Titulus 60. De Ratinburgis: das ist von den Gerichtschöpfen.

Titulus 76. De Antrusione: das heißt, von der Prozeßform gegen die Vasallen, oder wie Sie es nennen, die Getreuen.

Titulus 78. In quantas Causas Thalaphas de-beant iurare: das heißt, wie viele Mischwörter einer zu seinem Beweis haben mußte.

II. Ad

II. Ad ius ciuile spectant.

Tit. 10. Si Damnum in messe vel in qualibet clausura datum fuerit: von Feld oder Scheuerdiebstählen.

Tit. 26. De Cauallo ascenso: von Reitung eines Pferds ohne Willen des Eigenthümers.

Tit. 30. De Libertis dimissis. Wenn Jemand einen fremden Knecht freigelassen hat.

Tit. 31. De Elocationibus. Von Verbrechen, so für gereichten Lohn begangen worden.

Tit. 34. De via lacina. Von auf offener Straße begangenen Freveln.

Tit. 39. De Quadrupedibus, qui hominem laedunt.

Tit. 47. De Reipus. Das ist, wie sich eine Wittib, wann Sie zur zweiten Ehe schreiten wollte; mit den Freunden ihres ersten Manns sowohl für sich, als ihren künftigen Ehemann absinden mußte.

Tit. 49. De adframinge: das ist von der Form wie man seine Güter an andere abgeben können.

Tit. 50. De Furtis, oder von Wiederverlangung der Sachen, aus deren Besitz man gekommen.

Tit. 51. De falso testimonio.

Tit. 53. De fide facta, oder vom Borgen.

Tit. 54. De Andocmito oder von Anrufung um die Execution.

Tit. 55 De rem praestata. Von dem Pachte oder der Verlehnung.

Tit. 62. De Alodis, oder von der Erbfolge in Gütern.

Legem hanc celeberrimam, ex qua successio masculorum in bona, imo et Axioma: Lilia non nent: deduci solet, integraliter hic infero.

„ Si quis mortuus fuerit, & filios non dimiserit, si Pater aut mater superstites fuerint, in ipsam haereditatem succedant. Si Pater & mater non superfuerint, & fratrem aut sororem dimiserint, in haereditatem ipsi succedant. Si isti non fuerint, tunc Soror matris in haereditate succedat. Si vero Soror matris non fuerit, sic soror Patris in haereditate succedat, & postea sic de illis generationibus quicumque proximior fuerit, ipsi in haereditate succedant, qui ex paterno genere veniunt. De terra vero Salica in mulierem nulla portio haereditatis transit, sed hoc virilis sexus acquirit; hoc est filii in ipsa haereditate succedunt. Sed ubi inter nepotes aut pronepotes post longum tempus de Alode terrae contentio suscitatur, non per stirpes sed per capita diuidantur.

Tit. 63. De eo, qui se de parentilla tollere vult. Das heist, wann einer um nicht an den Familienangelegenheiten Theil nehmen zu müssen, sich von derselben absondern wollte.

Tit.

Tit. 70. De eo, qui filiam alienam adquisierit, et se retraxerit. Von Aufkündigung des Eheversprechens.

Tit. 72. De terra commendata: vom Güterbesstand.

III. Ad ius Criminale.

Titulus 2. De furtis porcorum.

Tit. 3. De furtis animalium. Darunter verstanden sie Ochsen, Stier, Kühe und Kälber.

Tit. 4. De furtis ouium.

Tit. 5. De furtis caprarum.

Tit. 6. De furtis Canum.

Tit. 7. De furtis auium.

Tit. 8. De furtis arborum.

Tit. 9. De furtis apium.

Tit. 11. De servis mancipiis furatis: vom Raub der Leibeigenen.

Tit. 12. De furtis ingenuorum, & effraactoris. Vom Raube freyer Menschen, und zwar durch Einbruch.

Tit. 13. De furtis Servorum & effraactoris. Vom Raube der Knechte.

Tit. 14. De ingenuis hominibus, qui ingenuas mulieres rapiunt.

Tit. 15. De eo, qui uxorem tulerit alienam viuo marito. Oder von der Bigamie, wo auch zugleich

von dem Ehebruch, Nothzucht und Hurerey gehandelt wird.

Tit. 16. De superuentis: von Räubern.

Tit. 17. De Exspoliationibus, oder vom Beraubung der Grabstätte.

Tit. 18. De eo, qui Villam alienam assalierit. Oder von demjenigen, der eines anderen Hof sich mit Gewalt zueignen wollte.

Tit. 19. De Incendiis.

Tit. 20. De Vulneribus.

Tit. 22. De maleficis.

Tit. 23. De manu mulierum non stringenda. Oder von Bindung und Verletzung der Weibspersonen.

Tit. 24. De nauibus furatis.

Tit. 25. De furtis in molina commissis. Von Mühl diebstählen.

Tit. 27. De furtis diuersis.

Tit. 28. De homicidiis paruulorum.

Tit. 29. De adulteriis ancillarum.

Tit. 32. De Debilitationibus, oder von Gliederstümmelungen.

Tit. 33. De Conuitiis.

Tit. 35. De Ligaminibus ingenuorum. Von Bestrafung der freyen Personen.

Tit. 36. De Venationibus. Wo von dem Diebstahl des schon gefangenen und erlegten Wilds, oder eines zahm gemachten wilden Thiers gehandelt wird.

Tit.

Tit. 38. De homicidiis seruorum & exspoliationibus.

Tit. 40. De vestigio minando, das ist von Verfolgung der Diebe.

Tit. 41. De furtis Cauallorum. Vom Pferde- diebstahl.

Tit. 42. De Plagatoribus oder vom Menschenraub.

Tit. 43. De Seruo, qui de furto fuerit inculpatus.

Tit. 44. De homicidiis ingenuorum.

Tit. 45. De homicidiis a Contubernio factis. Das ist, wann ein Todtschlag in einem Auslauf von mehreren gemeinschaftlich geschehen.

Tit. 46. De homicidiis in Conuiuiis factis.

Tit. 57. De Grauiore occiso. Von Ermordung einer richterlichen Person.

Tit. 61. De Chrenceude. Wann ein Armer, der die Strafe nicht bezahlen konnte, jemanden umgebracht.

Tit. 64. De Haroueno. Oder von einem in einem Haus geschehenen gewaltsamen Raub.

Tit. 65. De Compositione homicidii. Oder von dem Wehrgeld.

Tit. 66. De homine in hoste occiso. Wann einer, da sie gegen den Feind zogen, seinen Mitgesellen umbrachte.

Tit.

Tit. 67. De Herburgium. Oder von Schimpf- und Schändworten.

Tit. 68. De Cauallo excorticato. Wann einer des anderen Pferd die Haut abgezogen, und selbige mitgenommen hat.

Tit. 69. De eo, qui hominem viuum de furca rulerit. Wann einer den anderen aus der Tortur weggenommen hat.

Tit. 71. De Basilica incensa.

Tit. 73. De Cultello sexauto. Von Messer- oder Wassen-Diebstahl.

Tit. 74. De Creodiba. Oder von Verbrennung eines umgebrachten Menschen, um nicht entdeckt zu werden.

Tit. 75. De eo, qui in aliena Domo resedit. Vom Steinwerfen auf eines anderen Haus zu seiner Verachtung.

Tit. 79. De delatura. Oder von dem Lohn derjenigen, welche ein Verbrechen angegeben.

§. VIII.

Collectiones Habuimus equidem medio aeuo in
Jur. Germ. Germania alia adhuc Iura; sic occur-
medii aevi. runt Speculum Saxonicum, der Sachsenspiegel; Ordo iudiciarius Iuris Prouincialis, das
 Kaiser:

Kaiserrecht; i) der Richteisig; das Landrecht; Weichbildum Saxonicum, Speculum Sueuicum, der Schwabenspiegel; variaque Iura Prouincialia; de quibus tamen, cum Franconiam nostram specialiter non concernant, nihil dico, sed Lectorem ad allegatos a SELCHOW. §. 30. et seq. remitto,

§. IX.

Origo Iur. Ordo iam tangit Franconiam in *Wirceburg.* specie. Certum est, mox ab initio *in specie.* erecti Episcopatus Wirceburgensis etiam iudiciariam potestatem Episcopo collatam k) eamque subsequis temporibus ab Imperatoribus fuisse confirmatam, l) & per Aduocatos Ecclesiarum quos

i) Ius hoc caesareum edidit SENCKENBERGIUS in Corpore Iuris Germanici: in cuius Praefatione ad Tom. I. asserit, hoc ius ex consuetudinibus Franconiae ortum ac in Franconia usuale fuisse. Confer. SELCHOW. Geschichte der in Deutschland üblichen Rechten. §. 306. item SCHOTTS Critik. I. Band S. 749. 849. 954. u. f. II. Band S. 157. 267. 855 644. et seqq.

k) Probat hoc Diploma Ludouici Pii de anno 823. apud EKARD in Append. Tom. 2. Hist. Franc. Orient. pag. 881. Ottonis III. de A. 996. Henrici de A. 1112. Conradi de 1032. quae Documenta in Thes. Iur. Franconici Sect. III. exhibebuntur.

l) Diplomata Henici V. de anno 1120 & Friderici I. de Anno 1160. exhibet DAUMEL in Demonstratione histo.

quos Comites urbanos &c. appellabant, & ex familia Comitum de Henneberg desumebant usque ad medium saeculi 13 administratam. * Vi igitur huius Iurisdictionis Iudicium Prouinciale erectum fuit, huicque ipse praesidebat Episcopus: Ipse tamen vi Priuilegii Wenceslai de Anno 1384. m) specialem Iudicem Prouincialem constituebat; & Appellationem ad se admittebat: Solennis huius exerciti Iudicii Prouincialis ad annos 1189 & 1281. mentionem facit FRISIUS. n)

§. X.

Auspicia Iuris Civilis & Canonici in Germania. Inualuit post haec tempora etiam in Franconia Ius Civile & Canonicum o) cumque hoc patria iura solo pelleret cona-

Historico - Diplomatica de Ducatu & Iudicio Prouinciali Franconico in App. sub. Nro. 1. & 3. & leguntur in Thes. Iur. Francon. Sect. I. p. 397 & 403.

* Horum Aduocatorum administratio videtur extincta Anno 1259. prout testatur Charta in HöHN. Sachsen. Coburgische Historie L. II. pag. 22. in qua Comites de Henneberg Exactionibus faciendis renuntiant.

m) Habetur in GROPPII Wirzburgischer Chronick letzter Zeiten P. II. Anhang p. 808.

n) Apud LUDW. Scriptorum Wirceburgensium fol. 527. Cap. 4. & Anonym. genealogische Nachrichten von denen Grafen zu Castell apud REINHARD. Beiträge zur Fränkischen Geschichte P. 1 St. 6. p. 196.

o) Exempli loco fit Renunciatio beneficiorum Iuris Civilis facta in Diplomate Werthemii dato de Anno 1260.

conaretur, non tantum Imperatores resistebant p)
 sed & variis vrbibus Iura Franconica reseruata &
 confirmata q) multaque ad Conseruationem Iurium
 an

1260, quod legitur in Deductione secunda Ordinis
 Teutonici contra Hassiae Landgrauium 59. fol. in
 adi. sub Nro. 27. f. 9.

Addi potest renunciatio ex Autographo descrip-
 ta, quam emisit Agnes vidua nobilis Heroldi de
 Kennenkheim, de Anno 1295. sequentis tenoris:

„Renuncians omni iuri mihi in dicto molendi-
 „no competenti, ore, manu, ac calamo, ut est
 „moris, & nihilominus exceptioni non numeratae,
 „non solutae, non habitae pecuniae & omni iuris
 „auxilio tam Canonici quam civilis: promitto quo-
 „que praedictis fratribus plenam de illo molendino
 facere gwarandiam, vulgariter Werthschaft nun-
 „cupatam, quae de bonis proprietariis iuxta con-
 suetudinem terrae generalem fieri consuevit; & non
 minus deponere omne impedimentum, quod occa-
 sione mea aut haeredum vel Successorum meorum
 iidem emptores in molendino sustinuerint memorato.

p) Sic Otto IV. in Comitibus Francofurtanis anno 1208.
 iussit, vt omnia iura a Carolo M. instituta obser-
 uarentur, tenerenturque: sic etiam in Comitibus Mo-
 guntinis de anno 1235. Pax iurata, vetera Iura sta-
 bilita, noua statuta & teutonico sermone in mem-
 brana Scripta omnibus publicata fuere. Godof. Mo-
 nach. in Chron. ad annum 1208. & 1235.

q) Videatur de Ciuitate Manden olim Gemundi Ekard
 l. cit. p. 936.

antiquorum confecta fuere Statuta r), prout & Consuetudines inueteratae tenaciter seruari, scriptisque mandari coeperunt.

§. XI.

*Ordinationes
Franconicae
medii aevi.*

Inter Ordinationes Franconicas antiquiores & speciales notari meretur Pax publica prouincialis de 1258. inter Iringum Episc. Wirc. & Comitem ab Hennenberg inira. * Ordinatio pro tribubus sub Episcopo Bertholdo anno 1279 confecta. s) Pax publica in Comitibus Wirceburgi anno 1267 promulgata t). Mandatum circa consensum parentum ad Status mutationem requisitum; & de euocationibus de anno 1299. u)

nec

Sic Fridericus I in Diplomate de 1180. Monasterio Portensi molendinum tradit, iure francorum possidendum. DAHM Diss. de Dote filiae illustr. p. 64. Charta Henrici Landgrauii Hassiae de Anno 1270. apud Hertium, de Consult. Leg. & Iudiciis in Append. sequentia habet: Dicunt itaque se Francos esse, & ideo sortiti sunt Ius Franconicum.

r) HEINEC. Hist. Iur. Germ. L. 2. C. 3. §. 86. item Orac. Iurid. Tom. 3.

* GRVNER Opuscula ad illustrandam Historiam Germaniae pertinentia Vol. 2. p. 167.

s) Thes. Iur. Franconici Sect. II Op. I. p. 34.

t) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 4. p. 45.

u) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 5. p. 98.

nec non notabilis Sententia Iudicii prouincialis Franconici de 1309. itidem de euocationibus : * tandem generaliter Episcopus Otto II. a Wolffskeel iudicia sua tam Ecclesiastica quam Ciuilia circa annum 1340. reformauit, w) & inde Ordinationes Prouinciales sub nomine Reformationum innotuerunt.

§. XII.

Incrementa *Eredae in Germania Vniuersitates*
Iuris Ciuil. & & praecipue fundatio Wirceburgensis
ordinationes circa initium Saeculi decimi quinti, x)
Franconicae rem iudiciariam tandem in eum dedu-
Saec. XV. ac. xere statum, vt iam Ius Ciuile patrio
XVI. in genere praeferreretur; & prout postea lege de-
finitum y), in casibus non decisis vel dubiis pro nor-
ma haberetur : hoc tamen non obstante variae pro-
diere Ordinationes. Sic occurrit ad medium Saeculi

* Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 3. p. 72. & Sect. II. p. 100.

w) FRIS. l. cit. p. 629. c. 26. Adde WURDTWEIN Subf. Dipl. T. 10. N. 138. p. 358.

GROPP. Coll. Script. Wirc. T. 1. p. 832.

x) FRIS. l. c. p. 688. c. 16. Confer. Iubilae. Vniuers. Herbip. f. 163. Nouissime Clar. BOENNIKE. in der Geschichte der Universität.

y) Fränkische Landgerichtsordnung. Part. 3. Tit. 122.

culi 14. Ordinatio pro Vindemia. 2) Alia pro Mercatoribus de anno 1393. a) Recessus de modo administrandi iustitiam de Anno 1435. b) Godefridus IV. Episcopus anno 1447. c) Iudicium Ecclesiasticum & fiscale reformavit, & Ordinationem centenalem concepit; d) quae posterior tamen ad effectum deducta non fuit. Ordinatio Iudicii duellici vulgo *Rampse Gericht* de Anno 1447. e) quod ultimato anno 1466. fuit celebratum. f) Initum etiam est pactum anno 1461. inter Episcopum Ioannem III. ac Nobilitatem Equestrem varia Ius Franconicum concernentia continens. g) Ordinatio Processus diffamatorii de Anno 1470. h) Quibus etiam privilegium Friderici Imp. de 1486. circa confiscationem bonorum Autochiriae conuictorum annumerari meretur i). Adde Privilegium de 1504. quo Mos, das Besieben, fuit sub-

2) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 11. p. 223.

a) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 16. p. 242.

b) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 21. p. 329.

c) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 25. p. 540.

d) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 26. p. 583.

e) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 27. p. 590.

f) Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 4. p. 106.

g) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 34. p. 728.

h) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 35. p. 735.

i) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 37. p. 753.

sublatus *k)* nec non praeter Reformationem Iudicii Prouincialis de 1512. *l)* sic dicta Reformatio Urbis Wirceburgensis *m)* de anno 1527. & Ordinationes iudiciorum in prouincia de 1528 *n)* & alia *o)*.

§. XIII.

Origo Reformationis Iudicii Prouincialis. Habuit equidem Franconia suos mores, suas consuetudines, & iuxta illas in iudicio prouinciali iudicabatur. Sed cum ab hoc iudicio ad Episcopum, eiusque Consiliarios (Doctores tum temporis vocabant) appellaretur, *p)* hi autem consuetudinum essent vel ignari vel hae allegatae sufficienter probari non possent, communiter contigit, vt posthabitis eiusmodi moribus priores Sententiae reformarentur, & causae ad normam Legum Romanarum ciuiliū diiudicarentur; movit hoc

k) Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 9. p. 485 & in specie pag. 491.

l) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 42. p. 783.

m) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 44. p. 826.

n) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 45. p. 834.

o) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 49. 50 52 & 53.

p) Antiquitas immediate appellabatur ad Caesarem. Thes. Iur. Franc. Sect. I. p. 72. Adde GYLMA. Symphor. & LUDEW. Miscel. Tit. 12. p. 603. Confer. etiam LUDOLPH. Ius Camer. In Append. V. p. 169.

hoc fautores Iuris patrii & in specie Iudicem tum temporis prouincialem, Canonicum Ecclesiae Cathedralis, Daniele Stieber, *q)* Ecclesiarum Comburgensis nec non in Haugis & Noui Monasterii Praepositum, vt hunc defectum Principi ac Episcopo Conrado de Thungen Anno 1536. remonstraret, simulque peteret, vt

Imo. Omnes hucusque obseruatae consuetudines scriptis mandarentur, essentque normae iudicandi.

Ido vt aliquis ex Doctõribus Iudicio prouinciali assideret, sicque reformationes Sententiarum euitarentur. Annuit Princeps vtrique petito, & curam collectionis consuetudinum demandauit Magistro Laurentio FRIESEN, *r)* suo Consiliario & Secretario, qui illas compilauit & Anno 1536. in scriptis Principi exhibuit *s)* sicque posterorum Ordinationum, aut Re-

for-

q) De hac familia vide inter alios OETTER gegründete Nachrichten von Cadolzburg fol. 95 & GROPF. nec non SALVERI. Opus Genealogicum.

r) De hoc vid. Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. I. pag. 15. not. h.

s) Exhibet eas L. B. de SENKENBERG in tractatu speciali, von der kaiserlichen Gerichtsbarkeit in Deutschland in appendice. Quae Editio autem a duobus coeuis Manuscriptis, quae possideo, multum differt. Authentica editio continetur in Thes. Iur. Franc. T. I. Op. 4. p. 94. & seqq.

formationum fundamenta iecit. Hoc proiectum postea anno 1557 ad limam reuocatum, variisque augmentum fuit obseruationibus. Demum anno 1569. reassumptum, ortum dedit Ordinationi de 1570., quae tamen typis haud mandata, at in scriptis Iudiciis, ut Lex, communicata fuit. Hanc secuta est anno 1580. Ordinatio Prouincialis a Rudolpho Caesare confirmata, ex qua demum orta fuit moderna de 1618. 1).

In publicum tamen diu haec Collectio non prodiit; nam & ipse Episcopus Iulius eam iam editurus morte fuit praeuentus, & hoc Opus successori suo Ioanni Godefrido ab Aschhausen reliquit, qui hanc Ordinationem sub titulo inferius notando *

XXXXXXXXXX 2

mul.

2) Omnia haec fuse explicantur in Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 1. 2. 4. 5. 7. Sect. II. Op. 54. & 56. Cum quibus tamen confundenda non est Reformatio de Anno 1512. quae inuenitur in Thes. Sect. II. Op. 42. p. 783.

* Eines Hochlöblichen Stiffts Wirzburg. Herzogthums Franken Kaiserl. Landgerichtsordnung auch sonderbare Gebräuche und Herkommen, wie es in gedachten Stift, und Herzogthum in Landgerichtsfällen, als mit Erbschaften, Vormundschaften, Ehesbethädigung, Vermächtnissen, Einkindschaften, sowohl auch dem gerichtlichen Proceß dieser, und aller
 ler

multum tamen alteratam Anno 1618. typis promulgavit. Quae anno 1733. de nouo fuit recusa.

§. XIV.

Reliquae Ordinationes et in specie Ecclesiasticae Wirceburgenses. Ante & post hanc reformationem plura prodire Mandata, quae cum lus nouum & nouissimum contineant, ideo hic specificè recensere supersedeo, quod earum in sequentibus vberima recurramentio u): in puncto Constitutionum Wirceburgicarum Ecclesiasticarum tamen aliqua annotatione digna recensabo.

§. XV.

Regulae in Ecclesiasticis semper fuere Canones Conciliorum Generalium & Prouincialium praecipue Germanicorum nec non Dioecesanorum; w) habuit etiam

ler anderen Landgerichtssachen bishero und ins fünfzigste zu halten. Wirzb. 1618. fol. mit einem neuen Titelblatt versehen 1619. Nachgedruckt 1733. findet sich auch der 3te Theil bey LUDOLPH Collect Stat. p. 1 — 203; und in MELONI Thesauro.

u) Sufficiat dixisse, quod Anno 1770 duo Tomi Mandatorum in Folio prodierint, quorum Supplementum sistit Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. I. vsque q. & seqq.

w) Videantur HARTZHEIM Concilia Germanica.

etiam Franconia particulares suas Synodos : ad eas pertinent Concilia de annis 1080 & 1130 x). Concilium Herbipolense de Anno 1287 y). Synodus Dioecesana de 1298. z) Concilium Herbipolense de 1314. a). Synodus Herbipolensis de 1329. b) Concilium Herbipolense de 1330. c) Statutum de reformatione Ecclesiasticorum Iudiciorum Ecclesiae Herbipolensis de 1342 d). Statutum de remediis animarum de 1344. e). Institutio Matriculae Iuristarum Ecclesiae f). Concordatio de Sacramento Confessionis g). Concilium Herbipolense de 1407. h). Synodus Dioe-

XXXXXXXXX 3

cesa.

z) Hugo Flauiniacensis in Chronico Virdunensi pag. 218. PAGIVS in Breuia. Pont. de Innocentio II. p. 519. N. 12. FRIES. l. cit. ad annum 1130. Confer. GREBNER Diss. de Conciliis Nationis Germanicae, Wirceburgi in Francia Orientali celebratis Art. 3. & 4.

y) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 2. p. 15.

z) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 3. p. 59.

a) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 7. p. 100.

b) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 8. p. 109.

c) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 9. p. 197.

d) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 10. p. 205.

e) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 12. p. 227.

f) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 13. p. 229.

g) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 15. p. 237.

h) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 17. p. 244.

cesana de 1411 i). Statuta Ecclesiastica de 1422 k). Statuta Dioecessana de 1446 l). Reformation der geistlichen Gerichten vom Jahr 1447. m) Confirmatio Reformationum Consistoriorum de 1451. n) & post Reformationem Anno 1447. publicatam Concilia de Anno 1452 & 1453. Wirceburgi habita o), vt conciliabulum de 1165. p) taceam; accedit Reformatio de 1470. q) Mandatum Episcopi Conradi III. de anno 1521. r) pro Reformatione cleri Synodus Dioecessana de Anno 1548. s) nec non Collectae personis Ecclesiasticis indictae de Anno 1556. t) Succedere anno 1584. Statuta ruralia u) Reformatio Consistorii de Anno 1584. w) Ordinatio Ecclesiastica Iulii de

i) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 18. p. 277.

k) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 19. p. 285.

l) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 24. 377.

m) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 25. p. 540.

n) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 28. p. 604.

o) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 30. p. 615. Op. 31. pag. 704.

p) L. cit. art. 5.

q) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 36. p. 745.

r) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 43. p. 820.

s) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 48. p. 859.

t) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 53. p. 892.

u) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 59. p. 1054.

w) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 61. p. 1194.

de Anno 1589. 1613 & 1669. x) Instructio Decanorum, Parochorum & Beneficiatorum de 1691 y) Ordinatio recentior Ecclesiastica de 1693. Instructio pro alumniis Clericis-de anno 1680. z). Cui ex post singulis annis varia successere Decreta & Constitutiones a).

§. XVI.

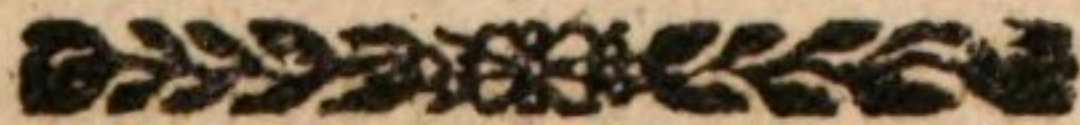
De Subsidiis quaedam hic adiicere superuacuum esse autumo, cum Thesauri a me editi & adhuc continuandi vnicus sit finis, subsidia Iuris Francici suppeditare, hinc solummodo ad eum prouocare sufficiet.

x) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 59.

y) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 64. p. 1262. & Op. 67. p. 1317. Op. 75. p. 1391.

z) Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 83. p. 1462.

a) Quae partim in Collectione Mandatorum partim in Thesauro inueniuntur.

P A R S II.

ELEMENTA IVRIS FRANCONICI
MODERNI.

L I B E R. I.

*De Personarum Diuisionibus & earum Iuri-
bus in Ducatu Franconiae.*

TITVLVS. I.

*De Personis Rempubicam tam regentibus quam ad-
ministrantibus.*

§. XVII.

Episcopus Personam Rempubicam regentem
Princeps vnā agnoscimus, Episcopum nempe
Dux. S. R. I. Principem ac Ducem Franconiae, qui cer-
tis in casibus juxta regulas Canonum consensum Ca-
pituli adhibet, quod etiam sede vacante in Regi-
men Territorii succedit. *b)* Scio equidem, etiam an-
tiqui-

b) Occurrit hic famosa illa quaestio de Capitulationi-
bus Episcoporum, de qua legi meretur Deductio,
cui Titulus : Factum & Ius Iuramenti Episcopalis &c.
Herbipol. 1697 fol. & recus. 1728. Origo harum
Capitulationum referenda mihi videtur ad turbulen-
ta illa tempora sub Episcopo Ioanne II. de Brun.
Prima enim strictē sic dicta Capitulatio inter Princi-
pem & Capitulum est de Anno 1411, quae in ci-
tata Deductione fol. 307. occurrit.

tiquitus Statibus prouincialibus aliquid iuris fuisse, sed ab Anno 1637. eorum solida aliqua non amplius fit mentio; vberius haec explicare Scopus Elementorum Iuris priuati non patitur c).

§ XV III.

c) Originem Statuum Prouincialium tam Ecclesiasticorum quam Saecularium referre licet ad mox dicta tempora turbulenta sub Episcopo Ioanne II. a Brun, vbi praeter Capitulationem se sistit Recessus de 1435. (Quem vide in Thes. Iur. Franc. Sect. II. p. 329): formam Regiminis certis articulis determinans: Notabile tamen ibi hoc occurrit, quod Ciuitatibus Ius Status Prouincialis vere talis concessum non fuerit, sed solummodo, quod singulis semestribus ad reddendas rationes tres Ciuitates loco omnium tanquam auscultatores admissi fuerint. Thes. Iur. Franc. p. 337. Ciuitates tamen exposit in ipsis Comitibus prouincialibus comparuisse. subsequi Recessus omnes comprobant, vbi semper occurrit formula: Geist- und weltlichen Landständen etc. etc. Vltimus, quem sic expositum vidi, est de 7. Iul. 1637. Quamuis enim exposit vsque ad annum 1685 Comitibus celebraata fuerint, nunquam tamen Statum saecularem adhibitum inueni: Et sic usu & obseruantia hodieum Capitulum cathedrale in quibusdam negotiis Status Prouinciales tam Ecclesiastici quam saecularis ordinis certo modo repraesentare videtur.

§. XVIII.

Consilium Administrat Princeps & iustitiam & *intimum*. Oeconomiam per sua Dicasteria, quae ordine recensebo, Kirchgeßneri typum boni Principis potissimum secuturus; d) primo loco, se offert

Consilium Intimum.

Der Geheime : Rath e).

In hoc tractantur negotia maioris momenti, Statum publicum Ducatus & Principatus concernentia; simulque de bono, incremento & conseruatione totius Reipublicae agitur. Praesidet, imo potius regit illud communiter Ipse Celsissimus Princeps in persona, vel nomine illius alius ab eo designatus, nempe Locumtenens f) der Statthalter. Consiliariorum nume-

d) Quatenus haec Dicasteria Iurisdictionem exercent, de eo infra Libro V. fusius agetur.

e) Antiquissima huius Consilii vestigia detegere licebit ex saepius iam citato Recessu de 1435. vbi p. 332. ex 21. Repraesentantibus tres seliguntur, qui Principi Consilio adsistant.

f) Originem constituendi Locumtenentis exhibet Iuramentum Ioannis a Brun anno 1423. praestitum §. 36. in citat. Deduct. Factum & Ius &c. p. 327. quod ab eius Successoribus expost repetitum fuit. vid. ib. p. 342. §. 15. p. 358. §. 38.

numerus & authoritas a nutu Principis dependet, & tam Status Ecclesiastici quam profani sunt membra, uti & vel personae nobiles vel ingenuae.

§. XIX.

*Regimen Ecclesiasticum**Die geistliche Regierung.**Vicariatus.**Das Vicariat - Gericht.**Officialatus siue Consistorium.**Das Officialat und Ehegericht.*

Tria haec Dicasteria vnum antiquitus tantum constituisse, Documenta in Thes. Iur. Franc. Sect. II. occurrentia g), et Sectioni III. adhuc inferenda abunde comprobant. Curia enim Episcopalis Saeculo 14to in duodecim Archi. Diaconatus diuisa fuit, quorum tamen Iurisdictio Episcopo & eius Vicario generali subordinata erat: Nomina Archidiaconatum sunt ista:

I. Archidiaconatus, annexus Praepositurae Ecclesiae Cathedralis.

II. Archi

g) Thes. Iur. Franc. Sect. II. p. 229. seq. 285. seq. 540. seq. 604. seq. 645. seq. 1194. seqq.

II. Archidiaconatus annexus Praepositurae Ecclesiae Onolspacensis.

III. Archidiaconatus per tria Capitula in Mellerstatt, Koburg, & Geyfa.

IV. Archidiaconatus per tria Capitula in Halls, Kraudshem & Kunzelsau.

V. Archidiaconatus per duo Capitula in Wintersperg & Butenkeim.

VI. Archidiaconatus per duo Capitula in Ochsenfurt, & Mergentheim.

VII. Archidiaconatus per Capitulum Karlstatt.

VIII. Archidiaconatus per Capitulum Iphofen.

IX. Archidiaconatus per Capitulum Gerlzhofen.

X. Archidiaconatus per Capitulum Schweinfurt.

XI. Archidiaconatus per Capitulum Kizingen.

XII. Archidiaconatus annexus Ecclesiae parochiali Fuldensi *b*).

Per varias tamen cessiones, ac Religionis mutationem diminutus est numerus Archidiaconatum, eorumque nomen cessavit, & Clerus hodie in 16. Capitula est distributus. Scilicet 1) Arnstein. 2) Buchheim.

b) Ita Msc. MICHAELIS a LEONE Sect. III. Thes. Iur. Franc. in extenso inferendum.

heim. 3) Bühlerthan. 4) Dettelbach. 5) Ebern. 6) Gerolzhofen. 7) Iphofen. 8) Karlstatt. 9) Krautheim. 10) Mellrichstatt. 11) Mergentheim. 12) Mosbach. 13) Munnerstatt. 14) Neckars Ulm. 15) Ochenfurt. & 16) Schlüßelfeld.

Curia vero Episcopalis in tria Dicasteria fuit diuisa :

Dicasteria Ad Regimen Ecclesiasticum causae *Ecclesiasticae*. praecipue maiores, quae ad regendum Clerum & populum in spiritualibus, ecclesiasticis, nec non ad generalem Superintendentiam omnium causarum piarum tendunt, pertinent.

In Iudicio Vicariatus causae particulares & contentiosae, quae formalem Processum, ac telam iudiciariam inuoluunt, diiudicantur.

Obseruatur quoque hocce in iudicio, quod in Causis iurium, censuumque Ecclesiarum aut aliarum piarum causarum, laici ibi conueniri queant. Sicuti etiam post electionem Praelati vel Decani. Citatio ad valuas Ecclesiae affigitur, & post lapsum termini neo electus a Reuerendissimo Ordinario in Praesentia Vicarii Generalis, Fiscalis & duorum Assessorum publice confirmatur. Consistorium tractat causas matrimoniales, Sponsalium, diuorriorum. i).
§. XX.

i) Conf. in specie Mandatum de 10. Sept. 1653. in Collect. Tom. I. f. 240.

§. XX.

*Regimen Saeculare.**Die weltliche Regierung k).*

Dicasterium Consistit hoc ex duobus Praesidibus,
Regiminis qui sunt membra Capituli Cathedralis,
Saecularis. Cancellario, Vice-Cancellario & variis
 Consiliariis in scamna duo, Nobile et Doctorum,
 di-

k) Hoc Dicasterium tanquam formatum videtur originem traxisse ab eo tempore, quo Principes non amplius in Persona iudicarent: Illud tamen iam initio Saeculi 16ti viguisse sub Nomine der Kanzley, pater ex Reformatione Iudicii Prouincialis de 1512. vbi Thes. Jur. Franc. Sect. II. p. 798. sequentia leguntur: *Wollen und setzen Wir, daß hinführo in unser Kanzley kein Appellation, ohne den Urtheilsbrief vom Landgericht außgangen, angenommen werden soll.* Prouti & Carolus V. & subsequi Imperatores huic Cancellariae sub Nomine des Hofraths Anno 1532 & 1586. Privilegia de non appellando limitatam concessere. Hoc Dicasterium subscriptione: *Hochfürstl. Wirzburgische Kanzley* adhuc 19. Apr. 1743. vsum est. Vid. Mand. de hoc dato in Collect. T. II. pag. 325. sed Anno 1744. 6ta Martii hoc in *Hochfürstl. Wirzburgische Regierung* mutauit: quo axiomatic adhuc vtitur. Vid. Coll. T. II. f. 370. Factum hoc est ad imitationem Dicasterii Ecclesiastici, quod antiquis temporibus vocabatur *Officium Vicariatus & Officialatus.*
 Vid.

diuisis. Distribuitur hoc Collegium in quatuor Officia, Nemter vocant: nempe

I. Das Gebrechen • Amt.

In hoc tractantur omnia Iurisdictionalia & Iura Principatus, materiae Priuilegiorum, tribuum, quaestiones limitum, marchiarum pascuorum: Causae circa modum decimandi & similes.

II. Das Rath • Amt.

Huc pertinent omnes causae ciuiles & actiones priuatae, circa Contractus & Seruitutes urbano- & rusticorum praediorum; & hoc est communiter Instantia Appellationis a Iudiciis praefectorum in Prouincia. Habet suas Ordinationes & Taxam, inter quas illae de 1676. 1684. 1687. & seq. Sectioni II. huius Thesauri p. 1422. seq. 1464. seq. Nouissima vero Collect. Mand. T. II. sunt insertae.

III. Das Lehen • Amt.

Hoc Iudicium ex ipsa natura feudorum oriundum sub nomine Iudicii Parium certe est antiquissimum.

Vid. Factum & ius &c. fol. 319. §. 7. postea vsque ad Annum 1690. Hochfürstl. Wirzburgische geistliche Kanzley Demum 22. Jun. 1739. Titulum der Hochfürstl. geistlichen Regierung assumpsit.

simum. Eius Exempla varia occurrunt. l) Tractat causas feudales vere tales, & negotia ab his descendencia.

IV. Das Malefizamt.

Hoc iudicat in omnibus causis criminalibus tam inquisitoriis quam accusatoriis, hac notata differentia ; m) si Delicta important poenam capitalem, processus a Regimine instituitur, instruitur & formatur ; et decreta poena capitali Casus ad Centenam, unde Processus ortum traxit, (tenentur enim omnes Centenae plenariam de singulis dare Relationem) sufficienter instructus remittitur, vt delinquens delictum vna cum circumstantiis adhuc semel iudicialiter confiteatur, vel se omnimode purget: & deinde a scabinis von denen Centschöpfen, iuxta Caro-

l) Documenta exhibet SCHANNAT Vind. Liter. Coll. V. p. 78. Dreyer Versuch einer Abhandlung von der Würdlichkeit einer Genossenschaft in seiner Sammlung verschiedener Abhandlung. T. 3. p. 1190.

Item Ludw. Reliq. Msc. T. 2 Dipl. 23.

m) Quomodo Iudicia criminalia medio aevo exercita fuerint, videre licet in Thes. Iur. Franc. Sect. II. p. 583. seqq. p. 590. seqq. 735. seqq. p. 793. seq. lp. 771. seqq. pag. 933. seqq. pag. 987. seqq. p. 1238. seqq. pag. 1243. Conf. KIRCHGESSNER Tribunal Nemesis iuste iudicantis. 4.

rolinam aut Sanctiones criminales prouinciales Sententia feratur, quae a Regimine approbata Celsissimo Principi ad ratificandum exhibetur : quodsi autem delinquens sit deprehensus in Centena vniuersali superiori, vulgo in der althiesigen Obercent, tunc Referens Consiliarius casum proponit iudicio Centenae ciuico, vulgo dem Stadt Saal- und Bruckensgericht, & reliqua sicut in Centenis Prouinciae obseruantur.

§. XXI.

Iudicium Aulicum.

Das Hofgericht.

Iudicium Aulicum. Est hoc speciale Iudicium formatum, ex Iudice Aulico, vulgo Hofrichter, qui ordinarie est Cancellarius, & variis Consiliariis consistens; hodie singulis mensibus (olim excipiebantur Aprilis & October) celebratur. Pertinent huc Causae appellationum a Iudicio prouinciali & Capitulo Cathedrali, habet suum particularem Stilum, qui cum Praxi Camerali Imperii vtplurimum conuenit; addita sunt tamen quaedam communia Decreta, quibus inhaeret.

§. XXII.

I. Absth. XIX. Hest. Vnnnnnnnnnn

§. XXII.

*Iudicium Caesareum Prouinciale Ducatus
Franconiae.***Das Kaiserliche Landgericht Herzogthums zu
Franken n).**

Iudicium Caesareum Prouinciale. Iudicium hoc, si nomen spectemus, caetera antiquitate praecellit, atque in toto Ducatu, tam ratione personarum quam causarum, vix non vniuersale fuit; o) hodie autem ex obseruantia ratione Subditorum Wirceburgensium tantum suam Iurisdictionem exserit, & in
cer.

- n) De hoc Iudicio eiusque Ordinationibus Vid. Thes. Iur. Franc. Sect. I. p. 1. seqq. p. 49. seqq. p. 68. seqq. p. 285. seqq. & Sect. II. p. 100. p. 783. seqq. 943. seqq.
- o) STIEBER & FRIES apud SENKENBERG l. cit. p. 34. Et Proiectum Reformationis apud eundem p. 55. §. 17 & 18. Locis in Thes. Iur. Franc. mox allegatis. Exercuisse hoc Iudicium criminalem quoque Iurisdictionem, & das Land: Stadt: Saal. und Bruckens Gericht interdum coniuncta fuisse Exempla in Actis Wirzburg contra Brandenburg. Die Ablösung der Pfandschaft Ritzingen betr. Dnolzb. 1659. in fol. demonstrant: Addatur GRUPEN in discept. For. Op.

certis solummodo causis p), iudicat, atque in illis concurrentem cum Sarrapis habet Iurisdictionem, nec non appellationes ab instantiis prouincialibus recipit; interdum etiam ad alia loca superioritati territoriali Wirceburgensi haud subiecta per obseruationem se extendit. |

Est hoc Iudicium prouinciale Iudicium formatum, quod suum habet Iudicem, ad quem omnia diriguntur, cuiusque nomine omnia expediuntur: qui est membrum Capituli Cathedralis. q) Praeterea

Ynnnnnnnnnn 2

etiam

Op. II. §. 18. p. 676. Schema actuum possessoriorum in materia criminali contra Nobiles Franconiae exhibet: aus dem Rechtsbuch Rudolphi Episcopi ab anno 1470—1495. Anonymus apud STRUVIUM Politisches Archiv P. I. St. 13. p. 337. & 351.

p) Landgerichtsordnung P. 2. Tit. 2. §. 1. Nach Besagter Kaiserlichen Freheiten Unseres Stiftes sowohl des alten Herkommens ermelter Unseres Landgerichts, send desselben Iurisdiction und Gerichtszwang unterworfen alle Erbschaftesachen, so in Kraft oder ohne Testament in Unseren Stift und Herzogthum zu rechtfertigen fürfallen. Item alle Vermächtnissen, zwischen Eheleuten oder Geschwistlichen, Aufrichtung der Einkindschaften, Verordnungen der Vormundschaften, auch was dießwegen Actiue oder Passiue vor Streit sich erregen.

q) Ord. Prou. P. I. T. 2. §. 1.

etiam suos habet Assessores, Executorem, vulgo den
 Anleiter, nec non Consulentes, nouiter Titulo Con-
 siliariorum exornatos, Landgerichtsrätbe, Scribam Iu-
 dicii, Syndicum vocant, Procuratores ac ministros
 subalternos, quorum Officia in dicta Ordinatione r)
 fusius

r) Sic de Iudice agit P. I. T. 2. de Assessorebus, T.
 3. de Executore den Anleiter T. 4. de Scriba Iudi-
 cii dem Landschreiber T. 5. De Procuratoribus T.
 6. de Nuntiis Iudicii T. 7. Ratione Consulentium,
 modo Consiliariorum, notandum est, eorum in Or-
 dinatione expressam non fieri mentionem, sed tan-
 tum implicitam, nempe in T. 3. §. 5. 6. & 7.
 Postquam enim Iudex Prouincialis de STIBER &
 FRISEUS Principi proposuissent, vt quosdam de suis
 Consiliariis Iudicio adhiberet, primo vnus fuit de-
 nominatus cum Salario 200. flor. Aucto deinde
 Consulentium numero ad quatuor, cuius assignati
 sunt 50 flor. & hinc adhuc ortum suum habet, quod
 quatuor primi Consulentium sint Salario 50 flor.
 donati.

Patet etiam exinde, Consulentes Votum decisi-
 uum ex Ordinatione non habuisse, quod tamen actu
 exercere videntur. Executorem quod concernit,
 cum modus exequendi per immiſſionem ex primo
 & secundo Decreto per Rec. Imp. Nouiss. sit abo-
 litus, etiam eius vsus exoleuit; & hinc integra pars
 2da Ordinationis Prouincialis in paucissimis obser-
 uatur.

fufius enarrantur. Ius, fecundum quod hoc in iudicio iudicatur, est illud, quod in Ordinatione provinciali continetur; cui in defectu Mandata subsequa Principum & ipsius Iudicii, & his deficientibus succedit ex recepto ius Ciuile commune. s) Ne tamen Ius Ciuile de nouo stragem inferat statutorio, prouifum est, vt in dubio potius consuetudines quam Ius commune pro Norma habeantur t).

§. XXIII.

*Iudicium Ciuicum tam ciuile, quam
Criminale.*

*Das Hochfürstl. Stadt : Saal : und
Bruckengericht.*

Hoc Iudicium in Ciuitate exercitum a causis ciuilibus vocatur das Stadtgericht; a causis vero criminalibus das Saal : und Bruckengericht ideo denominatur, quia vel supra pontem sub Dio, vel in aliquo triclinio, vulgo einem Saal, fuit exercitum u).

—————
Nnnnnnnnn 3

Per.

r) Ord. Prou. p. 3. T. ult. §. 3.

s) Apud SENKENBERG l. cit. p. 55. §. 20. in Thes. Sect. I. p. 122.

u) Ad antiquiora huius Ducatus Iudicia id pertinere, Ordinationes illius, praecipue illa de 1582, quae in Thes.

Pertinent ad hoc Iudicium omnes ciuium Herbipolensium causae ciuiles, iniuriarum nec non debitorum & Concurfus: item tanquam ad Iudicium centenale superius omnia Criminalia; estque Iudicium formatum: Cuius forma per Mandatum de 6 Martii 1728. nouiter fuit determinata, & habet in ciuilibus Praesidem, qui olim Oberschultzeiß, modo Vicedom appellatur: in criminalibus vero praesidet Praetor Aulicus Ciuitatis, vulgo der Hoffschultzeiß, vbi praecipue notandum, quod Praetor Superior & Aulicus, der Vicedom und Hoffschultzeiß concurrentem Iurisdictionem in ciuilibus habeant. Causae tamen concurfus ac Cessionis bonorum priuatiue ad Iudicium das Stadtgericht, vti & causae criminales per appellationem spectant.

§. XXIV.

Consilium Politicum.

Hochfürstl. Würzburgisches Policinggericht oder
des Oberen-Raths.

Consilium Politicum. Hoc Iudicium quidem solummodo
ad conseruandam Politiam est institutum,

con-

Theſ. Sect. II. p. 1001. seqq. legitur, demonstrant:
& ab eo immediate ad Iudicia Imperii prouocationes interpositas fuisse, docet Priuilegium Caesareum de Anno 1586. quo Summa appellabilis ad 1000 flor. in auro eleuatur.

consequenter Iurisdictionem in sensu stricto non habet, hodie tamen cognoscit in materia aedificiorum, seruitutum, tribnum, opificiorum, mercatorum, pretiorum, mercium prohibitarum, famulorum & similium; Hoc Consilium prout ex ipsius Obiecto fuit, antiquissimum est, varias tamen passum est alterationes; Nam Anno 1540. plane fuit suppressum, causaeque eo spectantes aliis iudiciis sunt assignatae: Postquam autem Anno 1698. fuit restitutum, antiqua sua reassumpsit Statuta, donec anno 1745. nouam reciperet Ordinationem w). Praesidens est membrum Ecclesiae Cathedralis, Assessores autem ad libitum a Principe determinantur, ita tamen ut communiter duo Canonici, vnus ex Collegiata in Haugis, alter ex illa noui Monasterii, aliqui ex Senatoribus vrbis, reliqui ex ciuibus assumantur x).

XXXXXXXXXXXX 4 §. XXV.

w) Ordinationes Politicae antiquiores inueniuntur in Thes. huius Sect. II. p. 1318. seqq. 1375. seqq. p. 1375. seq. p. 1522. seq. Nouissima autem de 28. Maii 1746 in Collect. Mandat. Tom. II. N. 280. fol. 389.

x) Vid. desuper latius Bene Iudicium Politic. Thes. huius Sect. II. p. 3373. seqq. De Politia infra Lib. VI. horum Elementorum vberius tractabo.

§. XXV.

*Iudicium Limitare.**Das Feldgericht, oder Siebneramt.*

Iudicium Limitare. Hoc Iudicium cum singulis hebdomadibus die Lunae celebretur, olim vocabatur das Montagsgerecht: & iudicat de causis limitum terminalium & finium praediorum intra Marchiam Ciuitatis, Causae enim limirares ac Seruitutum intra Urbem ad iudicium politicum spectant; habet suum Praesidem, qui est Praetor Aulicus, & aliquot Assessores, speciali quoque instructum est Ordinatione, quae in Thes. Sett. II. p. 1301. seqq. occurrit.

§. XXVI.

*Iudicium Multarum.**Das Ruggericht.*

Cognoscit hoc Iudicium de damno, dolo vel culpa in fundis dato, furtis fructuum &c. et celebratur singulis Dominicis. Assessores illius sunt Senatorum Urbis nouissimi; & haec praecipua sunt Iudicia communia, quae in ciuitate sedem fixerunt.

Sunt

Sunt quidem & alia y), sed vel obsoleta, aut minoris momenti z).

§. XXVII.

y) Sic occurrit das Kellergericht: Dieses ist ein Domkapitulisches Gericht, welches auch unter denen domkapitulischen Lehenleuten mit gewisser Maas gehalten wird. Conf. FRIES apud LUDWIG Geschichtsschr. des Bischofs. Wirzb. Ad A. 854. fol. 420. cap. Kreuzganggericht. Dieses ist von uralten Zeiten her sowohl zu Kloster Schwarzach, als in dem Franciskanerkloster dahier im Kreuzgang von gewissen Handwercken, welche in Feuer arbeiten, und den Hammer führen, in Handwercksachen gehalten worden. Das Kampfgericht. Ehedessen ist auch allhier das Kampfrecht gewesen, welchen ein jeder weltlicher Bischof in Person und zwar in Harnisch präsidiret; so aber längstens aus Acht und Übung gekommen.

Conf. quae dixi Thes. Sect. II. p. 590. seqq. ubi Ordinatio huius iudicii occurrit. Conf. KIRCHG. Typ. bon. Princ. f. 407.

z) Numerantur & plures Commissiones, quae specialibus reguntur Instructionibus, ut die Allmosen- und Arbeitshaus: Wittwen- und Waisenstiftungs- Bau- Commerciens Jagd-Sanitäts- Schul- Commissiones &c.

§. XXVII.

De Iudiciis seu Satrapiis in Prouincia.

Satrapiae in Prouincia. Territorium Wirceburgensis Principatus ratione Iurisdictionis saecularis dupliciter potissimum diuiditur; & quidem ratione Iurisdictionis criminalis in Centenas, quarum etiam aliquae extra territorium excurrunt, & cuius Iudex criminalis, der Centgraf, praest; ratione Iurisdictionis ciuilis in Satrapias, vulgo Aemter, quibus communiter Archisatrapa, der adeliche Oberamtman, (olim vocabatur simpliciter Amtmann) & Satrapa, Cellarius, Amtskeller, Keller, Amtsverweser, praesunt, ac ordinarie sub nomine des adelichen und versrechnenden Beamten veniunt; qui ambo cum Iurisdictionem habeant concurrentem, suas accipiunt Officii accessu instructiones, & praeterea vniuersali normae, der Beamten: Instruction, conformiter agere tenentur. Habent hi primam Instantiam & ab vno vel altero eorum ad Regimen, vel in casibus in Ordinatione Prouinciali expressis ad Iudicium Prouinciale fit appellatio a).

§. XXVIII.

a) Plura & specialiora infra Lib. VII. horum Elementorum recurrent, vbi de Officialibus in specie sum acturus.

§. XXVIII.

Iudicia municipalia. Sunt in Satrapiis etiam ciuitates municipales, quarum quaedam certis in causis in ciues iurisdictionem exercent, & Iudicia sua per Praetorem Ciuicum, den Stadtschultheisen, ac Scabinos, Rathsverwandte, Rathsbürger vocant, administrant, & ab his communiter ad Satrapiam, aliquando tamen immediate ad Regimen appellatur, prout nempe iis Iurisdictione est concessa, vel obseruantia stabilita, inde est, quod regula generalis hic constitui nequeat.

In Pagis Marcktflecken, Dörfer, constitutus est Praetor, Schultheiß, qui interdum honoris gratia Propraetor, Oberschultheiß appellatur. Iurisdictione vere tali Praetores, & Propraetores pagenses non gaudent, neque Instantiam veram habent, sed omnia sub Satrapa eiusque iussu vel consensu peragere debent.

§. XXIX.

Centenalia Iudicia in Prouincia: Magistratus Mediatorum. Iudices Centenalos, Centgrauios, Centgrafen, quod attinet, eorum est in delinquentes & delicta inquirere, omniaque Iudicio Regiminis Criminali, demum Malefizant, referre, de superque resolutum expectare: in grauioribus enim per se in nulla causa illis procedere est permissum.

Sunt

Sunt & praeterea officiales Iurisdictionales mediati; Ecclesiae enim Collegiatae, Corpora pia, Praelaturae, Praepositurae &c. variis suis in pagis iurisdictione vogteica Domino territorii subordinata gaudent, eamque per officiales ad hoc specialiter nominatos exercent: a quibus ad superiora Principatus dicasteria appellatur.

§. XXX.

Fora specialia Universitatis & Militare.

Haecenus de foris, quae iure communi fundata esse dicuntur, supersunt & alia specialia Priuilegiata. b) Inter haec eminet Academicum, & Militare, quae ambo omnimoda gaudent iurisdictione. Eorum iura & Priuilegia integraliter recensere, hic nimium longum foret, inde potissima tantum de iurisdictione academica in nota c) exhibeo. Id praemonendo, ante
annum

b) De Camera rationaria, der hochfürstlichen Hoftammer, Iudiciis Aulicis, dem Marschall, Stallmeister, Jagd-Unt, de Senatu urbis, dem Stadt-Rath, hic nil ago, sed infra, ubi de foris & processu in specie tractabitur, fusior occurret mentio.

c) Constitutio Fridericiana de 21. Iul. 1734., quae in Collectione Mandatorum T. II. erronee ad An. 1743 est reiecta, sic habet:

Was nun Unsere Universität insgemein angehet, so lassen

annum 1734 Vniuersitatem in Criminalibus nullam
ha.

lassen Wir es Sieben und Fünfzigstens Bey den Freyheiten und Rechten, welche derselben durch Päpstliche Heiligkeit und der Kaiserlichen Majestät Begnadungen ertheilet, oder auch durch Unsere in Gott ruhende Herrn Vorfahrere derselben zugeleget worden, nebst anderen noch sonst zu ihrer Ehr und zu ihrem Vortheil gemachten Satzungen, wie solche in den Uns zu neuerlicher Uebersetzung vorgezeigten Statuten. Büchern der Universität enthalten, und von Uns zu mehrerer Befräftigung eigenhändig unterschrieben sind, ohne Veränderung und Verminderung gänzlich bewenden, Wir bestätigen anbey und halten gnädigst für genehm, sowohl die Uns vorgelegte und von Uns ebenfalls unterzeichnete Statuta communia Vniuersitatis als particularia cuiuscunque facultatis, welche in vorigen Zeiten seynd errichtet, von jetztgedachten Unseren Herren Vorfahreren eingewilliget, und durch gegenwärtige Unsere Verordnung nicht geändert worden, sondern Wir setzen zu mehrerem Ansehen und Vorzug oft berühmter Unserer Universität und Bezeugung Unserer derselben zutragenden sonderbaren Gnad und Achtung noch weiteres fest, daß künftighin derselben über alle ihre zugehörige Personen in bürgerlichen und peinlichen Sachen die völlige Gerichtbarkeit zukommen, und darinnen keine von Unseren Stellen und Richteren den mindesten Eingrif thun, sondern die omnimoda Iurisdiction Civilis & Criminalis mehr gemeldeter Universität in personas ad ipsam

habuisse veram iurisdictionem, sed tantum primam cognitionem. *

TI-

sam pertinentes lediglich und allein solle verstatet werden, jedoch mit dem Anhang, daß Uns in wichtigen Sachen vor des Urtheils Vollziehung dieselben unterthänigsten Bericht zu thun und von Uns gnädigsten Bescheid darüber jedesmalen einzuholen solle schuldig seyn; Sodann was wegen denen sich ereignenden Entfällen die erste Verhaftung betrifft, dasjenige ohnverbrüchlich befolget werden, was Wir zur gemeiner Ruhe und Sicherheit wegen anderen Unseren Stellen gnädig befohlen und erkläret haben. Adde Constit. Carolo-Philippinam de 1749 & Mandatum ratione sponsalium de 1785 nec non Statuta recentissima Vniuersitatis de Anno 1785. Militare forum quod concernit, illius gratia erectum est Consilium Bellicum, der Kriegsrath, praescriptae etiam sunt variae Ordinationes, Regulae, ac Articuli. Cumque militia diuisa sit in ordinariam, & subsidiariam, die Landmiliz, plurimae extant ratione posterioris constitutiones, quae partim in Collectione Mandatorum, partim in Thes. Iur. Franc. leguntur; Originem illius detexi Sect. II. p. 1430 & in eius Indice Voc. Land. Ausschuß. In Collectione Mandatorum autem praecipue huc pertinent, das Reglement de 20. Sept. 1743. Die Kriegsartikul de 12. Nou. 1743. Nec non Mandata de 1. Ian. 1702. 7. Aug. 1721. 20. Maji 1722. 2. Decemb. 1743. 13. Aug. 1750. 9. Aug. 1751.

* Conf. Eli. Ada. Papias Diss. Aquila biceps. Wirceb. 1706.

TITVLVS II.

De Diuisione Personarum in masculos & foeminas, speciatim de Iuribus foeminarum.

§. XXXI.

*Differentiae
Iurium inter
masculos &
foeminas.*

Prima hominum ab ipsa natura facta est distinctio inter masculos & foeminas: hermaphroditos sexui praeualenti, vel electo annumerari ubique receptum: in regula quidem vtriusque sexus iura sibi exacto respondent: in multis tamen negotiis foeminae vel deterioris vel melioris sunt conditionis prae masculis; sic quamuis antiqui Germani magna easdem prosecuti sint reuerentia *d)*, cum tamen per eas familiam non conseruari autumarent, partim ex praefigurato in illis familiae fine, partim ex praesumpta sexus generali imbecillitate in variis earum conditio est diuersa. Ex priori Principio deducitur, quod, cum bona in familia conseruare olim maxime laborarent Germani, statutum fuerit, vt inter nobiles foeminae a successione auita lege & pactis familiae excluderentur, certam tantum pecuniae summam accipientes *e)*, quod non tantum

1706. p. 137. KIRCHGESS. Tribunal Nemesis iuste iudic. p. 12. edit. primae.

d) Conf. TAC. de moribus German. Cap. 8. POLYENVS in Stratag. Lib. 7. p. 541.

e) Ius Prouinciale Saxonicum l. 9. 34. Ius Prouin. Alemanni. C. 67. Kaiser-Recht. l. 11.

tantum Statutis Nobilitatis Franconicae f), sed & in ipsa Ordinatione Prouinciali Franconiae P. 3. T. 75. §. 3. g) quoad feuda vera confirmatur. De reliquo autem inter masculos & foeminas in successione nulla est differentia. h)

§. XXXII.

*Differentiae
respectu pu-
bertatis, tu-
telae & se-
cundarum
nuptiarum.*

Sicuti autem Iure communi foemellae citius pubescunt masculis, sic & hoc Iure Franconico obrinet: i) ita ut in foeminis duodecimo anno completo dicatur arrigisse, ihre mündige Jahren, anno autem decimo quinto completo censetur ihr verständigees Alter erreicht zu haben k), quamuis iam completo anno 12, si sui sint Iuris, Testamenti factionem habeant; l) & prout Iure Ciuili mater & auia ad tutelam liberorum admittuntur, sic etiam Iure Fran.

f) Fränk. Ritterordnung p. 48. & Statut. de an. 1653.

g) Conf. etiam Proiectum Ord. Prou. p. 70. & 71. in Thes. I. F. Sect. I. p. 162.

h) Fränk. Landgerichts. Ordnung P. 3. Tit. 75. §. 2.

i) E. G. Ordnung. P. 3. T. 45. §. 1. & 2.

k) Ibid. P. 3. T. 106. §. 1. Quem autem aetatis terminum ad determinandam foeminarum plenam pubertatem applicatum nolo, quia de casu particulari, nuptiarum scilicet inuitis parentibus contrahendarum, loquitur, ad generalia vix extendendus.

l) Ibid. P. 3. T. 39. §. 1. 7. & seqq.

Franconico *m)* obseruatur; sed in ea ratione sexus est differentia, quod mater ad secundas nuptias trans-eundo vel luxuriose viuendo tutelam amittat *n)*, non autem pater. *o)*

§. XXXIII.

De tutela Variis in Prouinciis Germaniae foe-
foeminarum. minae perpetuae tutelae subiectae sunt *p)*.
Hoc tamen modo in Franconia non obseruatur: quip-pe vbi foeminarum nuptiarum curator est maritus, innuptis vero maiorennibus & de caetero habilibus non nisi petentibus ad contrahendum & alienandum, nec non ad tractanda negotia ciuilia Curator debet dari. *q)* Et quamuis foeminae neque Iure Ciuili, neque Franconico testes in testamento habiles esse possint *r)*; attamen illud in codicillis eis specificè Iure Franco-nico *s)* est indultum.

§. XXXIV.

m) Ibid. P. 3. T. 4. §. 7.

n) Ibid. §. 9.

o) T. 4. cit. §. 5.

p) Euerh. Otto de perpetua foeminarum Tutela in Vol. Diff. p. 227. seqq.

q) §. 6. Ordnung. P. 3. T. 7. §. 7.

r) Ibid. T. 41. §. 3.

s) Ibid. T. 70. §. 1.

§. XXXIV.

*De Senatus
Consulto Vel-
leiano.*

Ad Beneficia foeminis prae maritis
competentia praecipue pertinet Benefi-
cium Senatus-Cons. Vellei. & Beneficium
Auth. Cod. si qua mulier &c.: quae privilegia varii
authores in Germania t) exigui usus esse putant: Ast
prius respectu foeminarum innuptarum ac viduarum
in Franconia plene viget, & inde est, quod mater
tutelam liberorum suscipiens vel fideiubens ei ex-
presse renunciare debeat: u) ratione foeminarum
nuptarum vero, seu uxorum, distinctio facienda in-
ter coniugem in communione vniuersali vel particu-
lari constitutam, & inter contractus cum tertio pro
se sola, vel vna cum marito initos: Cum enim in
vtraque communionis specie inter viuos sine praesci-
tu mariti de bonis suis vxor nihil possit alienare w),
facile patet, eam SCto Vellei. haud indigere, nisi
forsan mortuo marito eo vti velit: Haec coniugum
coarctata agendi potestas, etiam maritum concernit,
qui

z) Christ. THOMASIVS de usu exiguo Sen. Consulti Vellei.
in foris Germaniae. Ioan. Petr. DE LUDWIG Dissert.
Iuris Rom. & Germ. in fideiuss. vxoris. Georg. Frid.
DEINLEIN de vera indole Velleiani ad vxorem merca-
tricem pro marito mercatore intercedentem applicata.

u) R. G. Ordn. P. 3. T. 4. §. 7. Conf. die Tax-Ordnung
de 1724. §. 32.

w) R. G. Ord. P. 3. T. 102. §. 1. & 2.

qui in bonis vxoris propriis aut paraphernalibus, aut per communionem bonorum communibus aliquid agere nequit in praeiudicium vxoris x), imo nequidem bonorum fuorum immobilium alienatio ipsi conceditur, si ea pro cautione posuerit mulieri respectu dotis: excipiuntur tamen feuda, die steyne Mannlehen, & mobilia, vbi Magistratus consensum ab vxore denegatum supplere valet y). Modus autem, vt resciri queat, an contractus vtriusque coniugis consensu initus sit, sic praescribitur:

Damit man aber auf dem Fall wissen möge, ob das Entlehen mit beeder Eheleuthen Wissen und Willen zugegangen, so ordnen und wollen Wir, daß in der Schuldverschreibung beeder Eheleuth, wosfern die schreiben können, oder auf Bitte derselben ein anderer von ihremwegen sich unterschreiben solle: Auch sollen Mann und Weib, da das Sieglen auf einen anderen gestellet, oder Unterpfind verschrieben worden, um Sieglung und Bewilligung der Versehung bitten, und solches hierauf, wie beede gemeldte Personen um Sieglung und Versehung gebetren, in die Schuldverschreibung ausdrücklich gemeldet, und gesetzt werden z)

Sed cum vaga nimium videretur haec constitutio,

§§§§§§§§ 2

pro-

x) Vide not. praeced. w.

y) L. G. Ord. loc. cit. §. 4. & seq.

z) Ibid. P. 3. T. 104. §. 12. Conf. T. 102. §. 3.

prodiit notabilis Declaratio 28 Martii 1700 sequentis tenoris:

Es solle bey oberwehnter Landgerichtlicher Disposition in Parte 3. T. 102. künfftighin sein beständiges Bewenden haben, und derselben gemäß all dergleichen Contracten zwar gültig und verbindlich seyn, wo aber solche zu des Weibs merklichen Schaden und schweren Nachtheil, gereichen würden, dieser frey und ohnbesonnen seyn solle, sothane Laesion, welche zur Zeit der geleisteten Bürgschaft und vorgenommenen Veräußerung wirklich zugegen gewesen, und nicht ererst aus den nach der Hand sich etwan begebenen Zufällen entstanden, vor dem gehörigen Richter, jedoch, daß solches innerhalb sechs Wochen von Zeit der Wissenschaft des Contracts ohnfehlbar geschehe, flagbar anzubringen, und zu erweisen; welchenfalls der Richter den Contract hinwiederum zu rescindiren, mithin das Weib außer Schaden und Nachtheil zu setzen hat. Quod 22da Maji Anno 1758 explicatum fuit, vt eiusmodi mulieribus concessa contradictio ad mutua pecuniaria non extendatur, ex ratione, ut credo, quod ex mutuo de se nulla vnquam fluat laesio, vtpote mutuo in bonis mutuatarii perfecte existente. a) Ex quibus facile patebit Beneficium Auth. C. Si qua mulier
in

a) Conf. meam Diss. de Iure Coniug. Thes. Sect. I. pag. 1604.

in Franconia nullius esse usus b); quae tamen hic dicta sunt ratione coniugum commercantium, aliquam recipiunt limitationem. c)

§. XXXV.

De Deflora. Pro Coronide huius Tituli adhuc ratione sexus foeminei notare licebit.

pro defloratione spontanea vi Mandati de 12 Sept. 1681 nihil defloratae, sed poenam forsan commissam Ecclesiae adiudicari. Quo & collimat sub aliqua tamen modificatione Mand. de 18. Ian. 1764. nec non Ordinatio Vniuersitatis de 1749. Prooem. §. V. & Mand. de 28. Ian. 1786 respectu Academicorum, & Mand. de 20. April. 1764. intuitu militum. In praxi equidem pro defloratione nihil exsoluitur, ast, si ad alimentationem prolis agatur, Consistorium determinat pro puerperio 5 flor. rhenanos, & pro alimentis proli masculae usque ad 14, foeminae ad 12 annos, singulis hebdomadibus 10 crucigeros seu $\frac{1}{6}$ flor. rhen. Ad specialiora sexus pertinet, quod masculi in Ecclesiis a foeminis debeant esse separati d), & quod gra-

33333333 3

uidae

b) Huc spectat integra mox allegata Dissertatio, quae l. cit. p. 1545. seqq. inuenitur.

c) Vide Mand. de 22. Iul. 1777. §. 11. & seqq. Conf. Diff. cit. p. 1606. not. m.

d) Kirchen-Ordnung de 1693. Cap. I. §. 4.

uidae puerperio proximiores Sacramenta Confessionis
& Communionis percipere iubeantur. e)

TITVLVS III.

*De Diuisione Personarum ratione aetatis in
Maiores, Minores & Senes.*

§. XXXVI.

De Iuribus Iure Romano personas ratione aeta-
minores con- tis in Maiores & Minores, & has iterum
cernentibus. in puberes & impuberes diuidi, noto
notius est. Obtinet & haec diuisio in Franconia f):
vbi tamen ratione termini aliqua, vti in variis Ger-
maniae Prouinciis intercedit differentia, ita quidem,
vt iuxta Leges Franconicas pupillis ac minorennibus,
ideoque etiam tutoribus ac curatoribus, aequale Ius sit
concessum g). Imo & notandum, quod sola aetas
maiores non faciat, sed tamdiu quis sub curatela
maneat, donec a Iudice pro maiore fuerit declara-
tus h), vel administratio bonorum ei relicta: multo
minus

e) Ibid. Cap. 7. §. 49.

f) Proiect. Ord. Prou. Vide Thes. Sect. I. p. 130.

g) L. G. D. P. 3. T. 2. §. 5.

h) Ibidem l. cit. §. 6. Iure autem Franconico antiquiori
foeminae innuptae sub perpetua erant curatela, &
masculi post vigesimum annum ab ea liberabantur.

Proiect. L. cit. §. 25. In Ordinatione Equestri Fran-
conica

minus maiorem facit Emancipatio i) sic dicta iuniorum Canonorum, dum certo ritu & manumissionis vindicta instar ex potestate Scholastici in illam Decani transeunt.

§. XXXVII.

Et quamvis iuxta Statuta variarum Prouinciarum k) nuptiis tutela finiat, & hoc ipsum etiam Proiectum loco citato ac speciale mandatum innuere videatur, attamen iure Franconico l) sancitum legimus, solis nuptiis neminem fieri maiorem; sicuti & vniuersaliter notandum est, omnem contractum &

§§§§§§§§ 4

ali-

conica p. 80. anni sedecim dicuntur ein volles männliches Alter. Res tamen differte non definitur.

i) Conf. Tractatiunculam meam de emancipatione Canonorum in Thes. Sect. II. Op. XXXIII. pag. 2129. seqq.

k) Quod exemplis Iuris Treuirensis, Francofurtani, Nassouici, Badensis, Wirtenbergici, & Palatini Electoralis comprobatur. G. W. DINKLER de cura aetatis a nuptiis minorennis extincta.

l) L. G. D. P. 3. T. 25. §. 2. Vide Clarissimi D. UNGER Programma speciale de hac materia, in eius Select. Iur. omnig. Themat. fol. 176. Mand. de 15 April. 1697 in verbis:

Obſchon die Verheirathung der Pflegtinder eine Ursach der geendigten Treusträgerschaft ist. Quae formalia relative ad Ius Romanum pertinent.

alienationem a minoribus, & si nuptias contraxerint, sine curatorum consensu initam aut factam, ipso Iure nullam & creditores puniendos esse, licet terminus solutionis in tempus maiorennitatis sit dilatus: nihilominus interdum acquisitio certo modo valida est *m)*: neque illis bonorum suorum administratio permittitur vel conceditur, ut pecunias suas vel per se vel per curatores sine consensu Magistratus elocent *n)*: Sicuti & in specie sancitum est *o)*, Iudaeos cum eiusmodi minorennibus contrahentes adhuc seuera afficiendos esse poena. Accedit, quod foeminae minores 12 annis & masculi 14, etsi sint sui iuris, omnino nullum possint conficere testamentum *p)*; quodsi vero sui sint iuris, & dictos excefferint annos, certo modo testari queunt *q)*: de quo infra plura recurrent. Aliud tempus autem contrahendis nuptiis minorum praefinitum legimus *r)*: prout etiam minor 14 annis

tan-

m) l. G. D. P. 3. T. 19. Item T. 20. §. 2. & seqq.

n) Mand. de 13. Iulii 1709. & 17. Nou. 1717. Neruose haec continentur in Decr. Iud. Prou. de 15 Apr. 1697. & 4. Mart. 1748.

o) Mandat. de 1 Iunii 1750.

p) l. G. Ord. P. 3. T. 39. §. 1.

q) Ibid. loc. cit. §. 7. & seq.

r) Ibid. T. 10. §. 16. Saneitur, ne filii infra 18uum annum, filiae vero 15tum, si adhuc in parentum vel Tutorum sint potestate, sine horum consensu nup-

tias

tanquam testis habilis in testamento adhiberi nequit. s)
An autem minores 25 annis tutores dari possint, arbitrio Iudicis est relictum. t)

§. XXXVIII.

Praeterea etiam ratione minorennium Statutum legimus, ut 1) omnia pacta, fideicommissa & quae minores concernunt, vel per quae illis aliquid est acquisitum, Magistratui denuncientur u), ne scilicet ulterius oppignorari queant. 2) Ut partium civitatis inspectores, vulgo die Viertelmeistere, omnes pupillos

tias inire queant: & si contra egerint, parentes illis Dotis vel Donationis propter nuptias, id est, Contradotis loco nihil dare teneantur: imo in testamento nil nisi legitimam relinquere obligentur; quodsi vero Parentes decedant ab intestato, vel liberis in testamento nihil ademerint, succedant cum aliis aequaliter. Elapsis autem his annis, si liberi sibi ipsis de nuptiis prospiciant, dotem petere possunt: qui vero eiusmodi festinatarum nuptiarum fuerit author, ab altera parte per actus inter vivos aliquid acquirendi declaratur incapax; imo & persona ad nuptias tales seducta parti seducendi de paternis nihil etiam mortis causa potest conferre.

s) L. G. Ord. P. 3. T. 41. §. 2.

t) Ibid. T. 9. §. 2.

u) Mandat. de 20 Jul. 1747. Decret. Reg. de 23 Jun. 1749.

pillos quot annis conscribant, & hanc descriptionem Magistratui exhibeant, quo facilius illis de Curatoribus prospici queat. w) 3) Ut de bona educatione pupillorum & Tutores & Magistratus sint solliciti x). 4) Ut illis, si cum tutore Litem habeant, specialis curator ad Litem detur. y) 5) Si damnum culpa Tutorum vel Magistratus senserint, illis actio ad regressum conceditur. z) 6) Illis mutuum dare aut credere prohibetur. a) 7) Iudaeis sub poena inhibetur, ne cum illis contrahant. b)

§. XXXIX.

De Iuribus Senum. Superest, ut de Senibus etiam quaedam adiiciantur. Iure equidem communi 70 anni pro Senii termino inchoatiue habentur, & hinc eiusmodi aetatis personae a tutela gerenda aliisque muneribus publicis excusantur; Iure tamen Franconico non ex aetate, sed ex arbitrio Iudicis determinatur.

w) Mand. de 17 Nou. 1717.

x) L. G. O. T. 13. P. 3.

y) Ibid. T. 2. §. 7. P. 3.

z) Mand. de 15 Decembr. 1692. 22 Dec. 1695. 13 Jul. 1709.

a) Mand. de 1697. nach Quasimodogeniti. item 4 Merz 1748.

b) Mand. de 1 Jun. 1750. §. 11.

terminatio inhabilitatis dependet. c) Senibus decre-
pitis etiam concessum est, vt speciali modo testari
possint d); prout & testes quinquaginta annorum ante
terminum probatorium ad perpetuam rei memoriam
audiendos producere licet. e) Notandum insuper,
quibusdam in locis, vbi vitalitia, vulgo die Leibger-
ding, in vsu sunt, statutis pagensibus, vulgo deuen
Dorfsordnungen, sancitum esse, ne iuniores eius-
modi contractus & vitalitia sibi constituere queant;
ex hac potissimum ratione, quod personae vitalitiis
gaudentes rem domesticam non amplius curent, sic-
que huius occasione inertiae se totos dedant. f)

TITVLVS IV.

*De Diuisione Personarum ratione valetudinis,
habitus corporis, & existimationis.*

§. XL.

De Iure Germanico corpori integro, ro-
aegrotis. busto & procero nec valetudine afflicto
priuilegia olim concessa fuere g); hinc in multis qui-
dem

c) §. 3. Ord. P. 3. T. 11. §. 2.

d) Ibid. T. 40. §. 9.

e) Ibid. P. 2. T. 2. §. 18. & 19.

f) De Vitalitio vide meas Meditationes in Thes. Juris
Franc. Sect. I. Opusc. LII. p. 3190 seqq.

g) Tac. Cap. 9. 20. 30. Christ. Lud. CRELL. Diss. Corporis
integri robusti & proceri Priuilegium Wit 1730. &
1746. §. 18. & seq.

dem praeferrebantur, debiles econtra a variis Iuribus excludebantur; ut vnicum memorem, non poterant aliquibus in prouinciis, ad probandam valetudinis integritatem, non nisi sub dio testamenta condi, ungehabet und ungestaabt *b)*. Ex quo patet, lecto affixis testari non fuisse permittum, *i)* haec autem integri corporis commoda & incommoda vix non omnia legibus nouioribus fuerunt abrogata: Sic Iure Franconico non tantum morbo decumbentibus testamenta facere integrum, sed & speciali modo in eorum fauorem introducto illis testari licet *k)*. Imo & furiosis lucida interualla habentibus, surdis, mutis, eiusmodi Beneficium certo modo est indultum *l)*. In Subsidium etiam personarum debiliu illis petenti-

b) CRELL. §. 23. Io. Ad. HOPPIUS in Spec. II. Iuris germanici priuati de testamentis Germanorum sub dio conditis.

i) HEINN. in Elem. Iur. Ger. L. 2. §. 197. & in Diss. speciali de testamentifactione Iure Germanico arctis limitibus passim circumscripta.

k) L. G. Ord P. 3. T. 40. §. 9.

l) Ibid. T. 39. §. 2. & 3. in hoc textu surdis, mutis, & analphabetis testamentifactio, si haec vitia concurrant, denegatur: Ergo si vno tantum eorum laborent, mentem autem suam sufficienter declarare possint, testari valebunt. L. 10. Cod. qui testa. fac. poss. R. Imp. de 1512. §. 9.

tibus curatores dantur, *m*) et dum ipsae sub curatela sunt, ab aliorum cura necessario excusantur *n*). Quodsi liberi tantae sint imbecillitatis, ut testamenta condere nequeant, illis exemplariter substituere possunt parentes *o*). Praeterea ratione aegrotorum varia constituta legimus: sic 1) a Iudice regulariter citari non debent *p*). 2) Medicis ordinariis, vulgo *den neu Stadt und Land*: Physicis, nec non obstetricibus serio inculcatur, ut pauperibus aegrotis gratis & eadem diligentia vti diuitibus assistant *q*). 3) Pauperes, qui in loco aliquo transeuntes aegrotant, & sine periculo ulterius transportari non possunt, a communitate loci illius usque ad reconualescentiam vel ad mortem alantur, & in posteriori casu gratis sepeliantur *r*). 4) Prout etiam quaedam de famulis aegrotantibus disponuntur; si enim famuli ancillaeue aegrotent, alioque tendant, sanitate recuperata redire, & conditum tempus servire tenentur: quod si amplius recipi nolint a Dominis, illis cacteris paribus attestatum de praestitis seruitiis expediri, & mer-

m) Ibid. T. 7. §. 3. 4. & 6.

n) Ibid. T. 9. §. 5. & 6.

o) Ibid. T. 46. *p*) Ibid. P. 2. Tit. 3. §. 12.

q) Mand. de 12. Dec. 1749. §. 8.

r) Dec. Reg. de 12. Feb. de 1734.

merces vsque ad proximum quartale a die reconualescentiae exfolui debet s) Sic etiam de militibus ex subditorum filiis electis, quos die Landsoldaten appellamus, si se aegritudine excusant, Statutum inueniatur. Si enim ad seruitium militare vocatus aegrotet, veritatem asserri testimonio Archi- & Satrapae, si ambo sint praesentes, doceat, sicque ordine proximus seruitium praestare debet; durante autem seruitio in longius tempus, reconualescentis est seruire, sicque substitutus redit t).

§. XLI.

De Infamia. Si famam & existimationem civilem in Germania spectemus, personae vel sunt integrae existimationis, vel infames: hi, cum pluribus Iuribus ab integra existimatione civili dependentibus excident, hinc patet, infamiam Iuris nihil aliud esse, quam priuationem famae seu existimationis civilis, & Iurium exinde dependentium; qualia sunt exclusio ab officiis publicis, minor aut nulla in testimoniis ferendis fides, testamenti factionis negatio, & quae sunt similia: hoc simul notato, quod infamia ut vocant facti, multo minus levis

r) Chehalkenordnung de 22. Sept. 1749. §. 6. & 7.

e) Land- & Regiments Reglement de 20. Sept. 1743: §. 40.

levis notae macula, utpote quam effectus infamiae non sequuntur, & quae potissimum in vulgi praeiudiciis fundatur, cum infamia iuris neutiquam sit confundenda. De infamibus equidem Legem specialem in Franconia non habemus, sed sicuti Statibus Imperii, Ius Leges ferendi, & Legibus poenam infamiae adiiciendi competit, ita etiam illis Ius abolitionis infamiae siue restituendi famam denegari nequit: quae abolitio inter milites vexillo, u) inter reliquos solo Principis Rescripto fit. Sunt autem, sicut in aliis Prouinciis, inter infames numerandi milites desertores, vel cum infamia dimissi w); qui Iudicium capitale manumque carnificis abolitione non interueniente subierunt; banniti; bonorum decoctores; ii, quibus bonorum administratio adempta, seu iuridice prodigi x); Lenones y) & Meretrices z).

§. XLII.

u) Ioann Steph. WAGA de poenis militum ignominiosis & de restitutione famae militum per vexillum.

w) Reuterbestallung R. Max. II. §. 62.

x) Et hi vi Ordinationis Prouincialis P. 3. T. 39. §. 4. & 5. a testamenti factione actiua arcentur, & a Testimonii dictione in testamentis prohibentur R. G. Ord. P. 3. T. 41. §. 2.

y) Const. Crim. Caroli V. art. 122.

z) Reichs Pol. Ordnung de 1577. Tit. 10. vbi vocantur unehrliche Weiber.

§. XLII.

*De levis nota-
tae macula.*

Levis autem notae macula notati
communiter esse censentur 1) Carnifi-
ces. 2) Eorum ministri, excoriatores, die Schins-
der, Abdecker. 3) Liberi illegitimi. 4) Balneatores,
buccinatores, histriones, molitores & id genus alii;
Sed cum hae personae per Conclufum Imperii de
16. Aug. Anno 1731, a) ita sint restitutae, vt prae-
cedente prius Legitimatione ac famae restitutione non
tantum ad omnes tribus opificum assumi debeant,
sed etiam ad Officia publica b) adhiberi possint,
hinc sane omnis in illis macula cessat, licet Leges
Imperii illarum quasdam vilia sua ob ministeria vi-
lioribus etiamnum accenseant c). Et in specie ex-
coriatores vsque ad secundam generationem pro in-
famibus habentur, nisi primus gradus aliud hone-
stum vitae genus elegerit, & per 30. annos hoc con-
tinuauerit d).

TI-

a) §. 4. & 11. Hoc Conclufum publicatum est in hu-
iate Ducatu 23. Ian. 1732. Ratione carnificum,
vulgo Scharfrichter vid. Conc. Imp. de 23. Apr.
1772 & hic 30. Iun. 1772. promulgatum.

b) A dignitatibus tamen Camerae Imperialis excludun-
tur Kammergerichtsordnung P. 1. T. 3. §. 2.

c) Reichspoliceyordnung de 1548. T. 28. 31. de 1577.
T. 28. 29. 38. §. 1.

d) Vide CRAMER Beßlar, Nebenst. 37. Th. 1. Et. pag. 12.

TITVLVS V.

*De Diuisione Personarum ratione Religionis,
speciatim de Iudaeis.*

§. XLIII.

De Prote- Religionem Dominantem seu potius
stantibus. vniuersalem in Franconia nostra esse
Romano - Catholicam, notissimum est. Sunt equi-
dem & subditis aliquibus in locis Protestantes inter-
mixti, sed numero pauci. Quod iam horum Iura
attinet, ii in ciuilibus ordinario omnium reguntur
iure: Exercitium eorum Religionis quod concer-
nit, partim pacta e), partim concessionēs, partim
instrumenta pacis f) regulam praebent. De his
igitur non attinet dicere, de Iudaeis autem latius
erit agendum.

§. XLIV.

De Iudaeis. Iudaei g) pro peregrinis & hostibus
Reipublicae habebantur, tandem pro Seruis Came-
rea

e) Eiusmodi Recessum videre licet in Collectione Man-
datorum T. 2. N. 284 p. 536.

f) Videatur Instruēt Decanorum de 26. Martii 1691.
§. 37. Item Instr. Parochorum de 26. Mart. 1691.
§. 19. & 20. Mandatum Caroli VI. Imp. de 18.
Iulii 1715. & eius facta in Ducatu publicatio de 27.
Ian. 1716.

g) De Iuribus Iudaeorum fuse tractantem Dissertationem
vide in Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. XIV. pag.
985. seqq.

I. Abschn. XIX. Hest. Uaaaaaaaaa

rae Imperialis *h*), assumebantur, & hinc soli Imperatori Ius recipiendi Iudaeos competebat *i*), qui iisdem saluum Conductum & protectionem indulgebat, ut sub huius tuitione a contumeliis securi praestarentur: quod Ius deinde cum Statibus *k*) Imperii communicatum fuit, ut hinc Iura eorum a pactis receptionis ut plurimum dependeant. Iudaei ergo in receptos (*Schutz* : und *Schirm* : oder vergleitete Juden) & non receptos (die unvergleitete Schnurre Juden) hodieum diuiduntur: non recepti prorsus non tolerantur *l*), & sine speciali licentia territorium illis

h) Otto FRIS. L. 1. c. 37. ad Annum 1146. Diploma Frid. II. vide apud LAMBECC. Bibl. Vindob. L. 2. c. 5. p. 80. Conradi IV. apud GOLD. T. 2. Rer. germ. p. 85.

i) Chr. WILDVOGEL. de Iudaeorum Receptione & Tolerantia. Ger. Hen. AYRER seu respondens Io. Hen. IUNG de Iure recipiendi Iudaeos. Confer. tamen LUDEW. ad Auream Bul. P. 1. p. 858.

k) Ref. Pol. de 1548. T. 20. de 1577. T. 20. §. 1. HEIN. Tom. I. Resp. 4. 5. & inde est, quod mediatis non comperat Ius recipiendi Iudaeos in Franconia, vi Mandati de 20. Feb. 1669. 4. Ap. 1688. 20. Feb. 1691.

l) Mandatum de 17. Nou. 1738. 7. Mar. 1741. 1. Jun. & 14. Aug. 1750. 8. Febr. 1753. 14. Sept. 1697. 2. Sept.

illis transire non licet; quo nomine censum iudaicum solvere tenentur *m*).

Uaaaaaaaaa 2

§. XLV.

2. Sept. 1713. 13. Sept. 1713. 18. Nov. 1737. 3. Oct. 1722. 27. Maii. 1724.

Pro tacite tamen receptis, sicque non eiiciendis habentur a) der Juden alterlebte Eltern. b) Derselben Geschwistrige, welche eine Zeitlang in ihren Diensten gestanden c) die Schulmeister und Vorsinger, wenn Sie schon mit keinem Schutzbrief versehen, welchen jedannoch einiges Gewerbe zu treiben untersagt ist: gleich dann auch die Vorsinger, nicht aber die Privat-Schulmeister, verheyrathet seyn dürfen. Conf. cit. Mand. & Mand. de 27. Aug. 1736. 7. Sept. 1667.

m) Vocatur der Leibzoll, & respectu Iudaeorum non receptorum Taxa est talis: So oft ein fremder Jud ein Hochfürstl. Wirzburgisches Amt betrettet, solle von einem Mannbaren alle 24. Stund, so nämlich für jeden Tag zu verstehen, zehen Rhein. fr. Von einem Jüngling aber 5 fr. es seyen dieses nun Knecht oder Mägd, oder die Juden und Jüdinnen, Person für Person zu Fuß oder Pferden oder Gefährten erhoben werden. Mand. de 5. Jan. 1749. Postea autem certae litterae licentiales, vulgo Leibzollzeichen, Iudaeis ad integrum annum sunt concessae, quas quivis certo pretio redimere tenetur. Mand. de 2da Jan. 1750.

§. XLV.

Quod autem receptos attinet, hi quidem indultis protectionis litteris impetrant, ut sine metu contumeliae in territorio commorari queant, tanquam liberi homines *n*); Ius tamen indigenatus aut ciuitatis nunquam nanciscuntur *o*). Hinc in regula in Ducatu nostro Iudaeorum receptio, & exinde fluens tolerantia merum constituit precarium ad nutum reuocabile: prout clare demonstrat Mandatum de 26. Maii 1666. in verbis:

Demnach die Schutzverwandte Judenschaft im hohen Stift Würzburg sich beschwehret, wasgestalt Sie mit allerhand Schmach und Schandworten angetastet, auch mit Steinwürfen und Schlägen allenthalben verfolgt würden *ic. ic.* und gleichwohl Sr. Kurfürstlichen Gnaden vermög hievorigen publicirten Mandaten ihnen Protection ertheilet, und dieselbe in gewiesenen Städten und Orten im Landsherrschastlichen Schutz bis auf erfolgende *Reuocation* an- und aufgenommen *ic. ic.* Conceditur autem illis, si annum

ex-

n) Extant desuper plura Mandata de 26. Maii. 1666. de 29. Sept. 1691. Ref. de 28. Martii 1692. & 93. Mand. de 18. Octob. 1700. de 4. Nou. 1712. de 21. Iulii 1728. de 13. Sept. 1742. & de 28. Febr. 1749. de 13. Aug. 1750.

exsoluant tributum, gegen jährliche Abtragung des Schutzgelds p), vt commercia, quae ratione mer-
cium, temporis & modi variis limitibus sunt cir-
cumscripta, tam inter se quam cum Subditis aut ex-
traneis remota vsuraria prauitate exercere possint q).

Uaaaaaaaaa 3

Ex

o) L. B. DE CRAMER in Deductione, daß die Juden zwar
in Ciuitate aber nicht de Ciuitate sind, in denen
Wezl. Nebenstunden. P. 3. P. 94.

p) et q) Mandata desuper extantia sunt sequentia. Mand. de
30. Dec. 1699. Resc. Camerae de 28. Ianuarii
1700. §. 4. 8. 9. & 10. de 9na. Feb. 1722. Con-
fer. de 17. Febr. 1688. & Decret. speciale de 1720.
Mand. de 29. Iulii 1718. Reg. Dec. de 8. Ian. 1742.
§. 34. & 5. Hochfürstl. Verordnung de 19. Febr.
1742. Mand. de 1. Ia. 1750. Mand. de 10. Martii.
1731. Reg. Decr. de 13. Aug. 1750. §. 10. &
Verordnung de 17. Sept. 1725. Mand. de 18. Ian.
1759. Reg. Dec. de 21. Mart. 1757. Decr. Capi-
tuli 31. Dec. 1754. (Reg. Dec. de 26. Apr. 1742

Ad praecauendum crimen vsurarum sancitum est
30. Dec. 1699.

Sollen alle und jede zwischen Christen und Ju-
den vorgehende Contractus ohne Unterscheid oder
Ausnahm, was solche betreffen, und was Praetext
oder Schein es geschehen möge, bey jedes Orts Ob-
rigkeit und Beamten (um sich sowohl der Gewähr-
schaft, als sonst mit unterlaufenden vsurarischen

Ex-

Ex quo fuit, quod eatenus Iure communi gauderent; quamvis negari nequeat, & Iura Mosaica apud illos quibusdam in casibus observari v), iisque aliquam Iurisdictionis speciem esse concessam s); si de haereditatibus aut dubio testamenti valore vel praerogativa Iuris haereditarii ab vno alioue facta, aliisque demum ex causis inter Iudaeos lites et controversiae oriantur, earum cognitio atque decisio per Decretum de 9. Maii 1750 nequaquam ipsorum Rabbini illisue, quos a praecundo, & in negotiis communitatem ipsorum concernentibus dirigendis ac expediendis primas tenendo partes, germanico nomine

Exceßten halber darnach richten zu thunen) jedesmalen ordentlich angezeigt, und dem Amts-Protocollo, jedoch gratis und ohne Vergeltung eingetragen werden, ausser dem aber solcherley Contractus, Handel und Wandel für wucherisch verboten, und nichtig declarirt und gehalten, auch darauf keineswegs gesprochen, sondern vielmehr die klagende Parthey lediglich abgewiesen, und damit nicht gehört, auch gestalteten Dingen nach denen hievorigen Mandaten gemäß mit Confiscation und Straf gegen die Uebertretere verfahren werden.

v) Everhard. Otto de Statu Iudaeorum publico. Beck. Vom Judenrecht.

s) Mand. de 18. Aug. 1749. Decr. Capituli de 31. Dec. 1754. Mand. de 11. Apr. 1691. 20. Maii 1695. 18. Febr. 1698. Reg. Decr. de 9. Maii 1750.

mine Borgänger appellant, est relicta, sed ad Iudicium Caesareum Prouinciale, vel qui cum illo concurrentem certis in causis Iurisdictionem habent, ad Satrapas pertinet. * Obfignationes haereditatum iacentium tanquam meri actus Iurisdictionis a solis Satrapis priuatiue peraguntur. ** Facta tamen de-

Uaaaaa 4 scrip.

* Hinc cum Iudaeorum lites de Successione ad nostra deferuntur Iudicia; vel vti hic disponitur, in prima statim instantia, vel vti hodie seruari sequente nota dicam, saltem in prouocatione, videri posset, eas ex Iure prouinciali, non vero Mosaico esse decidendas; saluis tamen, quae apud Iudaeos frequentantur, pactis den Staat vocant: qualia si adsint, iuxta illa, postposito paulisper Iure prouinciae pronuntiari certum est. Cum vero in Mandato de 11. April. 1691. expresse permittatur, daß die Theilungen durch die Rabbiner und Borgänger nach der Juden alten Gesetz geschlichtet werden können; idque repetatur in Decr. de 9. Maii 1750. magis est, vt ius Mosaicum praeferrri hoc casu Prouinciali existimem, atque secundum illud, si res in prouocatione ad Iudicium Prouinciale deoluatur, pronuntiari. Sed & hoc non ultra receptam consuetudinem extendendum. Conf. hic D. MILON Diff. de Succ. As. et Descen. p. 13. seqq. In Thes. Iur. Franc. Sect. H. Opus. p. XXXVIII.

** Hodie post sanctionem indubium est, lite inter solos Iudaeos circa haereditatem quandam exorientes, de.

scriptis modo iudaicis antecessoribus (denen Borgängern) potestate, ut absente Satrapa maioris securitatis gratia defuncti aedes interim obsignent; contra inuentarii confectio his & Rabbinis solis priuatiue relinquitur, ita tamen, ut summarium saltem inuentarii extractum loci cuiusque Satrapae extradant, integrum vero Inuentarium non aliter, quam grauiores ob causas, & in casibus singularibus, de quibus huius Regiminis est iudicare: ceu disposita haec videmus in Mand. Reg. de 14. Aug. 1750. Ut vero omnes fraudes & cauillationes eo facilius euitentur, ibidem sancitum, singulos Rabbinos & antecessores iuramento maiori ad inuentarii fidelissimam confectionem tam generatim, quam quoties id ab ipsis requiretur, adstringendos, omniaque ipsorum bona hoc nomine esse hypothecata. Denique iisdem ipsa haereditatis Diuisio vi Decreti cit. de 9. Maii

decisionem ad dictos Rabbinos, eosque, quos Borgänger vocant, salua prouocatione pertinere. Sed num etiam, quod de obsignationibus hic attuli, posteriori illa constitutione mutatum? ex rationibus non contemnendis dubitare licet. Praxis ergo hic respicienda & sequenda est, quae docet, obsignationes hodie ad Satrapas iuxta tenorem relati Decreti de 1750. & cum limitatione ante memorata pertinere.

Maii eodem Anno est relicta, peragique potest Satrapa haud praesente: ita tamen, ut hic causis aliquantulum grauioribus & momentosis adparentibus desuper ad principale Regimen referat, indeque decisionem praestoletur, num in casibus eiusmodi singularibus diuisioni haereditatis iubeatur interesse. *

Iura Stolae Parochis Christianis sui domicilii soluenda sunt in omnibus iis casibus, ac si domos has Christiani inhabitarent, t) Obligationes illorum nisi ob paruitatem Summae non valent, nisi in foro Christiani contrahentis ad euitandas fraudes & prohibendam usurariam prauitatem sint confirmatae: porro ad possessionem immobilium, & Officia publica Christianorum nunquam admittuntur. u) In nostro

* Eodem loco recte prouideque constituitur, ut siue eiusmodi obsignatio, inuentarii confectio, vel diuisionis haereditatis ad Satrapam, siue ad Iudaeos ipsos pertineat, sumtibus, quam fieri potest; studiosissime paratur, ac proinde haeredibus iudaicis nec adfectata mora, neque diutius, quam necesse est, protracta, nec alia vlla ratione impensae non necessariae & inutiles caussentur, nec plus sportularum nomine exigatur, quam in ordinatione taxae Satraparum est determinatum: quae tamen in Iudaeis duplicatur.

t) Instr. Paroch. de 28. Mart. 1691. §. 15.

u) Mandata huc collimantia sunt Reg. Decr. de 20. Ian. 1717. Mand. de 1. Iun. & 13. Aug. 1750. 2. Sept. 1765.

stro tamen Principatu Iudaeis integrum est, aedes subinde satis commodas & spatiosas possidere, modo Consensum Principis desuper impetrauerint. Hoc enim deficiente omnes Contractus Iudaeorum de bonis immobilibus siue emendis, siue conducendis, vel in perpetuum vel ad tempus, alioque modo possidendis, siue de Iure pignoris aut hypothecae in iis acquirendo * nulli sunt & inualidi. Vnde Decreto de 20. Ian. 1717. & Mandato de 1. Iun. 1750. Praefectis prouincialibus iniunctum, vt de singulis eiusmodi contractibus ad huius Principale Regimen referatur, indeque aut ratificatio aut alia desuper dispositio exspectetur: item vt inquirent, an Iudaei bona immobilia possidentes necessariam Celsissimi concessionem desuper impetrauerint, quae tum in originali est producenda; praecipue vero attendant ad

con-

* Quod Constitutionem attinet, ne Iudaei in bonis immobilibus sine Principis Adsensu Ius hypothecae obtineant, fatendum est, hic praxin a theoria longissime recedere. Vbique enim, etiamsi Concessio illa Principis haud accesserit, hypothecae eiusmodi tam iudiciales, quam extra Iudicium constitutae pro validis ac legitimis in tribunalibus nostris agnoscuntur. Quamuis quoad hypothecas iudiciales praxis cum theoria quodammodo combinari adhuc posset, quod ipsa Iudicii autoritas defectum consensus Principalis quadam ratione supplere videatur.

contractus locationis conductionis, videantque, num illi reuera non sint palliatae emtiones, experientia docente, quod Iudaei Summam pecuniae, verum domus conductae pretium longe exsuperantem locatorem solcant dare mutuam, variis adnexis conditionibus, ut ita in possessionem aedium irrepentes, elapso plurium annorum spatio ipsam sibi proprietatem vindicare possint. De quibus omnibus Satraparum est, sedulo inuigilare, atque ad Regimen Principale desuper referre. Imo licet Iudaei accedente Principis gratiosa concessione aedes quasdam emptione in se transtulerint, tamen vi Mand. de 1. Jun. 1750. Christianis in perpetua tempora reseruate erat, eiusmodi domum, & si a Iudaeo venum haud expositam, illoue etiam alienationem haud intendente, quouis momento retrahendi potestas, reddito, quo ipse Iudaeus illas aedes comparauerat, pretio & impensis necessariis atque cum praescitu Satrapae interim factis. Sed per Mand. de 13. Aug. eodem Anno tales huic Iuri retractus posui fuere limites, ut illud, in quantum ad aedes a Iudaeis A. 1709. quondam & hodiedum possessas locum non haberet, usque ad eventientem alienationis casum, quo, uti & intuitu omnium aliorum bonorum immobilium generatim, Ius memoratum Christianis integrum est, ita tamen ut Satrapae attendant, ne eiusmodi retractus ex studiosa petulantia, & ad gra-

uandos tantum Iudaeos suscipiantur, hisque alia in eo loco habitatio procuretur; impensae vero etiam utiles, quas medio tempore se fecisse demonstrare possunt, iisdem reddantur, quod ultimum pro praeterito duntaxat intelligendum esse, ipsum Mandatum clare determinat, illo de 1. Iun. pro casibus futuris suo in vigore permanente, ita ut impensae tantum necessariae & consentiente Satrapa faciendae refundantur. Cum vero istae nunc memoratae conditiones non ita, prout oportuit, hisce in casibus obseruarentur, atque ita Iudaei concessae sibi protectionis effectibus frustrarentur, Celsissimus Princeps Adamus Fridericus, Decreto de 2. Septembris 1765. Ius illud retractus certis in casibus plane sustulit, in aliis arctius limitauit, ac sapientissime constituit: I. usque ad futuram venditionem memorato Iuri haud subiacere illas aedes, quas Iudaei A. 1709. hac in re veluti decretorio possederunt; vti & sequentibus casibus Ius illud retractus locum non obtinere, si quas Iudaei aedes in subhastatione publica rerum ad minores pertinentium, impetrato desuper Principali consensu sibi compararunt, nec non si quas Iudaei filius filiae aut nepos ex testamento paterno aut per successionem ab intestato consequatur, cum defunctus tribus annis a tempore huius promulgatae constitutionis eas consentiente Principe possederit: aut cum vice versa simili ratione

tione pater a Descendente praemortuo eas habebit relictas; similiter si quas Iudaeus elapso hoc triennio filio filiaeve aut nepoti dabit in dotem. II. Quas aedes Iudaei contractu privato extra publicam subhastationem, consentiente etiam Principe, hucusque post annum 1709. adquisivere, aut adquirent posterum, vel quas Iudaei inter se aut Christianus cum Iudaeo permutant: non minus quas Iudaei suis agnatis a se non descendantibus testamento relinquunt, vel his aut plane extraneo in dotem dant; aut quas a Christiano Iudaeove etiam cum Principis Concessionem in solum accipiunt: in iis Ius retrahendi Christianis non nisi ad tres annos conceditur. Tres isti anni in casu, quo Iudaeus Iudaeo suas aedes cum vel sine gravamine donaret, a die mortis donatoris computantur: in casu vero, quo Iudaeus habito Principali consensu locum sibi comparat, ei-que novas superstruit aedes a die loci empti. * III.

Con-

* Hoc casu statuitur, sumptus in aedificationem impensos Satrapae insinuari; specificari & demonstrari debere: vti & omnibus iis casibus, quibus Ius retrahendi Christianis triennio relinquitur, Iudaeis prohibitum est, ne quas in domum impensas, nisi plane necessarias, & nec has quidem sine Consensu Satrapae faciant: alioquin extante casu retractus harum impensarum nomine nihil omnino consecuturi. —

Porro

Contra eae , aedes, quas Iudaei ante vel post Anno 1709. & hucusque possederunt , deficiente tamen Principis adsensu in perpetuum huic Iuri retractus manent expositae. — Generatim vero ibidem constitutum , ne Christiani Iure retractus ita determinato ex petulantia , malitia , vel in studiosum gravamen Iudaeorum publica tolerantia ac receptione gaudentium abutantur , utque casu , quo Ius istud fuit exercitum , alia in eo loco habitatio Iudaeo procuratur. •

Cum.

Porro generatim notari velim, tempus illud , ad quod Ius retractus Christianis in aedibus competens est restrictum , non currere Christianis nisi a die notitiae ; cum alioquin Iudaei , qui solent suis in rebus ac negotiis esse astutia , facile possent omnia celare , & variis involvere palliamentis , ac demum, tempore elapso , aedium huiusmodi proprietatem in fraudem Legis sibi vindicare, id quod menti Legislatoris aduersatur.

* Denique & illud intuitu aedium ad Iudaeos spectantium est advertendum , quod iis imposita soleat esse servitus non aperiendi fenestras in plateam. Nimirum prospectum in publicum aperiitione fenestrarum sibi procurare , regulariter nemo prohibetur. BOEHMER. Introd. in Dig. Lib. VIII. Tit. II. §. 8. Sed si Iudaeus tales forte aedes sibi comparaverit , in quibus nullae sunt versus plateam fenestrae , sed solum.

Cumque Iudaei vicinis saepe numero molesti sint, hinc eorum aedes ad praecauendas fordities saepius visitantur. w) De caetero & multa specialia de illis obseruantur; V. g. respectu tributi Commercialis, quod *fassaues* dicunt x), mactationis pecorum, quam *Schechten* appellant, & clunaculo perficiunt y), ratione modi se gerendi in processionibus solennibus z), intuitu Iuris detractus a), Taxae Iudicialis b), feriarum Christianorum a Iudaeis sub determinata poena obseruandarum c), praelationis

lummodo in suam forte, aut vicini aream; earum quoque aperiendarum Ius non habet, sed lumine vndecumque demum incidente, & prospectu quouis alio, quam versus Publicum, iubetur esse contentus.

w) Mand. 7. Sept. 1713. 3. Oct. 1722. 1. Iun. 1750. §. 5.

x) Mand. Camerae de 13. Iulii 1697.

y) Resc. generale Petri Philip. de 26. Aug. 1681.

z) Ne tempore Processionum plateas obambulent.

a) Soluunt enim duplum gabellae respectu Christianorum.

b) Quae in Iudaeis duplicatur. Vid. Taxae Ord. de 1724. & 25.

c) Ordin. Eccles. de 1693. §. 26. Instr. Paroch. de 26. Mart. 1691. §. 21. Mand. de 29. Dec. 1691. 28. März 1692.

nis dotis d) mulieribus Iudaeorum denegatae in concursu e), nec non habitationis Iudaeorum in eadem domo cum Christianis f). Atque inde etiam est, quod olim Iure nostro Franconico vi Mandati de 30. Dec. 1699. omnimodo fuerit prohibitum, ne Iudaei diebus Dominicis aut feriatis de vno loco in alium commearent, vllumue oppidum aut pagum nostri Ducatus, omnium vero minime hanc metropolim ingredi auderent. Hoc vero licet per Decretum de 21. Iulii 1728 mutatum, atque liber hinc inde commearus, sola vrbe principe excepta, * dictis

d) Mand. de 4. Maii 1722.

e) Recess. cum domo Brandenburgica de Anno 1742. Art. V. §. II.

f) Reg. Dec. de 5ta Mart. 1736. Mand. de 1. Jun. 1750. §. 4. & 5. R. Verordnung de 3. Dec. 1722. & 5. Jun. 1723. & 17. Sept. 1713.

* Passus concernens habetur in Decreto Reg. de 8. Ian. 1742. Sollen auf Sonn- und Feiertagen ohne besondere von unserm dahiesigen Oberbürgermeister erhaltene, und unter denen Stadthoren vorzuzeigen habende Verwilligungsschein unsere dahiesige Hauptstadt heimlich oder öffentlich nicht betreten, und wann Sie auch schon den Erlaubnißschein darzu erhalten, und also unter denen Stadthoren eingelassen worden, gleichwohl einige Handelschafe oder

dictis diebus Iudaeis fuerit concessus , * eo tamen seuerius iisdem interdictum manet , ne in iis locis , quae ingrediuntur , vllum exercere commercium , vel merces venales in domos deportare , aut quidquam aliud agere praesumant , quo sanctitas diei profanari , & Christianorum religiosa deuotio interturbari queat , sub poena confiscationis rerum mercantilium , & insimul alia ex arbitrio Iudicis

oder Gewerbschaft dahier nicht treiben. Hodie vi Mandati de 27. Maii & de 1. Iunii 1750. § 7. haec concessio a Praefecto huius Iudaeorum (Von dem Judenamtmanne) fieri debet, & non aliter, quam urgentibus ex causis, singulisque vicibus florenis redimi, nisi vocandus aut consulendus sit medicus, vel medicina exportanda; quae pecunia in usus piissimos, scilicet in sustentationem Ergastuli publici (vulgo des Zuchthauses) impenditur. — Quoad hanc nostram metropolim etiam id speciatim est aduertendum, quod nunquam Iudaeo cuidam noctem in ea transigere permittatur, nisi de speciali Licentia Consulis Senioris, eaque non aliter facta, quam si Iudaeus necessitate negotiorum, vt de nocte hic commoretur, argumentis fide dignis ostenderit. Mand. 7. Iul. 1747. firmatum in Mandato cit. de Anno 1750.

* Addita limitatione: Das Vieh aber, so die Juden auf oder von den Märkten mitbringen, solle von dem

dicis determinanda. * Excipiuntur tamen ab istis Constitutionibus dies illi festiui, quibus publicae in oppidis habentur nundinae, quos *Marctage* appellant. His enim diebus instar aliorum mercatorum ad memoratas venire nundinas, & sua commercia, finito tamen diuino cultu, exercere non prohibentur. ** Eadem porro ratione nritur saluberrima Constitutio de 30. Dec. 1699. iam ante memorata, vbi insuper cauetur, ne Iudaei tempore Processionum publicarum in plateis compareant, easue obambulent, nequid nimirum irreuerentius agant, & aliae ex co turbae illos inter & Christianos concitentur. In eum denique finem die 2. Sept. 1765. cautum legimus, vt Iudaei prope ecclesias aliaue loca sacra domos sibi haud comparent, quod vti-
que

denenselben auf Sonn- und Feyertagen durch die verschlossene Ort oder Landstadt nicht, sondern aussen herum getrieben werden; es wäre dann, daß die Noth (jedoch außer der vormittägigen Gottesdienstzeit) erforderte, selbiges in den nächst vorbeypassirenden verschlossenen Orten an vermeldten Sonn- und Feyertagen zu füttern und damit allda zu übernachten. Decr. cit. de 21. Iul. 1728.

* Iuxta tenorem Mandati de 29. Dec. 1691. Quae Sanctiones confirmatae fuere per Mandatum de 13. Aug. 1750. §. 7.

** Per Rescriptum Camerale 28. Ian. 1700.

que reuerentia sacrae religioni nostrae debita non sine ratione dissuadet g).

TITVLVS VI.

De Diuisione Personarum in Indigenas & Peregrinos, & in specie de Iure Retorsionis, Albinagii, & Detraetus in Franconia.

§. XLVI.

Variae indigenatus species in Germania. Indigenas vocamus, qui Ciuitatis iure & Communione ciuicorum Iurium vtuntur : peregrini vero sunt, qui Ciuitatis iure non vtentes a Communione Iurium inde ortorum excluduntur. Fluit inde indigenatus Ius in Germania triplex esse ; aliud enim est Ius Ciuitatis in Imperio Romano ; b) aliud Ius Ciuitatis & Indigena-

Bbbbbbbbbbbb 2

na-

g) Specialiora & ad Ius directe pertinentia onera quod concernit, vid. in Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. XIV. p. 985. & 1123.

b) De hoc indigenatu eiusque effectibus vid. Ord. Cam. P. I. T. 3. §. 1. Cap. nou. Art. XII. & XXIV. §. 2. et 7. Aus denen so im Reich deutscher Nation anderer Orten geböhren und erzogen, darinnen nach Standesgebühr angesessen und begütert. Confer. Dissertationes Ioan. And. Hofmann, & Ioann. Rudolph. ENGEL de Iuribus indigenarum Germaniae.

natus in integro aliquo Territorio v. g. Franconia; aliud denique Ius Ciuitatis in singulis singulorum Territoriorum vrbibus, villis, pagis &c. De primo utpote generali hic non attinet dicere, secundum erit materia huius tituli, tertii in sequentibus fiet mentio.

§. XLVII.

*De Prae-latione indi-
genarum prae
peregrinis.* Cum hodie mitiori, quam Roma-
ni contra peregrinos a temporibus Fri-
derici vtamur Iure, facile patet, pla-
cita Iustiniana apud nos hac in re locum non in-
uenire; sed peregrinos vti indigenas ad communio-
nem Iurium eodem modo admitti, nisi ipsis vel
Lex, vel Obseruantia, aut Recessus prouincialis nec
non specialia Principum cum subditis pacta obstant;
imo Politia exigit, vt interdum peregrini indige-
nis sint fauorabiliore; dum V. g. causae ipsorum
vel separato Iudicio summariter tractantur, quod
Gastgericht, i) appellant, vel saltem citius definiun-
tur. In variis tamen negotiis indigenae prae pere-
grinis potiori Iure gaudent; hinc indigenis contra
emptores, praecipue bonorum immobilium, com-
petit Ius retractus vel prouinciale vel marchiale;
sic in collatione officiorum communiter maior indi-

i) Vid. Repert. Iur. Priu. Voce Gastrecht.

genarum habetur ratio ; sic in concursu creditorum peregrini indigenis in eadem classe postponuntur *k*), & quae sunt huius generis alia. Peregrini sine Literis Passagii, vulgo *Paß*, in Provinciam non admittuntur. *l*) Peregrinis incolatus in Vrbe non conceditur. *m*) Extranei Aduocati & Procuratores in foro non admittuntur. *n*) Peregrinis Elemosynarum collectio prohibetur. *o*) Clericis peregrinis Missarum celebratione interdicitur. *p*) Calendaria extranea eliminantur. *q*) Singularem quoque peregrinitatis sistit effectum Ius Palatinum in Wildfangiatu, quod quidem in Franconia non at-

§§§§§§§§§§ 3

ten-

k) Regula continetur in mandato de 28. Ian. 1721. Adfunt tamen Recessus, quibus exteri cum indigenis sunt parificati ; vti Subditi Onolsbacenses per Rec. de 1742. item Bambergenses Anno 1760. Ordinis Teutonici subditi Christiani per Rec. de 14. Jun. 1753. Hasso - Casselani, Fuldenfes, Oettingo-Wallersteinenses, Comitatus Schönbornensis &c.

l) Mand. de 18. Maii 1693.

m) Mand. de 16. Apr. 1720.

n) Mand. de 24. Dec. 1734. §. 8.

o) M. 26. Nou. 1740. §. 8. 4. Aug. 1770. 7. Oct. 1737. 28. Sept. 1739.

p) Mand. 15. Maii 1680. 6. Dec. 1704. 28. Aug. 1748. 26. Mart. 1691. §. 19.

q) Mand. 15. Sept. 1768. 27. Nou. 1770.

tenditur, ratione huius tamen Principi & Episcopo Wirceburgensi magnae priori saeculo cum Electore Palatino fuere altercationes, Laudo demum Heilbronnensi terminatae. r)

§. XLVIII.

De Iure Retorsionis nec non Albina gii.

Cum Germani non tantum respectu exterorum Gentium iure utantur, atque adeo exacta aequalitate frui debeant, verum etiam singuli Imperii Status quoad mutuam independentiam inter se omnino aequales sint; sequitur, si vel exterus populus, vel Status etiam Imperii contra Imperium, Statum illius aut respectiue Constatum quidquam inique constituerit, id ipsum re ita ferente iuste retorqueri posse; ut scilicet, quod quisque in alterum Iuris statuerit, ipse eodem Iure uti cogatur; haec ergo retorsio Iurium est legitima Iuris erga peregrinos inique constituti compensatio. s) Ut autem haec Iurium retorsio rite exerceri queat, probandum omnino est, extare eius.

r) Vid. Rep. Iur. publ. voce *Wilderfangrecht*.

s) Sic Taxae iudiciales in Franconia eodem modo ab exteris exiguntur, quo eorum Domini a Subditis Wirceburgensibus eas accipiunt. *Steuerverordnung* de 1724.

eiusmodi Ius erga retorquentem inique constitutum, quod simul ac factum est, constituens eodem Iure censetur, quod in nos statuit, & eatenus pro peregrino habetur, nisi reuersales de non erga nos utendo iure iniquo proferantur. Inter singulas territorii cuiusdam ciuitates vel ipsa adeo territoria vni Principi parentia rarior hodie retorsionis vsus est: cum Principes ius suum cuique tribuentes id efficere studeant, vt, facta vnione, pristina Iurium diuersitas, quoad fieri potest, proscribatur.

Illustre huius odii in peregrinos exemplum praebet, recteque retorquetur Ius Albinagii (das Heimfalls- oder Fremdlingrecht) (le Droit d'aubaine) quo denotatur Ius fisci, haereditatem peregrini (herewe de, exuuiæ) quam apud nos reliquit, siue intestatus aut testatus moriatur, licet liberos agnatosque extra territorium habeat, capiendi: quod Ius, licet olim multo frequentius esset, hodie in Gallia fere & Bohemia superstes est, atque adeo si Galli vel Bohemi apud nos moriantur, eorum haereditas Fisco recte vindicari potest, etiamsi Religionis causa ad nos confugerint, aut apud nos commorentur, & quasi indigenae facti sint, eorum tamen exuuiæ agnatis in Gallia, t) vel Bohemia degentibus ex-

BBBBBBBBBBBB 4

tradi

t) Hoc Ius Albinagii cum Gallia sublatum est. in Ducatu Franconiae.

tradi necesse haud est, nisi naturalisationem aut Ius Ciuitatis obtinuerint.

§. XLIX.

De Iure De- Inter illustriores Iuris Retorsionis
tractus. effectus numerandus est ille, quem ex-
ferit in Iure detractus Gabellae, vulgo Nachschoss,
Nachsteuer, Abzuggeld, quo significatur pars bono-
rum in aliud territorium exportandorum Fisco Prin-
cipis inferenda; hoc Ius contra aequitatem natura-
lem non pugnat, cum iniquum non sit, & prin-
cipiis sanae politicae respondeat, vt, quae in terri-
torio parta sunt, ibidem remaneant, vt sic aerarii
publici praeiudicium auertatur, ac nequis inuito
supremo suo Domino se & vniuersam interdum bo-
norum substantiam alii territorio addicat: factum
inde, vt pro hac concessione emigrandi, aut bona
transferendi vltimum quasi tributum, Nachsteuer,
exsoluatur; hinc in Franconia nemini, inscio Do-
mino territoriali, nequidem cum consensu officia-
lium migrare licet, & migrantes etiam annuente
Principe Gabellam soluere tenentur, redeuntes au-
tem pro vagis habentur, nullaue gaudent pro-
tectione u).

§. L.

u) Decr. Reg. de 24. Aprilis 1724.

§. L.

Quod ad exercitium Iuris detractus siue ad summam census siue ad immunitatem ab illo attinet, quoad secundum nullam habemus regulam scriptam: Sed sicuti eius exactio Regale w) est, sic & eius Remissio inter gratialia Domini territorialis est referenda; prius quod concernit, nempe quantitatem huius census ea originetenus, ut iam dixi, in Iure retorsionis fundatur, & in Franconia antiquitus in duobus de centum consistebat. x) Nouiori autem aetate tantum non omnes Status Imperii cum vicinis & remotioribus Principibus Recessus confecerunt, ut singulorum Statuum subditis solum vertentibus census aut omnino remittatur, aut certa summa tantum mutuis conuentionibus y) determinata

w) Ios. Gott. Fzurst Beweis, daß das Recht der Nachsteuer ein Regale seye, Frankfurt, 1756. ENGELBRECHT. Obf. 26. 55. & hinc mediatis Iure collectandi non gaudentibus haud competit; quamuis Principes illud saepius vel expressa vel tacita consuetudine mediatis imo & subditis concedant; & tunc non sub nomine Nachsteuer, sed specie des Abzuggelds paluari solet.

x) Extant desuper Decreta de 21. Aprilis 1556. & 5. Ian. 1573.

y) Aliqua hic produxisse sufficiet exempla: Also nimmt man

nata saluatur. Sin vero tale pactum non extet, vel
Iure retorsionis 2) vfitata in alio territorio, ad quod
mig-

man ins Deutschherrische von Christen 2. von Juden 4. Procent. Reg. Dec. de 26. Iul. 1710. Ins Bayerische 10. Procent. Reso. Cam. de 10. Iun. 1747. In das Klosterbanzische 5. Procent; jedan- noch vorbehaltlich des denen Landstädten zukommen- den Abzugs oder Beetgelds. Reg. Dec. de 8. Jan. 1748. In das Onolzbachische. 5. von 100. Reg. Dec. de 23. Ian. 1761. In das Churmainzische für Nachsteuer nichts. Rec. de 1693 & 1656. Für Le- digzehlungsgebühr aber von 100 einen fl. In das Bambergische 5. Procent. Recess de 1685. S. 36. In die Reichsstadt Windsheim 2. Procent. Recess. de 1628. & 1703. In das Hessenkasselsche nichts. Mand. 4. Oct. 1765. Mit Corvey nichts. Mand. 2. Dec. 1771. Mit Hessen-Hanau nichts. Mand. 4. Ju- nii 1773. Mit Wertheim 5. Procent. Mit Fuld 5. Mand. 1. Mart. 1788. Respectu detractus de dote Iudaeorum exportanda. Conf. Mand. de 21. Feb. 1739. 21. Iulii 1748. 7. Aug. 1749. 9. Maji 1750. 14. Aug. 1750. 18. Feb. 1751. Rechnungs- bescheid Punkten. de 1733. S. 16.

- 2) Dahero muß nach Ausweis der allgemeinen Rech- nungsbescheidspunkten de 1733. S. 18. jedesmalen von den Beamten bey der Rechnungsablage ein At- testatum von derjenigen Herrschaft beygelegt wer- den, worunter sich der Ausziehende begiebt, welches das Quantum reciprocum bestimmet,

migrantes tendunt, summa vel inter viciniore vi-
gesima a), inter remotiores decima bonorum pars
relinquenda & mox b) exigenda est.

TITVLVS VII.

De Diuisione Personarum Ratione Nobilitatis & Libertatis.

§. LI.

De Iuribus Nobilitatis immediatae remissive. De Nobilitate * hic differendi, ut-
pote vbi de Iure inter Subditos Fran-
coniae vsitato agimus, locus non est;
quae igitur. de Nobilibus, eorum origine, diui-
sio.

a) Vi Resc. de 20. Mart. 1745.

b) Mand. de 15. Iun. 1573. Item die Bescheidspunkten.

* Per Elenchum tantum illa iura tetigisse sufficiet, quae
Nobilitas immediata praetendit, quorum tamen va-
ria a Dominis territorialibus contradicuntur, sunt
autem potissimum. I. Das Ius collectandi. II. Das
Verbott der Real- und Personal- Arresten, sodann
III. die Befreyung von den Land- Hof- und Centge-
richten. IV. Die Einschränkung deren auf ihren Un-
terthanen hergebrachten auswärtigen Centgerechtsa-
me auf die 4. hohe Fälle. V. Die Zollbefreyung.
VI. Verbott der Wildbahnß; Extension zu ihrem
Praeiudiz. VII. Die Leibeigenschaftsrechte auch in
der

sionibus & Iuribus; de nobilitate superiore, Illustribus & Dynastis; de nobilitate inferiori, eius divisionibus & Iuribus; de origine Nobilitatis inferioris & seruitiis militaribus seu equestribus: De Modis nobilitatem aquirendi & amittendi; de Iuribus nobilium personalibus generalibus; de Iuribus & praerogatiuis nobilitatis auitae; de Ministeriali-

der Stände Landen. VIII. Das Lehen des Blutbanns. IX. Das Recht denen jüdischen Contracten Schranken zu setzen. X. Das Praedicat Wohlgebohrn und Edel für das Directorium; Edel aber für die Glieder. XI. Die Lösungsgerechtsame Ritterschaftl. Güter. XII. Die Lehensfolge und Exspectanz auf adeliche Güter. Siehe in dieser Sammlung I. Abschnitt, 49. Stück S. 3089. u. f. XIII. Das Rechte Zünfte zu errichten. XIV. Bestellung der Vormundschaften. XV. Die Exemption von aller Landsasseren. XVI. Der ohnbeschränkte Güterkauf. XVII. Die Beschränkung der Lehendienste. XVIII. Freyheit vom Abzuggeld. XIX. Der Genuß der Rechten, so aus dem Land • Religions • und Westphälischen Frieden den Ständen zukommen. XX. Die Immedierat in personalibus und realibus. XXI. Freye Durchführung der Delinquenten, ohngeachtet des andern zukommenden Geleits. XXII. Die Willdsfolge. XXIII. Das Iudicium parium in Lehenssachen. XXIV. Die Absfertigung der Fräulein gegen Verzicht &c.

rialitate nobilium & officiis aulicis haereditariis; de probatione nobilitatis auitae, von der Ahnenprobe; de variis praediorum nobilium siue equestrium diuisionibus, von Rittergütern, oder Rittersitzen; de Iuribus praediorum nobilium siue equestrium dicenda forent, desuper Lectorem ad SELCHOVII Libri primi Tit. IV. remitto.

§. LI

De Nobilibus Haec annotasse sufficiat, in Franconia duplicis generis nobiles inueniri, immediatos & mediatos, quorum postremi sub nobilitate, vulgo dem Briefadel, & sub nomine subditorum veniunt, quamuis in aliquibus eminentioris sint dignitatis. c) Immediati reguntur Iuribus Corporis Equestris, cui sunt incorporati, neque Iurisdictioni Domini Territorialis subiacent, nisi quatenus vel in illorum Territoriis fixum domicilium habent, vel ministeria gerunt, vel feuda possident, vel bona ciuium catastris inserta tenent; vbi in primo & 2do casu non tantum ratione officii, sed & aliis actionibus personalibus puncto debiti vel ex aliis contractibus ortis coram Principe vel

c) Sic v. g. illis locus conceditur inter Consiliarios nobiles: Archisatrapis praeficiuntur. Sic eorum castra communiter gaudent exemptione passiva &c.

vel supremis illius Dicasteriis, in tertio coram curiae feudalis, in quarto coram Iudice rei sitae se reos sistere tenentur. Ne autem in praeciudicium Domini territorialis ex possessione eiusmodi bonorum ciuicorum a Nobilibus immediatis quidpiam agatur, sancitum est : 1) Ne eiusmodi bona exemptis acquirere liceat : d) 2) ut officiales inquirent in statum bonorum Nobilium, e) & desuper quot annis termino Ioannis Baptistae in scriptis referant. 3) Si Vasalli sint, ante inuestituram designationem bonorum feudalium, eorumque possessores, cum vicinis praediis in scriptis exhibere tenentur. f) 4) Mandatis, quae de illicitis militum conquisitionibus a Principe emittuntur, parere tenentur g).

§. LIII.

De subditis Seruitutem hominum quod attinet, *in genere.* eam, quatenus est Iuris Romani, in Franconia ignoramus. Libertate igitur Romana omnes

d) Mand. de 30 Apr. 1720. concordant Mandata de 7. Aug. 1654. De 20. Aug. 1678. 30. Aug. 1681. 9. Mart. 1682. 22. Mart. 1696. 2. April. 1721. 7. Aug. 1623. 31. Jul. 1725.⁹

e) Mand. de 30. Sept. 1669.

f) Mand. de 25. Ian. 1685. 2. Oct. 1764. 15. Sept. 1765.

g) Mand. de 13. Mart. 1738.

nes subditi gaudent: quamvis ea variis modis respectu sic dictorum hominum propriorum, vulgo *deren Leibeigenen*, tam respectu ipsius personae quam bonorum sit restricta. Subditi igitur liberi diuiduntur in ciues vel honorarios vel vere tales, & sic dictos rusticos: de rusticis hic primo loco dicendum.

§. LIV.

De seruitute Franconica. Rustici omnes olim hodieque liberi vel serui germanici dicuntur; quae tamen diuisio ex Iuris patrii, non ex peregrini Iuris praeceptis est diiudicanda. Iam omnis fere seruitus Rusticorum in Germania obligatione ad operarum variorumque censuum praestationem continetur; haec autem obligatio cum vel personae, & id quidem Iure haereditario, vel praediis cohaereat, sequitur, eam recte in personalem & realem describi seruitutem; qui in personali hac seruitute constituti sunt, homines proprii (*Eigene, Eigenbehörige, Halseigene, Leibeigene*) nominantur, & horum conditio amisso etiam praedio eadem manet. Reliqui rustici licet ob praedia, quae possident, vix non eidem ad operas & census obligationi obnoxii sint, personali tamen libertate vtuntur, eorumque obligationes seruiles cesso praedio extinguuntur. Tandem qui neque personae neque praedii intuitu operas censusque in lato sensu (quatenus etiam collectas continet) pra-

praestant, rustici liberi vocantur, quorum tamen perpauci in Germania, in Franconia in regula nulli deprehenduntur.

§. LV.

*Varia nomina rustico-
rum.*

Quidquid iam sit circa originem hominum priorum, certum tamen est, magnas saeculis XV. & XVI. circa statum rusticorum germanicorum mutationes observari, praesertim cum miles perpetuus colligeretur, onera publica a rusticis praestanda introducerentur, & Principes rationibus oeconomicis moti rusticis Ius haereditarium confirmarent, operarumque praestationem ad certam aliquam regulam in singulis fere territoriis reuocarent.

§. LVI.

Rustici, qui agros Principi olim proprios colunt, Dominici, olim Fiscalini, nunc Hofbauern, Kammerbauern vocantur: quibus opponuntur die Gult- & Zinnß- Lehenleut, patrimoniales dicti, qui agros Nobilium, fundationum, Monasteriorum, & Ecclesiarum colunt, & a modo agrorum & iumentorum varias accipiunt denominationes, sic qui integram Curiam possident, dicuntur, Hofbauer, Hübner, b) qui partem viertel & halbe Hübner ic. ic. Qui

pa-

b) Notandum, quod, sicuti in Franconia sub nomine Lehen

parum aut nihil agrorum possident, Hintersassen, Handfröhner, Söldner appellantur; qua tamen in re mores Germanorum & Franconum vix non in singulis Prouinciis & Pagis mirifice variant.

§ LVII.

De eorum Principales rusticorum obligationes *operis.* censuum & operarum praestatione absoluantur. Operae rusticorum (Dienst, Frohn, Frohndienst) generatim denotant facta in domini utilitatem suscipienda; eaeque prout vel manuariae sunt, vel iumentis praestandae, Hand: oder Fuhrfrohndienst, appellantur. Operae a rusticis praestandae, omnes ex tribus potissimum fontibus promanant; aliae enim rustico tanquam Subdito a Domino Territorii imperantur, aliae Subdito a Domino Iurisdictionis iunguntur, aliae vero a rustico tanquam possessore praedii eiusdem Domino directo praestantur. Ex
iure

Lehen apud rusticos tantum venit bonum censiticum, sic etiam sub nomine einer Hube saepe tantum continentur non integra & conexa curia, sed omnia Bona immobilia, dispersa etiam, quae quis pro praesenti possidet. Vide WERNERUM. voce Houb. Manns. Maath. Lehen. Ergo non significat feudum, hoc enim ex Ordin. Prouinc. P. 3. Tit. 75. §. 4. 5. designatur per Mannlehen.

iure territoriali rustici praediis quoque Nobilium adscripti, Principi ad eas operas obligantur, quae salutem securitatemque territorii immediate promouent, & generali nomine sequelae territorialis (Landfolge) insigniuntur: Licet hae interdum eas praesertim denotent operas & vecturas, quae ad belli necessitatem imperantur.

De caetero variae harum operarum classes in Franconia occurrunt, Weeg: und Strassenfrohn, Militarfrohn i) Jagdfrohn * Bottenfrohn, Baufrohn, Amtsfrohn, Gemeindsfrohn, Wachtsfrohn &c. &c. Quae tamen raro ultra obseruantiam extenduntur. Hae operae sunt in regula gratuita, pro quibusdam tamen certi quid pro pane & vino soluitur: k) quaedam in natura, non autem in pecunia prestari debent: l) quarundam loco certa pecuniae summa, das Frohngeld, exigitur, & respectu aliquarum quidam ab iis prae-

i) De his tractant Mandata de 12. Septemb. 1742.
De 30. Apr. 1742.

* Vid. Mand. de 20. Iul. 1728.

k) Decr. Cam. de 8. Febr. 1734.

l) Mand. de 17. Aprilis 1758. sic: Wann die Beamte die Frohnen, so selbe als Bestallung zu fordern haben, in natura nicht gebrauchen, darfen sie sich selbige nicht mit Geld bezahlen lassen.

praestandis liberati sunt, quod die Real - oder Personal - Frohnsfreiheit appellant. *m)* Operas Iurisdictionales quod concernit, sub illis continentur ea, sine quibus iurisdiclio exerceri nequit, quo pertinet sequela, custodia, operae ad domos Iurisdictionales &c. &c. Occurrit & alia Species Operarum quasi Ecclesiasticarum, nempe ad aedificia Ecclesiastica a parochianis praestandarum *n)*.

§. LVIII.

Quae a Rustico tanquam cultore praedii exiguntur operae, sine dubio pro concessione usus praedii a Domino facta praestantur; quo fit, ut Domino praedii, non autem ei, qui Iurisdictionem in praedio exercet, praestari debeant; nisi probari possit, easdem vel ex observantia aut pactis Domino

————— 2

Iuris-

m) De hac, & quatenus se extendat, tractat Dec. Cam. de 14. Jul. 1746, quo sculteti personali immunitate donantur, das ist die Freiheit von der Wacht, Bottengehen, und Handfroh: nicht aber vom Vorspann, Schanz, Fortifications, oder anderen dergleichen Verrichtungen.

n) De his vide Mand. de 11. Aug. 1690. 5. Febr. 1722. & Mand. de 26. März 1759. Conf. huius Thes. Franc. Sect. I. Op. XLIII. §. 37. p. 2842. seqq.

Iurisdictionis deberi, vel ambobus & Domino iurisdictionali & directo ex consuetudine praestari, vel sint operae territoriales.

§. LIX.

Ipsae operae rusticanae pro singulorum territoriorum & praediorum habitu ita variant, ut vix ad generales aliquot classes reuocari queant: omnino tamen notanda est earundem in determinatas & indeterminatas diuisio. Scilicet si ipsa operarum praestatio lege vel pacto & obseruantia, ad certum tempus, numerum, locum modumque restringatur, determinatae, gemessene Frohn, si secus, indeterminatae, ungemessene Frohn, nominatur. Circa quaestionem, an Rustici in dubio ad determinatas vel indeterminatas operas obligentur? Res omnis his regulis continetur: videndum imprimis, quid Lege vel Pacto definitum sit? Si his nihil definiatur, ad obseruantiam recurritur: cum enim ea, quae ut plurimum & ordinarie fiunt, praesumantur, sequitur pro diuersitate territoriorum nunc determinatas nunc indeterminatas operas praesumi oportere. In casu dubiae obseruantiae ad possessionem deueniendum est: si & haec dubia est, tutius agunt partes, cum rem omnem arbitrio Iudicis vel Principis decidendam committunt, aut transactione controuersiam sopiant. Hoc tamen semper attento, contra homines proprios praesum.

sumtionem pro indeterminatis operis militare, ita tamen, ne aequitas laedatur, & ne operarum multitudine ita rusticus obruatur, ut sua colere bona, sicque subditum utilem Domino se impofterum exhibere nequeat. o)

§. LX.

De Collectis Altera Rusticorum obligatio in prae-
& variis earum stationibus faciendis est; hae itidem
specibus. duplicis sunt generis, aliae enim Do-

mino territorii, aliae vero Domino directo praedii, den Lehenherrn appellant, a rustico praedium tenente praestandae sunt. Illae vocantur tributa, onera publica, collectae, Schatzung, Steuer, Beeth, Accis, Umgeld, Braugeld &c. & respectu finis ac contribuentium in varias classes distribuuntur: p) ac ex Regulis Iuris publici germanici & cuiusvis territorii diiudicantur. In Franconia ratione collectarum varia

CCCCCCCCCCCC 3 adfunt

o) Hinc Archisatrapis iniungitur, ne rustici operis nimium grauentur. Instr. Archisatraparum. In Coll. Mand. T. II. N. 309. §. 13. pag. 431. Neque Officialibus conceditur, ut loco operarum adaerationem, id est pecuniam, accipiant. Mand. de 17. Apr. 1758.

p) Notabile desuper Mandatum de 28. Mart. 1686 in extenso comparet in Thes. Iur. Franc. Sect. II. Num. 86. Fol. 1479.

adsunt Decreta 1) quod collectio Tributorum quidem ad Satrapam solum, den verrechnenden Beamten, pertineat, Archisatrapae tamen sit, inuigilare, ne quis prae alio praegrauetur q); 2) Sancitum, ne Officiales aut alii propria auctoritate extraordinarias indicant collectas r). 3) Ne bona forensium in aliqua Marchia sita incollectata relinquantur s); 4) vt operarii, die Tagelöhner, qui bona non habent, annuatim ad minimum 2 florenos exsoluant. t) 5) Vt per exceptiones aut compensationes non suspendatur executio collectarum u). 6) Vt officiales annuos extractus collectarum, die Schatzungs-Heeb-Register, diligenter perlustrent w); 7) vt Receptores Collectarum, die Schatzungs-Einnehmer, sint viri honesti & rerum periti, ac perpetui, aliquoque salario donati x); 8) Vt officiales menstruas collectas pro mense

prae-

q) Mand. de 22. Dec. 1684. §. 4.

r) Mand cit. §. 5. Mand. de 18 Martii de 1686. 11. Febr. 1720. 4. Nou. 1725. 15 Mart. 1726. 4. Aug. 1730. 27. Iulii 1734.

s) Mand. de 30 Iul. 1688.

t) Mand. de 16 Iul. 1698. & 2. Iul. 1705.

u) Mand. de 2 Ian. 1705. & 17 Aug. 1712.

w) Mand. de 30 Iulii 1688. 6. Dec. 1696. 27 Oct. 1730.

x) Mand. de Oct. 1691. 9. Dec. 1692.

praeterito ad summum sexta currentis Mensis ad Cameram sub poena pecuniaria & amissionis des Zehlgelds transmittant y). 9) Quomodo Collectae de bonis concursui obnoxiiis exigendae z), 10) quomodo contra morosos Collectarum debitores procedendum a). 11) De modo conficiendi Catastra b). 12) Statuitur, ut Satrapis pro Collectarum acceptione ac transmissione respectu ordinariarum i. de Centum, de extraordinariis vero nihil detrahare liceat c). 13) Exacta quoque aequalitas in Collectis ut obseruetur, seuere iniungitur. d)

§. LXI.

De Focagio. Affinis collectis est canon, libra fumarum, Focagium, das Rauchpfund, id est 5 Schilling; quod cuius subditus pro concessione foci in recognitionem Domini territorialis annuatim termino Michaelis soluere tenetur. Prout mandata desuper

————— Ccccccccc 4 ————— ex- —————

y) Mand. de 16. April. 1715. 25. Iun. 1728. 18. Ian. 1731. & 6. Iulii 1734. 29. Apr. 1757.

z) Mand. de 22. Nou. 1702. & 18. Dec. 1710.

a) Mand. de 9. Iul. 1705. & 17. Aug. 1712.

b) Mand. de 30 Iul. 1688.

c) Mand. de 12 Aug. 1685.

d) Mand. cit. de 1688.

extantia late demonstrant. e) In quibus haec potissimum continentur :

I. Omnes, qui sub protectione territoriali proprio gaudentes foco degunt, siue sint ciues, siue incolae, vulgo *Bensassen*, siue subditi mediati, siue immediati, ad praestandum focagium sunt adstricti. *

II. Immunitas ab oneribus personalibus, vulgo *die Personalfreyheit*, ab hoc censu non liberat. **

III. Qui plures domos possidet, quarum vna tantum habitatur, semel tantum soluit focagium; secus, si plures habitentur. ***

IV. Plures vniens aedes, vnicum praestet focagium, sed plures familiae in vna domo, augent numerum census.

V. Vitalitarii, nullam negotiationem ciuicam exercentes, immunes sunt. ****

VI.

e) De 22 Nouemb. 1706. Decr. de 16 Maii 1628. §. 2. & 9. Octobr 1730. De 17. Dec. 1750. & 4. Sept. 1759. Confer. Specimen meum de Focagio in Thes. Iur Franc. Sect. I. Op. XVI. p. 1167. & seqq.

* Mand. de 1706.

** Cit. Mand. Item Instructio Officialium de 1684. §. 17. Decr. de Annis 1740 & 1750.

*** Mand. de 1706. & Decretum de 1750. quibus derogatur illi de 1628.

**** Mand. de 1706.

VI. Possessores castrorum aut Curiarum iurisdictione actiua gaudentes, non vero talium bonorum conductores ciuici, a focagio liberantur. *

VII. Nobiles aedes ciuium inhabitantes tenentur ad praestandum hunc canonem. **

VIII. Focagium ergo est onus personale, vsum tamen rei seu foci supponens.

§. LXII.

De Censibus. Solutiones, quae Domino praedii ob possessionem vel dominium rustico collatum praestandae sunt, generali nomine censuum (Lehengessall, Lehenschuldigkeiten, Giebigkeiten) veniunt; is, qui recipit, Dominus censiticus, der Lehenherr, Zinns herr, Gült herr : : qui praestant, censita der Lehen mann, Zinns mann, Gült mann, Zinns, und Gült leuth : : praedia autem bona censitica, Zinns güter, Gült güter, Lehengüter, appellantur. Sicuti autem census, vel in parata pecunia vel in fructibus aliisque naturalibus, eduliis & animalibus praestantur, sic etiam census, qui ab origine sua pecuniarii, sub nomine specifico des Zinns, Grundzinns &c. alii, vti sunt: die Hünner, Oehl, Hans, Lammshauch, Räß, Wax, Unschlitt &c. saepe sub nomine canonis pecunia redi.

* Cit. Mand.

** Ibid.

redimibilis veniunt *f*); alii, qui in frumento, vino vel musto consistunt, sub titulo Frucht: und Weingült denotantur. Singulorum vero censuum ratio ex libris censualibus *g*) vnice probatur: neque Leges eosdem contra pacti formulam aut eius interpretem consuetudinem augere aut aliter exigere permittunt, cum & Principum interfit, rusticorum tales esse praestationes, ne publicis oneribus soluendis subditi impares reddantur.

§. LXIII.

De Denario Occasione igitur dictorum bona generaliter non emphyteutica sed censitica praesumuntur, vtpote libertati proximiora; in censiticis enim Censita plenum habet dominium, feruiture census oneratum: Emphyteuta vero utili tantum gaudet dominio, variisque adhuc incommodis subest: inde omnia bona vere censitica (de conductis enim hic non est sermo) haereditaria sunt in Franconia, nisi pactis aliter sit actum: bona autem Emphyteutica in sensu Iuris Romani ignoramus, nisi forsan in conventionibus desuper confectis specialiter ad hanc formam sint redacta. Occurrit praeterea specialis aliquis census,

f) Mand. de 5. Mart. 1625.

g) Quid in Confectione ac renouatione eiusmodi librorum obseruandum sit, vide Mand. de 18. Apr. 1687. & 4. Febr. 1691.

census, qui vocatur ein Bekanntnisspfenning, & in recognitionem dominii directi soluitur: quando nempe in Franconia Dominus permittit, fundum aliquem censiticum (quod sine consensu Domini non licet) ^{b)} diuidere, tunc ille, qui portionem eius accipit, solvit denarium annuum, in recognitionem, quod sua fundi portio sit appertinens ad totum mansum vel bonum censiticum.

§. LXIV.

De Redimibilibitate Censuum. Occurrunt etiam census redimibiles, & irredimibiles, ablößlich und unablößliche Zinnsen.

Ortum habent redimibiles ex eo tempore, vbi ob odium vsurarum emptio reddituum in vsum venit. Sunt igitur nihil aliud, quam mutuum palliatum; cum ergo eiusmodi mutua palliata seu species vsurarum non praesumantur; hinc in dubio census pro irredimilibus habentur, nisi
cen-

^{b)} Mand. de 5 Mart. 1626. 28 Feb. 1784. & 5 Dec. 1726. Quod, vt eo certius obseruetur, Officiales annuatim attestatum de non facta diuisione, rationum redditionis tempore exhibere debent. Allgemeine Rechnungs-Bescheids-Puncten de 1733. §. 11. Conferantur etiam Mandata de 21. Iul. 1686. 23. Mart. 1733. 31 Iul. 1725. & in specie de 15 Ian. 1742. & 3 Ian. 1746. Vbi fuse agitur, quod sub certis poenis alienationes eiusmodi bonorum competenti loco debeant indicari.

cenſita redimibilitatem ſufficienter probare queat. Ne autem eiusmodi cenſus ab initio redimibiles ex defectu probationis clanculum in irredimibiles tranſeant, hinc prudenter cautum, vt nulli ſubdito bona ſua alii, quam Domino territoriali, vt cenſitica offerre liceat. i) Vbi laudandum eſt, quod Camera, ſiqui ſint, qui bona ſua Domino territoriali ad cenſum annuum offerant, eos non audiat, ſed iis potius mutuum ſumere ſuadeat.

§. LXV.

*De Cenſi-
bus dictis
Rutſcher
Zinns,
Zinns: Ug-
ung, Gült
ten, Gats
tergült.*

Memorantur etiam cenſus promouibiles, die Rutſcher: Zinnß, Fahr: Zinns, qui per pactum conſtituuntur, quo cenſus ſuo tempore non ſolutus mora creſcit: aſt hi cenſus non praefumuntur; neque etiam eiusmodi poenae, cum id, quod intereſt, longe excedant, hodie facile exiguntur; multo minus adiudicantur, cum Iudices noſtri, ſummum Ius ſaepe ſummam iniuriam eſſe, recte reputare ſoleant. Frequentius tamen occurrit Alimentatio cenſualis, die Gült: oder Zinns: Ugung, vi cuius cenſitae & in ſpecie moroſi Dominum vel eius ad colligendum cenſum miſſos tamdiu alere

i) Mand. de 31. Iulii 1725. 5. Dec. 1726. & Ord. Con-
curſ. de 1747. §. 8.

alere tenentur, donec integer canon sit solutus. Sunt & census frumentarii, qui Domino ad certum locum sumtibus censitae debent asportari, die Gült: Lieferrung, de quibus censibus frumentariis aliisque generaliter notandum, quod praesumptionem solutionis in natura pro se habeant, nec facile adaeratio, die Geldzahlung, inuito Domino obtrudi possit. Notus est etiam census frumentarius, qui vocatur die Gattergült, cuius haec est natura, quod Dominus eum ostiatim a quouis censita colligere teneatur, cum alias plerumque, ubi etiam vectura non est introducta, Domino colligenti census vnum in locum debeant comportari.

§. LXVI.

De Iuribus Domini ratione Censusuum. Ratione securitatis Domino intuitu censuum competentis in Franconia nostra abunde est prospectum: Dominus enim per triennium moroso censitae bonum adimere, sibi que exinde satisfacere, aut alteri colendum dare potest *k)*, quod & ad reliquatores Collectarum Ciuitatis Wirceburgensis extenditur. Habent praeterea residua triennalia in concursu hypothecam tacitam cum Iure praelationis *l)*, quod sicuti sub
prae.

k) Mand. de 11. Oct. 1700.

l) Ord. Concur. 1747.

praescriptis regulis concessum, attamen per Recessum cum domo Brandeb. Onolzbac. de 25. Aug. 1742 aliquo modo est immutatum.

§. LXVII.

De De. Inter illustriores, quos Rustici praestant, censuum species refert SELGHOVIVS §. 360 Decimas. Si hoc intelligat de decimis pure laicalibus, quas nempe rustici per modum canonis ad quantitatem decimarum determinati praestant, cum eo consentio, si autem decimas Ecclesiasticas sub his censibus comprehensas velit, in eo dissentire debeo, quod Decimae ecclesiasticae dentur quidem a rusticis, tanquam onus reale eorum fundis inhaerens, hae tamen non domino directo siue censitico, sed regulariter Ecclesiae, vel ab ea has decimas in beneficium habenti cedant; est autem in Franconia vniuersalis praesumptio, omnes decimas tam diu haberi pro Ecclesiasticis, donec contrarium euidenter probetur. *m)* Quidquid autem sit, quiscunque deum de facto decimas percipiat, hic saltem ea attulisse necesse erit, quae in Franconia nostra de decimis statuta reperiuntur.

§. LXVIII.

m) Conf. Diss. in Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. XLIII. §. 28. p. 2822.

§. LXVIII.

Decimae diuiduntur in maiores & minores, den großen und kleinen Zehenden, cui quasi tertia aliqua species annectitur decima de animalibus, Blutzehenden, Immen: Zehenden &c. Ipsa autem decimarum praestatio duobus modis communiter peragitur; aut enim Domino decimarum, dem Zehendherrn, decimus manipulus, porcellus, vitulus, hinnulus, examen apum &c. &c. aut vi consuetudinis alia fructuum quantitas, v. g. der 30ste Theil in agro relinqui debet; aut vi obseruantiae Rustici, die Zehend: Pflichtige, loco decimarum certum frumenti modum aut pecuniae summam omni anno aequalem praestant, quae decimae Saccariae, Sackzehenden, appellantur: vel quidam redditus decimales conducunt, & pro locario annuo certam quantitatem exsoluunt, quae decimae locatae, bestandene Zehenden, vocantur. Decimas Saccarias quod attinet, hae impropriae sunt, & saepenumero qualitatem conductionis perpetuae, coloniam perpetuam dicunt, induerunt: licet ex analogia Iuris in casu dubio tutius pro locatione conductione habeantur, eoquod debitor titulum possessionis sibi partim mutare non possit, partim etiam solus temporis licet immemorialis decursus praescriptionem in re merae facultatis haud efficiat, adeoque Domino semper integrum sit, sublati Decimis Saccariis ad proprias regredi. Nouales autem quod concernit

deci-

decimas, vulgo die Neugereuth, die Neubruch oder Kottzehenden, Regula scripta Iuris Franconici non extat, sed earum perceptio ex consuetudine diiudicanda venit.

§. LXIX.

Quaenam fructuum species ad maiores vel minores decimas pertineant, habetur quidem norma annuatim repetita; sed notandum, hanc non esse regulam vniuersalem; cum primo tantum Officialibus ratione decimarum pro Camera principali colligendarum a Camera rationaria sit praescripta; hinc secundo obseruantiae decimatorum aliorum nec praedjudicare velit, nec queat; quod ex eo patere arbitror, dum enim anno 1730 3. Aug. Officialibus mandatum fuit, vt super decimas relationem reddant, huius membrum 6tum sic habet: Was unter dem groſſen, kleinen und Blut: Zehenden gerechnet werde? quae interrogatio sane superflua foret, si regula aliqua adesset vniuersalis. Obseruantiae igitur & hic locali cedendum arbitror.

§. LXX.

Reliqua, quae de decimis sancita inueniuntur, eo potissimum tendunt; 1) Decimae quot annis publice licitari, desuper referri, & resolutio, num collocandae, vel propriis sumptibus sint colligendae, ab Officialibus expectari debet. 2) Relatio haec iuxta
certum

certum formulare conficienda n). 3) Ob certas tantum causas certoque tempore denuntiatae remissio locarii conceditur. o) 4) Pro colligendis decimis certa instructio est emissae. 5) Honoraria pro inspectione Decimarum, der Zehende Handlohn, Bereit: Malter, in posterum rationibus inferantur. 6) Expensae, in quantum fieri potest, modificentur. 7) Forum circa defraudationem Decimarum obseruetur iuxta consuetudinem pristinam. 8) Nullus Officialium sine speciali licentia Decimas conducat, & omnia, quae utilitatem Domini concernunt, solertissime adimpleat. p)

§. LXXI.

*Census
Remissio.*

Quod tandem ad remissionem census rusticorum attinet, cum res Legibus non ubique sit determinata, ex analogia Iuris decidenda est: Cum ergo alii census in solam Dominii recognitionem praestentur, atque adeo leuiore sint, neque proportionem cum fructibus habeant; huius census remissio ex rigore Iuris peti non potest: bene tamen illius, qui fructibus est proportionatus, si rusticus ob calamitatem bellicam, luem pecorum, sterilitatem,

n) o) p) Decr. de 20 Iulii 1741. & 26. Iul. 1745. Conf. Norma annua, vulgo die Zehend: Berleihungs Instruction.

tem, aliasque calamitates publicas vel nullos fructus perceperit, vel adeo paucos, ut se familiamque suam inde vix alere valeat: quod eo magis aequitati consentaneum, quia operarum praestatio, quibus obnoxii sunt rustici, duriores eorum prae aliis conductoribus conditionem efficit: secus autem dicendum, si quis praestationem casuum solitorum & insolitorum nominatim in se receperit, ubi tamen, sicut in omni alio dubio; arbitrio Iudicis tutius omnia committuntur, qui insolitissimos sub insolitis nunquam comprehendi concludet.

§. LXXII.

De Dominio & Iure haereditario circa bona censitica. Ex ante dictis patebit, in Franconia rusticis censitis Ius quidem haereditarium competere, illud tamen aliquo modo esse limitatum. Sic eiusmodi fundi censitici, multo minus curiae Dominicales, diuisionem non patiuntur: interest enim Domini ob operarum & censuum rationem, ut penes vnum sint; statur de reliquo ordini succedendi Iuris Franconici, quo nullus liberorum prae alio quidquam habet praecipui, sed forte vel pacto res dirimitur; & qui eiusmodi bonum indiuisibile accipit, si alii aliis bonis exaequati non sint, reliquis ratam in pecunia exsoluere debet: Successio enim feudaliter inter rusticos generaliter locum non habet; quamuis eiusmodi-

SCHNEIDT ELEM. IVR. FRANC.

modi bona censitica hypothecari nequeant *q)*; quod tamen in praxi tantum circa curias Dominicales observare moris est.

§. LXXIII.

De Laudemio. Bona censitica bonorum feudalium,

leben nomine venire supra memini, & inde deduci potest, quod mutato praedii rustici possessore, aut facta contractus renouatione, Domino hoc denunciari debeat, & communiter pro concessione praedii solvatur Laudemium, *r)* Handlohn: quod cum eo, quod appellant Weinkauf, Einschreib- und Zuschreibgeld, non confundendum. Weinkauf enim dicit aliquam pecuniae summam, quam pro potu contrahentes determinant; Einschreibgeld autem solvitur Officiali Domini directi pro labore aliquem referendi in librum censiticum, quod certo pretio est taxatum. *s)* Quantitatem laudemii quod attinet, ea est regulariter vigesima pars pretii emtionis: solvi-

Doooooooooooo

tur

q) Mand. de 5. Mart. 1726. 31. Jul. 1725. Quo poena confiscationis contravenienti infligitur. Conf. supra §. 63.

r) Mand. de 22. Apr. 1680. 15. Jan. 1742.. 3. Jan. 1746. 5. Apr. 1731. Mand. de 4. Mart. 1730. 13. Oct. 1730. 27. Aug. 1731. 13. Oct. 1722.

s) Tax-Ordnung de 1724. §. 40.

tur etiam in permutatione ex pretio pecuniario rei permutatae addito, t) de bonis solario, Grundzinns, u) item denario recognitionis, Bekanntmußpfenning, w), affectis, in emptionibus tam voluntariis quam necessariis; x) ea tamen, quae per modum eines Kaufs: oder Findungsgelds promittuntur, nisi excedant vsuras consuetas, a laudemio sunt libera y).

§. LXXIV.

1) Refer. Reg. de 8. Mart. 1668.

u) Vi obseruantiae vide CRAMER. Obs. Iur. vniu. Obs. 446.

w) Ref. Camer. de 10. Iun. 1709.

x) Ref. Camer. de 13. Sept. 1707.

y) Dec. Camer. de 4. Febr. 1745. Conf. Specimen meum tertium Iuris Franconici de Laudemio. In Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 17. p. 1187. Vbi praeter iam dicta sequentia magis deducuntur:

1) Contractu emtionis perfecto laudemium mox debetur.

2) Mutationes bonorum sub grauibz poenis denuntientur & speciali Protocollo laudemiali inferantur.

3) Laudemia mortis causa soluenda rite exigantur.

4) Laudemia in haereditatis diuisione, facta inter cohaeredes bonorum assignatione non debentur.

5) Laudemia in Concursu inter personales locentur.

6) Die Zuschreibgebühr determinatur, vt de singulis fundis 2. Bazii vsque ad numerum duodensarium fundorum soluatur, de iis vero, qui duodensarium excedunt, tantum $\frac{3}{4}$ Bazii exigantur.

§. LXXIV.

De hominibus propriis. Haftenus de rusticis, quatenus sunt propriis. Censitae, nunc de rusticis vt hominibus propriis agendum; hi praeter censum & operas, adhuc duriores quasdam conditiones sustinent, & praeter illas eodem iure cum reliquis rusticis censentur; diuiduntur autem, vt iam superius innui, ratione seruitutis vel in realiter vel personaliter affectos: personali seruitute affecti dicuntur homines proprii, & communiter in signum soluunt ein Leib- Huhn, Leibsbeeth, Leibsbaßen &c. &c. Hoc ius seruitutis potissimum per foeminas propagatur, & in masculis emoritur; liberi igitur ex foemina propria, etsi patre plane libero, nati fiunt proprii, & in quibusdam locis non modo natiuitate, sed solo domicilio in tali loco fixo, vbi, vt inquiunt, die Lust macht eigen, haec seruitus acquiritur; quod posterius quidem non praesumitur, interdum tamen varia loca eiusdem conditionis esse asseruntur, vt Gerlachsheim ad Tuberam &c. quod etiam in integra Satrapia Rothenfelsensi suo modo obtinere certum est.

§. LXXV.

De hominum propriorum homagio nec non mortuario. Principalis huius seruitutis [personalis effectus est, quod inuito & inscio Domino non tantum vertere non possint solum, sed & talis profugus vindicari

Ddddddddddd 3

dicari

dicari possit : 2) ad operarum praestationem regulariter indeterminatam obligantur, & Dominis, licet saepe Iurisdictionem patrimoniale non habeant, competit Ius recipiendi Iuramentum assecuritatis, den Erbeid, nec non Ius coercendi, der Dienstzwang; vi prioris iurat homo proprius, se commoda Domini pro virili promoturum, operas & census debito tempore praestitutum, neque potestati eiusdem dominicae villo negotio se subtrahiturum; vi posterioris dominus custodia domestica aliisque castigationibus hominem proprium ad promissa & debita praestanda compellit; hinc mirum non est, Mandatis prohiberi, ne alieno Dominio subiecti homines proprii in subditos Wirceburgenses recipiantur. * Inter census vero hominum priorum eminet Mortuarium, vulgo das Hauptrecht, ober das Best: Haupt, quo nomine generaliter denotatur omne id, quod Domino ex haereditate hominis proprii debetur. Iure autem Franconico, a) differunt das Hauptrecht, und das Best: Haupt; prius enim iuxta aestimationem bonorum, posterius in natura, nobilissimum nempe pecus, vel pro illo aestimatio soluitur; posterius pro signo servitutis personalis, prius

2) Rec. Imp. de 1555. §. 52.

* Mand. de 4. Apr. 1728.

a) Res. Cam. de 1685.

prius pro nota seruitutis realis habetur: Summam des Hauptrechts in aliquibus locis ad 10. 5. & communiter 2. de centum stabilitam inuenimus; & ratione mulierum multis in locis optimam vestem, den besten Rock dari vidimus. Vbi nihil definitum, transactioni res relinquitur: quod das Hauptrecht, oder Best; Haupt thätigen appellant: ex praestatione tamen mortuarii, vulgo von dem Hauptrecht, ad seruitutem personalem non valet argumentum, cum & Nobiles & Clerici interdum eiusmodi bona possidentes hoc praestare teneantur.

Potissima in Iure vel obseruantia Franconiae constituta haec sunt:

I. Besthaupt wird in Natura - Hauptrecht nach dem Vermögen erhoben.

II. Wann ein Hauptrecht schuldiger Unterthan seinen Kindern die Güter abtritt, oder gar theilet, solle sogleich das Hauptrecht bezahlet werden.

III. Bei Taxirung der Güter, sollen die Schulden von dem ganzen auch unbeweglichen Vermögen abgezogen werden.

IV. Kommen die Conferenda zur Erbschafts-Massa und werden verhauptrechtet.

V. Güter, welche außer der Marckung liegen, kommen zwar nicht unter das Hauptrecht, jedannoch

werden selbe pro rata zu Tilgung des Passivi angewendet b).

§. LXXVI.

*De modis
finiendi ser-
uitutem.*

Quod modos finiendi seruitutem personalem germanicam (realis enim alienatione praedii seruilis fit) attinet, in Franconia homo proprius nonnisi consentiente Domino ad libertatem enititur: dum ei libertas vel titulo gratuito vel oneroso c) confertur, id est manumittitur, eaque de re charta ingenuitatis ein Leibeledigungsbrief ei datur, cui tamen specificè inferitur, quod si iterum ad pristinum domicilium regrediatur, denuo in seruitutem recidat manumissus: cumque etiam homo proprius libertatem consensu Domini tacito nanciscatur, si Dominus illum in Urbe ad Ius ciuitatis aspirare atque adeo libertatem praescribere pariatur, hinc cautum, ne quis in subditum alicuius a seruitute liberi loci recipiatur, nisi prius testimonio libertatis se legitimauerit d).

§. LXXVII.

b) Ref. Cam. de 1685. §. 4. Dec. Cam. de 14. Jul. 1711.

Allgemeine Bescheidspunkten de Anno 1746. §.

5. Confer Specimen meum quartum de Mortuario.

In Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 19. p. 1363. seqq.

c) Decr. de 5. Mart. 1745 §. 1—7.

Cuius formalia leguntur in Thes. Iur. Franc. Sect.

I Op. XIX. §. 47 pag. 1431.

d) Decr. de 5. April. 1728.

§. LXXVII.

Mandata, quae subditos franconicos in genere concernunt, varia extant. Notabilia haec sunt: I. Obseruent in suis, querelis primam instantiam e). II. In Causis, in quibus ad Memorialia eorum Relationes Officialium desiderantur, haec mox adiungantur. f) III. Super protracta tamen vel denegata iustitia Regimen iis adire licet. g) IV. Caueant sibi a iuris b) et illicita vexatione. i) V. Qui requisitas facultates in bonis non habent k), aut proprietate affecti sunt, non admittantur ad Communitates. l) VI. Liber Discessus iis denegatur. m) VII. In suis querelis respectum erga suos Officiales haud neglegant,

e) Mand. Febr. 1546. 26. Maii 1755. 26. Aug. 1699.
30. Dec. 1719. 1. Dec. 1749. 2. Aug. 1779.
19. Aug. 1779. 20. Iul. 1780. 18. Dec. 1786.

f) Cit. Mand. de 1546.

g) Dict. Mand. de 1. Dec. 1749.

b) Mand. de 6. Sept. 1554.

i) Vid. plura Mandata in Collectione Tom. I. fol. 214.
226. 238. 261. 276. 295. & Tom. II. p. 307. &
928. in specie Mand. de 4. Nou. 1720.

k) Mand. 21. Ian. 1732. 24. Iun. 1732. 9. 7. 5.
Dec. 1741.

l) Mand. de 4. Apr. 1728.

m) Mand. de 24. Apr. 1724. 10. Febr. 1764. 28.
Apr. 1766. 13. März 1767. & 4. Oct. 1768.

gant n), & eorum querelae a Procuratoribus exhibeantur o).

VIII. Officiales propria autoritate subditos recipere prohibentur. p)

TITVLVS VIII.

De Iuribus Ciuium, & in specie de Commercio ciuico, Collegiis opificum, Oenopolio &c.

§. LXXVIII.

De Admi- Sicuti rustici sunt incolae pagorum,
nistratoribus sic Ciues vrbes inhabitant. Vrbs autem
Ciuitatum. hodie denotat locum muris portisque
cinctum, peculiari vt plurimum Magistratu, Stadt-
Rath, vrentem, & vix non pleno commercii ciuici,
der bürgerlichen Nahrung, iure exornatum; quorum
Iurium collationem, concessionem Ciuitatis, Erthei-
lung des Stadt-Rechts, appellamus. Haec Concessio
olim solius Imperatoris erat q), postmodum hoc Ius
etiam cum Statibus communicatum fuit; origo autem
Vr-

n) Mand. de 8. Jun. 1750. §. 6.

o) Mand. cit. §. 3. p) Mand. de 1. Febr. 1721.

q) Sic oppido Eltmann Anno 1335 Imperator Ludouicus
ad Instantiam Episcopi Wirceburgensis Hermanni Ius
Ciuitatis tribuit. FRIES apud LUDWIG Geschichte
Schreiber des Bischoffthums Wirzburg. Fol. 620.

Urbium ad tempora Henrici Aucupis referenda est. Urbes in Franconia reguntur Consulibus, ordinarie ambulatoriis, & Scabinis vel Senatoribus numero plerumque duodenario, (Residentia 24. numerat) quos regulariter iuxta certam normam ¹⁾ reliqua Senatus membra vel eligunt, vel ex pluribus praesentandis vnum supremus Dominus confirmat: quibus Praeses, (in Residentia den Stadt: Raths, Präsidenten, in aliis Ciuitatibus den Stadtschultheisen, Stadtvogt appellant) a Principe constituitur. Forma Regiminis ita comparata est, vt sine consensu Principis paucissima gerere possint, & in omnibus causis grauioris momenti, quas nomine ciuitatis concludi oportet, deputatos ciuium, die Viertelmeister nebst einem Burger- Ausschuss, in consilium vocare debeant. Iurisdictionem tantum in certis causis & locis, vbi & quatenus hoc eis indultum per modum primae habent instantiae, ita, vt a Senatu municipali regulariter ad Sarrapias fiat pro-uocatio; Magistratui igitur urbis vix quidquam praeter curam rerum politicarum spectantium est relictum; & desuper saluberrimae illis praescriptae sunt Consti-
tu.

¹⁾ Dec. de 26 Mart. 1754. Reg. Dec. de 18. Dec. 1755. Reg. Dec. de 7 Apr. 1758. Die Reformation und Ordnung der Stadt Würzburg vom Jahre 1527. Vide Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. XLIV. p. 826.

tutiones s). Reditus vrbis ex rebus praediisque patrimonium vrbis constituentibus, & interdum collectis extraordinariis, quae Principis consensu aut conuiuentia eis indulgentur, item pensione pro receptione in ciuem, *Burger Geld*, consistunt, & aerario vrbis inferuntur, ac salariis aliisque publicis vrbis commodis & expensis destinantur. Iure autem fisci talia aeraria non gaudent, cum hoc soli Domino territoriali competat. t) Administratio quidem huius aerarii Collegio senatorio relicta est, Principes tamen vi supremae Politiae alienationem rerum ad Ciuitates pertinentium nonnisi ipsorum consensu fieri voluerunt, & singulis quoque annis rationes reddituum vrbis exigunt.

§. LXXIX.

De acquisitione Iuris ciuici, eiusque amissione.

Ius ciuitatis vel natiuitate acquiritur, vel receptione: nascuntur ciues, quorum parentes tempore natiuitatis iuribus Ciuitatis gauisi sunt: acquiritur vero facta a Senatu receptione; vnde discrimen inter ciues originarios & nouos; interdum
foe.

s) Mand. de 11 Oct. 1682. 8 Maii 1696. 15 Mart. 1726. 16 Oct. 1726. 9 Iul. 1728. 27 Maii 1750. 7 Iun. 1752.

t) Habet tamen Ciuitas Wirceburgensis in Concurfu privilegium personale. Ord. Conc. de 1747.

foeminam peregrinam, vt v. g. Laudae ad Tuberam, ducere non licet, nisi eadem certam bonorum quantitatem possideat; plerumque tantum ex parte patris ciuitas requiritur, nisi quod mater extranea contracto matrimonio Ciuitatem certo pretio, interdum annua pensione, redimere debeat: hoc autem est in Franconia vniuersale, neminem in subditum recipi, nisi praescriptarum sit facultatum, quod vocant das Mandatmäßige Vermögen von 200 fl. u), iis autem, qui in ciuitate aedes proprias habent, iniungitur, vt in numerum ciuium se redigi curent. x)

§. LXXX.

Si Senatus in receptionem noui ciuis consensit, certum pretium soluendum est, das Burger-Geld, soluta hac pecunia, iuramentum ciuicum, der Burger-Eid, praestatur: quo promittit nouus ciuis Albo (catastro ciuium) inscriptus Senatui se obsequium praestitutum, nihilque facturum esse, vnde vrbi incommodum aut praeiudicium inferri queat. Cuius iuramenti praestatio plerumque honoratioribus Personis iure Ciuitatis auctis remittitur. Obligationes noui ciuis tantum non omnes ex Iuris collegialis prin-

u) Mand. de 18 Mart. 1686. Mand. de 24 Ian. 1732.
5 Dec. 1741.

x) Mand. de 29 Apr. 1694.

principiis diiudicandae sunt, ut adeo ea omnia facere obligentur, quae ad conseruationem securitatemque vniuersitatis necessaria sunt, nisi eadem iuramento subiectionis Principi praestando contraria esse intelligantur; non ergo oneribus publicis vrbi praestandis, nec operarum vñtatarum praestationi se subtrahere potest, nisi privilegium exemptionis in medium proferre valeat. Quod tandem ad amissionem ciuitatis attinet, ea vel priuatione vel spontanea resignatione fieri solet. Privatur quis ciuitate ob delictum irrogata infamia, aut perpetuo exilio indicto. Resignatione vero Ius ciuitatis extinguatur, si quis vel expresse declaret, se ciuitate non amplius vsurum esse, vel cum omnibus bonis suis urbem relinquat, neque Ius ciuicum sibi referuet.

§. LXXXI.

De Mercatoribus.

Vrbes pleraeque Germaniae, si earundem originem spectemus, publicae securitatis gratia exstructae, & ideo vallis murisque cinctae, ac exercendis commerciis negotiationibusque ciuicis & opificiis sunt aptissimae: de his igitur hoc loco agendum. Mercator in sensu iuris dicitur, qui merces emit, ut easdem denovo cum lucro vendat: iam licet mercatura pro parte commercii ciuici habeatur, non omnes tamen ciues ad eandem promiscue admittuntur: in plerisque enim urbibus collegia mer-

catorum deprehenduntur, consensu & priuilegiis Principum constituta, sine quorum scilicet consensu etiamnum coire non possunt. Constitutis igitur eiusmodi Collegiis ius prohibendi omnino competit, ne alii, quam ipsorum societatibus adscripti, mercaturam in determinatis mercibus exercent. y)

§. LXXXII.

De Nundi. Commercii causa Nundinae celebrantur, quae in solennes, & minus solennes diuiduntur. Solennes, quas Missas siue Messen vocamus, publico campanarum pulsu coepisse significantur, Messe ein: oder ausläuten, & ob singularem Mercatorum exterorum solidariorum, derer, die ins Große handeln, merciumque diuerissimarum frequentiam celebrantur: inde autem inprimis cognoscuntur, quod non tantum mercatoribus ad easdem tendentibus conductus a Principe praestetur, verum etiam nec ipsi, nec eorum merces, nisi ob suspicionem fugae arresto detineri

y) Reg. Dec. de 8 Ian. 1742. §. 1. 2. & 6. Confer. Dec. de 10 Febr. 1752. Resol. Fabricae Commiss. de 30 Mart. 1754. Reg. Dec. de 24 Ian. 1665. Mand. de 1 Iun. 1686. Mand. de 15 Sept. 1686. Mand. de 6 Iun. 1699. & 30 Dec. 1699. 25 Maji 1660. 24 Ian. 1665. 25 Ian. 1668. 20 Iul. 1684. 20 Febr. 1683. 5 Ian. 1693. 13 Maii 1699. 29 Iul. 1718. 6 Iul. 1742.

neri durantibus nundinis queant: quae in nundinis minus solennibus, *Jahrmärkte, Wochenmärkte*, plerumque cessant. Ius instituendi nundinas recte hodie quidem pro parte Iuris territorialis habetur *z)*, licet olim Imperatori fere proprium esset; interim etiamnum nundinarum solennium privilegia ad privilegiorum per totum Imperium extensionem acquirendam tutius ab Imperatore requiruntur: sic Episcopus Wirceburgensis iam anno 1030. 13 Octobris pro Ciuitate sua Wirceburgensi a Conrado Imperatore Ius nundinarum solennium obtinuit *a)*. Interdum eiusmodi Vrbes virtute privilegiorum facultate percipiendi vectigalia ex mercibus adductis & ad libram exploratis vtendi, gaudent; quod Ius Geranii (*Krans Recht*) vocatur, hoc iure etiam gaudet Princeps noster Wirceburgensis *b)*. Si vero vectores mercium ad urbem aliquam hoc privilegio ornatam appellere, ibique merces exonerare & ciuibus ad certum tempus ad emendum proponere cogantur, Ius Stapulae (*Staps*
pels)

z) Exemplum praebet Kitzinga, Volcacum, aliaque in Principatu Municipia, Privilegio Nundinarum &c. donata: Conferatur desuper Concessio de 24 Iun. 1746.

a) Diploma exhibet FRIES ad Annum cit., quod in Sectione III. Thes. Iur. Franc. producam.

b) Dec. Cam. de 28 Ian. 1746. Mand. de 25 Maji 1660. Speciminis loco adduci meretur Concessio der Niederlag der Stadt Kitzingen.

pelgerechtigkeit, Niederlage, appellatur; tale Ius respectu certarum mercium, & in specie respectu lignorum habet & Ciuitas Wirceburgensis. c) Hoc quidem Priuilegium multis olim Urbibus commercio florentibus imperiali beneficio contigit, cum tamen libertati Commerciorum, quam Respublica tuendam suscepit, prorsus contrarium sit, nouiori aetate concessio eiusmodi priuilegiorum restricta est d).

Nundinae Wirceburgenses solenniter promulgantur, & simul statutum est, ut merces in Domum librationis, die Wag, durante anno inferantur. e) Sunt & Nundinae frumentariae, f) ac iumentorum & animalium g), nec non hebdomadales h), prout & Magistri nundinales Marktmeister constituti sunt i).

§. LXXXIII.

*De Opifici-
bus.*

Altera commercii ciuici pars in Iure opificiario ponitur, quod in Iure collegiali

c) Vid. Mand. de 7. Iul. 1749.

d) Cap. Nou. Art. 8. §. 22. 23. CRAMERUS *Behlar. Nebenstunden.* Part. 8. p. 29. seq.

e) Mand. de 27. Iulii 1730.

f) Mand. de 15. Sept. 1701. & 10. Sept. 1753. nec non de 24. Ian. 1746.

g) Vide Mand. de 29. Iul. 1722. & 22. Sept. 1730.

h) Mand. de 26. Sept. 1746. & 16. Sept. 1747.

i) Instructionem illius vide sub dato 25. Nou. 1726.

l. Abschn. XIX. Hest. Ceeeeeeeeee

legiali consistit, & eiusmodi Collegia Einnungen, Zünften, Nemter, Bruderschaften appellantur. No- uiori aetate vniuersa Germania in emendandis col- legiorum opificiariorum iuribus moribusque labora- uit, eaque de causa anno 1731. illustre Conclusum Imperii de tollendis opificum abusibus k) promul- gatum est, quod in illustrando iure opificiario ho- dierno vtramque facit paginam. Vbicunque ergo eiusmodi Collegia Principis autoritate constituta de- prehendantur, eodem omnino iure prohibendi opi- ficiario vtuntur contra illos, qui non sunt de Col- legio. De caetero collegia opificum nonnisi autho- ritate Magistratus conuenire aut Statuta condere pos- sunt: Iurisdictio autem ipsis nec in membra Colle- gii nec in opifices clancularios competit; de pretio l) statuere non possunt & generatim iura ipsorum col- legialia & pristina priuilegia ita interpretanda sunt, vt nec legibus Imperii nec Prouincialibus, nec bo- nis moribus aut vtilitati publicae contraria esse in- telligantur.

Sta-

k) Reichsschluß, wegen Abschaffung deren Handwerks- mißbräuchen de 1731. in der Samml. der R. Ab. T. IV. p. 376. seq. & apud SCHMAUSIUM in Corp. Iur. Publ. Acad. P. 1551. & seq.

l) Sic illis Anno 1556. in Franconia Taxa statuta fuit.

Status opificum internus & fines singulorum opificiorum privilegiis Principum *m)* plerumque determinantur; & hodie nonnisi personae liberae & integrae existimationis in sodalitates opificum recipiuntur; quem in finem litterae natalitiae, *Ge-urtsbrief*, requiruntur: prout etiam iure gladium gerendi opificibus interdictum est. *n)* De caetero quae circa receptionem tyronum, boethorum, magistrorumque inter opifices observantur, nimis sunt exotica & saepe puerilia, quam quae hoc loco proferri mereantur, magis utilia sunt, quae citandis in Decretis continentur, Mandatum de foro opificum, *o)* Regiminis Decretum de Conuiuiio Magistrali. *p)* Regiminis Decretum de Receptione Tyronum *q)*, Mandatum de declaratione Magistrorum *r)*, de operis opificum extraneorum *s)*, de annis, quos

—————
 Eeeeeeeeeee 2

Wano

m) Talia habent varia opificia, de quibus vide infra lib. 6.

n) Mand. de 30 Ian. 1699. & 14. Maii 1739.

o) De 1. Iun. 1747.

p) De 30. Iulii 1729. & de 8. Maii 1750.

q) De 28. Nou. 1746.

r) De 15. Maii 1698. Concord. Mand. de 10. April. 1720. Confer Mand. de 20 Aug. 1656. Reg. Dec. de 26. Iun. 1726.

s) Reg. Dec. de 28. Apr. 1687. 15. Maii 1698. & 10. Apr. 1710. Reg. Dec. de 2. Sept. 1723.

Wander, Jahr vocant. t) De mutatione statutorum opificum. u) De pensionibus ab opificiis praestandis x).

§. LXXXIV.

De Oenopolio. Tertia & potissima commercii Francconici pars consistit in Oenopolio, quod omnibus, exceptis iudaeis, in grosso y) circa vina respectue propria z), commune est; ita tamen, ut certi inspectores a) & mensores b) ad euitandam fraudem & depravationes, c) nec non ad conseruandum Ius Accisae d), tam de Vino, quam Cereuisia, carne, frumento

s) Mand. de 15. Maii 1698. conc. Mand. de 16. Ap. 1720. Reg. Dec. de 10. Ian. 1741. Bescheidspunkten de 1730. punct. 4. Mand. de 13. Aug. 1750. Reg. Dec. de 24. Nou. 1751. & 10. Apr. 1720.

u) Ref. Speciale de 19. Sept. 1721.

x) Reg. Dec. de 10. Apr. 1738. & 26. Ian. 1743. Dec. de 6. Sept. 1754.

y) Accis. Instru. de 2. Ian. 1730. 3. Ian. 1688. 3. Iul. 1700.

z) Mand. de 3. Ian. 1688. Reg. Resc. de 27. Ian. 1747.

a) Mand. de 21. Sept. 1678.

b) Reg. Resc. de 13. Sept. 1694.

c) Mand. de 1. Octob. 1727. & 20. Iun. 1747. Reg. Dec. de 15. Nou. 1736. Mand. de 4. Nou. 1701.

d) Accis. Instruc. 19. Iun. 1722. 17. Febr. 1750. 24. Febr. 1696. 18. Ian. 1726. 6. Mart. 1744.

mento, farina &c. sint constituti, quos die Weins-
Unterkauser, die Eicher, Schrötter, appellant, pro-
uti etiam ratione vini inuehendi, e) musti expor-
tandi f), & rei cauponariae g) variae Ordinationes
prodire.

§. LXXXV.

De Cereuisia Res cereuisiaria quidem in Franeo-
coquenda. *nia* non est magni momenti, interim
tamen, quantum Ius coquendi & vendendi concer-
nit, ad Regalia territorialia pertinet, neque, ut in
Saxonia, urbibus proprium est, ita ut quis desu-
per licentiam impetrare & consueta soluere debeat. b)

§. LXXXVI.

De Vino Affine est Ius circa vina adusta, vul-
adusto. go Brandenwein; brennen, und ausschens-
ten, quod in Franconia nostra merae facultatis est,

EEEEEEEEEE 3

excep.

e) Vide Diploma apud LUNIGIUM. de Anno 1434. quod
in Thes. Iur. Franc. Sect. III. ad hunc annum occurret.

f) Mand. de 4. Nou. 1701.

g) Mand. de 1554. & 14. Mart. 1687.

b) Accis- Instruk. de 2. Ian. 1730. §. 15. Reg. Dec.
de 26. Iul. 1737. & 15. Nou. 1736. Umgeldsord-
nung de 2. Iun. 1636. Ordin. de 29. Mär; 1697.
Accis- Instruk. de 17. Febr. 1750. Mand. de 24.
Febr. 1696. Item von Braugeld Mand. de 28.
Nou. 1742.

exceptis Iudaeis i), liberoque adeo arbitrio ciuium relictum. Hoc tamen in territoriis tantum non omnibus, introductum est, vt certus canon annus, ordinarie 3. floreni franconici k) Blasenzinnß, siue Camerae reddituum Principis siue aerario prouinciali pro libero huius Iuris exercitio soluatur: accedit, quod, cum multum frumenti in eodem coquendo absumatur, eiusdem praeparatio ob frumenti raritatem saepe numero vel omnis prohibeatur l), vel arctis certe limitibus circumscribatur, saluo tamen semper telonio & accisa.

LIBER. II.

*De Iuribus Personarum in statu Connubiali,
Patrio & Tutelari.*

TITVLVS I.

De Iuribus Connubiorum Franconiae.

§. LXXXVII.

De Matri-

monio in ge- *Expositis nunc Personarum in Fran-*
nera. *conia diuisionibus & iuribus generali-*
bus transeundum est ad Iura earundem

in

i) Reg. Dec. de 30. Mart. 1762.

k) Mand. de 1696. & 9. Dec. 1716.

l) Mand. de 21. Oct. 1628. & Mand. de 5. Feb. 1725.
& Mand. de 20. Octob. 1700.

in statu domestico, qui cum triplex esse deprehendatur, connubialis nempe, patrius ac tutelaris, de singulis etiam singillatim trademus, & vniuersam huius rei tractationem a statu connubiali tanquam fonte reliquorum ordiemur. Status connubialis summo gaudet favore, hic tamen ipse fauor matrimonium rite & solenniter contractum supponit; quod hodie, nisi benedictio sacerdotalis accedat *m)*, effectus ciuiles non habet: hinc sequitur, omnes omnino coitus extra Matrimonium prohiberi, & poenis condignis affici *n)*.

§. LXXXVIII.

De sponsa- Praeparatoria Matrimonii sunt sponsalibus. *libus.* salia, simul ergo ac duae personae ha-

biles de iusto inter se Matrimonio ineundo conueniunt, solennis eam in rem pactio interuenire solet, quae sponsalia, die *Verlöbniß*, appellant, eaque mentione & repromissione futurarum nuptiarum continetur. Ne autem subditi leuitate quadam animi ad ea contrahenda accedant in Franconia, salubri-

————— 4 ————— ter

m) Vide die *Kirchenordnung* de 30. Iul. 1693. Cap. 9. §. 71. & seq.

n) Has determinant Mandata de 8. Febr. 1648. 2. Nou. 1648. 16. Aug. 1667. 8. Nou. 1688. 15. Dec. 1693. 4. Iunii 1695. 1. Iun. 1701.

ter cautum est, ut non omnia sponsalia, sed publica tantum obligationem producant, clandestina vero, siue quae non obseruata forma solenni a legibus praescripta sunt, etiamsi concubitus accesserit, in foro, tam in. quam externo inefficacia habeantur o).

§. LXXXIX.

De pactis dotalibus. Sponsalia vel antecedunt, vel comitantur, vel etiam interdum subsequuntur pacta dotalia, die Eheveredung, Ehepacta: & haec sunt dupliciter considerata: vel enim sunt Pacta primi matrimonii, vel ex vnius aut vtriusque parte secundi matrimonii. Dotalia pacta in genere sunt conuentiones, quas coniuges de rebus ab
vtra-

-
- o) De iis, qui sine parentum consensu nuptias contrahunt, iam extat Mand. de Anno 1299. in Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. V. pag. 58. reperiendum: sic etiam sponsalia clandestina per Mand. de 12. Sept. cassantur, & quid ad publica requiratur in Ordinatione Ecclesiastica de 30. Iul. 1693. Tit. 9. determinatur, quod postea per Mand. de 28. Ian. 1764. magis explicatum, & respectu Academicorum per Ordinationem Vniuersitatis de Anno 1749. nec non per Statuta Vniuersitatis de anno 1785. §. 10. & Mandatum Generale de 28. Ian. 1786. fuit modificatum. Prout & ratione militum certa forma Mand. de 20. Apr. 1765. fuit praescripta.

utraque parte in matrimonium inferendis, de Iuribus singulorum durante matrimonio, & de futura utriusque coniugis successione conficere solent, quas pacta nuptialia seu dotalia, Eheberedung, Ehegärter, Heiraths; Notul appellant, & prout illa inita esse deprehenduntur vel omissa, matrimonium bedingte vel unbedingte Ehe appellatur p).

§. XC.

Pacta Dotalia Dotem praecipue respiciunt, de hac ergo praeliminariter agendum. Patrem liberos dotare teneri, & quid Dos sit, non est, ut hic tanquam Iure Romano notissima, repetam, pauca tantum Ius Franconicum concernentia hic propono. Cum duplicis speciei sint matrimonia, prima & secunda, hinc parentibus in utroque, nisi in primo geniti expositi sint separati aut iam semel dotem acceperint q), incumbit onus dotandi; imo licet iure communi hoc onus tantum spectet ad Patrem, nihilominus, per liberos existente communione universali, & patri, & matri, licet viduae, Dotatio iniungitur, non modo filiabus, sed & filiis praestanda. Restrigitur vero haec obligatio dotandi parentum ad vnum tantum casum, ubi liberi cum consensu paren-

p) L. C. D. P. 3. T. 96. 97. ibid. p. 3. T. 99. §. 4. & 5. Ibid. p. 3. T. 100. §. 1. 2. & 3.

q) L. C. D. T. 98. §. 4.

parentum matrimonia iusta aetate ineunt, quodsi enim infra 18. annum filius, filia vero infra 15. nuptias contrahunt, illis Dos, salua tamen legitima, nulla dari debetur. r) Si vero soboles intra hunc terminum a parentibus elocata haud sit, neque sibi honesta quaesierit matrimonia, Dotis datio necessaria euadit. s) Dotis exsolutionem quod attinet, eademum bimestri a nuptiis praeterito peti potest, & etiam cum vsuris sequentis morae debetur. t) De iure romano Dos profectitia eo redit, vnde venit, Iure vero Franconico dotata persona de dote libere etiam mortis causa disponit. u) Dotis quantitas LL. nostris determinata haud est, sed ein ziemlich Heyrathsgut : ehrlich zu bestatten, und auszusteuern vocatur. x) Obseruantia autem, licet inconstans, rationem dotis ponit ad legitimam, tempore elocationis proportionatam, ita vt de centum 5. 10. imo 15. determinet, & saepe status habeat rationem, Ius autem parentibus esse, salua caeterorum legitima, proles inaequaliter dotandi, non tantum ex eo patet, quod de sua tertia disponere possint, pro libitu, sed

&

r) L. G. D. P. 3. T. 106. §. 1.

s) Cit. loc. §. 3.

t) L. G. D. P. 3. T. 101. §. 1. & 2.

u) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 11.

x) L. G. D. P. 3. T. 98. §. vlt. Tit. 75. §. 7.

& quod Iure Franconico Parentibus Dotem augendi potestas sit concessa y), quod augmentum factum esse non praesumitur, sed expressa indiget determinatione. z) De caetero quaestio illa Iure civili controuersa, an Parentes liberos locupletes dotare teneantur, non tantum affirmatiue contra Parentes est decisa, sed & simul liberis concessum, ut peculia sua, non obstante Parentum viufructu, in Dotem constituere possint. a) Pacta igitur Dotalia Franconica, utpote pacta successoria, licet iuri communi Romano repugnent, de iure tamen franconico sunt valida, & per illa ipsi Iuri prouinciali derogare licet; alias si pacta nulla intercedant, per superuenientiam liberorum communio bonorum oritur, hinc facile patet, ea non ex legibus peregrinis, sed vniue ex voluntate paciscentium, explicanda esse, eaque, quamdiu liberi non extant, ante, in & post nuptias iniri posse b), nequaquam vero pacta dotalia cum pactis successoriis sunt confundenda c).

§ XCI.

y) l. 6. d. P. 3. T. 99. §. ult.

z) Loc. cit. §. 6.

a) l. 6. d. P. 3. T. 98. & seqq. Confer. Thes. Iur. Franc. Sect. 1. Op. 29. p. 1964.

b) l. 6. d. Tit. 99. §. 4. 5. 6.

c) Vid. Mand. de 22. Iul. 1777. §. 4.

§. XCI.

Quod ad formam pactorum nuptialium attinet, cum in nuda conventionum natura subsistant, sequitur, ea quoad bona paciscentium propria solo paciscentium consensu rite legitimeque declarato absolui, melioris tamen probationis, aut publicae utilitatis causa, plerumque scripturam testes & confirmationem accedere; ad substantiam ergo Iudicis vel Magistratus confirmatione haud opus est *d)*, neque altera parte inuita mutari aut reuocari queunt *e)*. Quodsi vero neo-coniuges de tertii haereditate dispo- nere velint, necesse est, ut eorum, de quorum haereditate agitur, consensus accedat, alias nulla sunt, tanquam pacta de haereditate viuentis *f)*.

§. XCII.

De Condo- Affines sunt pactis dotalibus con-
nationibus. nationes, die Gegeneinander-Verschaffung
 der Güter zwischen Eheleuten und anderen Personen, *g)*
 qui-

d) L. G. D. T. 39. §. 22. Ibid. P. 3. T. 105. §. 4.
 Licet autem aliud ex Mand. de 13. Iul. 1709. erui
 posset, attamen cum tantum de aliis negotiis affini-
 bus loquatur, ad pacta dotalia extendi haud potest,
 quae sententia etiam Mand. de 22. Iul. 1777. §. 4.
 confirmatur.

e) Ibid. T. 39. §. 22. Ibid. T. 100. §. 4. & 5.

f) Ibid. T. 99. §. 1. & 2.

g) De hac Materia videre licet praeter Ordinationem Pro-
 vinc. P. 3. T. 120. & Mand. de 13. Iul. 1709. 3 Dec.

quibus etiam de futura successione tractatur; ita tamen, ut inter coniuges communiter unioni prolium adiici *b)*, vel inter coniuges prolibus destitutos iniri soleant. *i)* Circa has condonationes specificè notandum, quod 1. si fiant tanquam pars unionis prolium, separatim confici debeant, & separata confirmatione, id est Proclamate, ut vocant, opus habeant. 2. Quodsi iudicialiter factae sint, solo condonantium improlium mutuo consensu absque Proclamate cassatorio reuocari & annullari nequeant. *k)* 3. Quod & eiusmodi condonationum pacta &c. praegnantibus ex rationibus a Iudicio Prouinciali aboleri possint. *l)* An condonationes inter coniuges confirmatione Iudicii Prouincialis indigeant, exinde adstrui posset, quod hoc

1768 & 22 Iul. 1777 §. 10. etiam ea, quae in Thes. Iur. Franc. Sect. I. pag. 132. 255. 273. 608 729. & 1608. nec non Sect. II. pag. 923. seqq. inueniuntur.

b) L. G. Ordn. T. 120. §. 1. 2. & 3.

i) L. G. D. cit. T. §. 1. in verbis: auf den Fall, so die Kinder alle vor ihren Eltern mit Tod abgehen sollten. Ex quo patet, liberis extantibus, siue unitis, siue naturalibus & legitimis simul, condonationem parentes inire haud posse.

k) Vid. quod contrarium asserit Praeiud. apud CRAMER Obs. Iur. Vniu. Obs. 44. at per Legem nouam 1777. 22 Iulii Thesis superius posita, est confirmata.

l) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 22. in fine.

hoc Mandatum de 1709 expresse desideret, illudque in Mandato de 13 Iul. 1777 §. 10. denuo repetatur, est quia Mandatum de 3 Dec. 1768 clare distinguit inter personas maiores & minores, & respectu posteriorum tantum confirmationem requirit, etiam Mandatum subsequens de 1777 sub hac limitatione erit intelligendum. Occurrunt etiam condonationes inter fratres, sorores, & alios *m*), nec non inter pupillos, pro quibus etiam a Tutoribus illae confici possunt, ita tamen, ut semper a Iudicio Prouinciali confirmantur, & si pupilli resp. 12 & 14 annum excefferint, eorum consensus adhibeatur. Extinguitur tamen haec pupillaris condonatio, non quidem per matrimonium ab vno condonatorum inito, sed per liberos inde natos, vel ab eo cum noua coniuge factam condonationem, testamentificatione etiam rumpitur, neutiquam vero sola pubertate *n*), nec dubito, quin & restitutione in integrum laesione probata rescindi queat.

§. XCIII.

*De potestate
maritali.*

Matrimonium Hierologia siue Benedictione Sacerdotali perfectum, id est, iuxta formam Concilii Tridentini apud Catholicos con-

m) L. G. D. T. 120. §. 4.

n) Cit. loc. §. 5. & seqq.

contractum varios producit effectus; inter illos praecipuus est, potestas maritalis, quae tamen in Franconia perpetuam curam tutelamue non inuoluit, sed tantum in aliquo imperio in personam vxoris, in dirigendis eius actionibus ad utilitatem familiae se exferit, ac administrationem bonorum vxoris tam in communione vniuersali, quam particulari continet o), inde ratione bonorum certis in casibus eorum communionem post se trahit. Ex hac communione bonorum connubiali oritur condominium vtrique coniugi in alterius bonis pro indiuiso competens: quod condominium, si ad vniuersa vtriusque coniugis bona porrigatur, Communio bonorum vniuersalis p), si non ad omnia bona pertineat, Communio particularis appellatur: haecque denuo vel determinatam bonorum partem, vel ea, quae pendente matrimonio communi vtriusque coniugis industria ex omnibus bonis acquisita sunt, complectitur, quod Aquaesum q) conjugalem (die eheliche Errungenschaft) vocant: quam tamen a societate aliqua particulari aut negotiatoria distinguere necessum erit, quia illa

ad

o) L. G. D. P. 3. T. 96. §. 3.

p) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 25. T. 90. §. 1. T. 96. §. 5. T. 97. §. 6.

q) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 23. T. 88. §. 10. T. 96. §. 4. T. 97. §. 4.

ad aquaestum ex omnibus bonis, haec vero mercatoria tantum ad aquaestum ex quibusdam bonis spectat.

§. CXIV.

De Communione bonorum.

In Franconia, prout dixi, Communio bonorum *r)* vniuersalis certis tantum in casibus subsistit, si nempe vel per pacta hanc communionem coniuges expresse inierint, quod omnimodam bonorum condonationem appellamus, vel per liberos ex matrimonio natos, aut vnitos, introducatur; quod die *Vererbung* vocamus; Testamenta vero Coniugum etsi reciproca, aut alia pacta Communionem haud inducunt *s)*, quae tamdiu durat, donec liberi viuant, neque totali bonorum diuisione sint separati: quae communio & hunc habet effectum, vt, mortuo vno coniuge, superstiti Dominii continuationem pro indiuiso in casu matrimonii non improlis atque dotalibus pactis non circumscripti indulgeat *t)*. Ad inducendam bonorum communionem particularem matrimonium in facie Ecclesiae rite contractum sufficere, neque conf-

cen

r) De Communione bonorum late tractat Thes. Iur. Fr. Sect. I. C. XX. p. 1448. Op. XXI. p. 1508. & Op. XXIII. p. 1648.

s) Vide Mand. de 1777. 22 Iulii §. 10.

t) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 25.

censionem thalami desiderari u), ex eo pater, quod in Ordinatione Prouinciali x) plus non requiratur, sed nudo verbo *Shenrath* viatur: sicuti autem in communionem vniuersalem omnia regulariter veniunt bona, sic in communionem particularem ea tantum intrant bona, quae Parcimonia, Industria, Negotiatione de bonis vtriusque Coniugis propriis vel communibus stante matrimonio sunt acquisita, quo inter alios pertinent fructus naturales, industriales, ciuiles omnium bonorum in matrimonio existentium, pensiones, redditus, census annui, vsurae, salaria, artibus lib- vel illiberalibus parta, parsimonialia, & ex tali aquaestu acquisita y). Ab hac vero communione particulari quoad translationem dominii, neuti- quam vero quoad administrationem & fructuum communicationem removentur, imo, Bona, quae coniuges habuerunt, etsi in matrimonium illata sint, quae communiter dotalia, paraphernalia aut recepti- tia vocari solent. z) 2do, quae ex titulo ante matri- monium iam in alterius persona radicato, stante matrimonio sunt acquisita. E. g. Bona ante matri- mo-

u) Vide Thes. Jur. Franc. Sect. I. Op. LXVII. P. 3040.

x) L. G. Ordn. P. 3. T. 96. & 97.

2) R. G. D. P. 3. Tit. 96. §. 4.

2) L. G. D. P. 3. Tit. 39. §. 23. & Tit. 96. ac 98.

monium vsucapi coepta & stante demum matrimonio vsucapione completa, pleno iure quaesita. 3tio, si alter coniugum ante matrimonium vendiderit praedium sub lege intra certum tempus illud redimendi & postmodum durante matrimonio redimatur. 4to, si res ab vno coniugum ante matrimonium empta, pretium autem constante matrimonio solum (salva restitutione pretii ex bonis lucrantis) aut traditio facta fuerit; quia non potest dici, quod praehabita vel saltem ex Iure in alterius persona iam ante matrimonium radicato accedentia, stante matrimonio fuerint acquisita, aut communi parsimonia, labore, industria, negotiatione vel communibus ex bonis sint parata. 5to, quae alterutri coniugum, ex delatione haereditatis, donatione mortis causa vel inter vivos aut simili titulo stante matrimonio superuenerunt; quaeque in rebus cuiusuis coniugis propriis durante matrimonio sunt augmenta, & accessiones vel beneficio solius naturae aut fortunae. Dubium tamen non est, quin expensae, quae forsan ex bonis communibus desumptae sunt, ex parte illa, cui augmentum proprietarie cedit, ad communionem sint refundendae.

§. XCV.

Insignis etiam Communionis vniuersalis effectus est, quod neutra pars rem immobilem vel illi aequiualem pretiosam atque ad communionem pertinentem

tem

rem vendere, in Emphyteusin dare, hypothecare, alienare, vel contractum ad alienationem tendentem, vna parte iusta ex causa dissentiente, celebrare valide aut inire queat. a) Ut vero de consensu vtriusque partis in huius generis negotiis necessario rite adhibito legitime constare possit, Prouincialis Ordinatio Franconica prouide iubet, & praecipit, vt instrumenta desuper confecta ab utroque coniuge literarum gnaro manu propria, si vero vna alteraue pars earum sit nescia, nomine ipsius a tertio ad hoc officium specialiter rogato subscribatur; atque in casu, quo ad solennitatem instrumentorum iudicialis appositio sigilli necessaria est, e. g. Hypothecae publicae constituendae, illius hypothecae constitutionem cum consensu vtriusque coniugis factam atque iudicialis appositionem sigilli, ab utraque parte petitam fuisse, ibidem expressis verbis inseratur. b)

§. XCVI.

De Admi. Quamuis dominium coniugum in
nistratione communione vniuersali sit pro indiuiso,
 §§§§§§§§§§ 2 quia

a) L. B. D. P. 3. T. 102. §. 2.

b) Cit. l. §. 4. adde Mand. de 28 Mart. 1700, vbi reclamatio vxori intra 6 septimanas a die notitiae, si damnum tempore contractus adfuisse probet, conceditur, excepto mutuo, vi Mandati de 27 Maii 1758. Conf. supra § XXXIV. & Diss. mea de iure Coniugum in Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 22. p. 1583 seq.

bonorum communium. quia tamen maritus familiae caput est, hic singulari gaudet praerogativa, quod illi soli competat potestas administrandi bona, tam uxoris, quam sua propria, donec coniugalis tollatur communio: c) hinc fructus colligit, collectos custodit, ex re, si iudicauerit, eos, sicut & alias res mobiles diuendit d), & actiones, quae occasione communionis competunt, solus in Iudicium deducit. Quid? quod in casu coniugalis bonorum communio-
nis particularis sua bona propria immobilia uxori nexu hypothecae in securitatem dotis non obstricta pro arbitrio alienare possit e). Haec marito solitarie competens administratio mulieri tamen non omnem administrationem oeconomicae denegar, maxime rerum ad victum & amictum pertinentium, ad familiam exhibendam, alendam & sustentandam, vel si mercaturam exercent, ad mercas emendas f); vi huius tamen oeconomicae administrationis stante matrimonio sine consensu mariti nec alienare aliquid, etiam de bonis propriis, nec valide contrahere potest. g)

§. XCVII.

c) R. G. D. P. 3. T. 102. §. 2. nec non T. 96. §. 3.

d) Ibid. P. cit. T. 102. §. 5.

e) Ibid. P. 3. T. 102. §. 8.

f) Ibid. P. 3. T. 104. §. 6. Confer tamen Mandatum de 22 Iul. 1777. §. 11 — 15. & paragraphum hic immediate sequentem 97.

g) R. G. D. P. 3. T. 102. §. 2.

§. XCVII.

*De aere
alieno con-
iugali.*

Ulterior effectus se exferit in com-
municatione aeris alieni; ex communio-
ne enim vniuersali sequitur, totum aes
alienum antemrimoniale & matrimoniale, seu stante
matrimonio conflatum, Prouinciali ex Lege inter con-
iuges communione bonorum vniuersali durante in-
distincte communicari; atque ex bonis vtriusque con-
iugis communibus esse expungendum *b)*; quodsi pars
debens proprietatem vel omnium bonorum vel pluri-
mam eorum partem per pacta dotalia ante nuptias
celebratas inita sibi referuasset, hoc casu aes alienum
antemrimoniale non communicatur, sed ex bonis
parti debenti propriis in solidum expungendum *i)*,
atque inde etiam separationi locus concedendus est.

Cum autem in communione bonorum particula-
ri inter coniuges tantum communicentur bona, par-
simonia, industria, negotiatione & communibus de
bonis stante matrimonio acquisita *k)*, inde est, quod
Prouincialis Ordinatio Franconica distinguat inter aes
alienum⁺ non coniugale; atque illud ex bonis com-
munibus propriis aequaliter solvendum *l)*, hoc au-
tem ex bonis parti debenti propriis in solidum extin-

⁺coniugale
et

§§§§§§§ 3

guen-

b) L. G. D. P. 3. T. 104. §. 2.

i) Ibid. P. & T. cit. §. 3.

k) Ibid. Tit. 96. §. 4. P. 3.

l) Ibid. P. 3. T. 104. §. 5. & 6.

guendum statuat *m*). Quandoquidem aes coniugale illud est, quod conflatur vel ob coniugalis communio-
 nis utilitatem, vel ob onus, quod eidem incum-
 bit, praestandum vel auertendum, *n*) prona est con-
 sequentia, ad classem aeris coniugalis referri imo
 debitum stante matrimonio contractum ad aedes vel
 alias res in communem familiae usum & utilitatem
 emendas; quia aedes illae & similes res emptae vtri-
 que coniugum communes sunt, & ad acquaesum
 pertinent: 2do debitum pro emendis v. g. libris in
 usum literalem mariti stante matrimonio contractum:
 enim vero quamvis solus maritus libris illis tanquam
 artis & professionis suae instrumentis utatur, facit
 tamen hoc in communem usum familiae & communio-
 nis coniugalis utilitatem, ita ut quidquid acquirat, ac-
 quaesui coniugali accedat. 3tio Pertinent ad classem ae-
 ris coniugalis debita, ob expensas fructuum colligen-
 dorum gratia factas, idque sine distinctione, siue
 factae sint in praedia communia, aut mariti vel uxoris
 propria: licet enim ipsa praedia in coniugali bono-
 rum communione particulari non fiant communia *o*),
 fructus tamen ex illis percepti omnes ad hanc coniuga-
 lem bonorum communionem pertinent *p*). 4to Ac-
 censetur aeri alieno coniugali debitum ad alimenta &
 vestis

m) L. G. D. P. 3. T. 104. §. 4.

n) Ibid. P. & T. cit. §. 5. *o*) Ibid. P. 3. T. 96. §. 3.

p) Ibidem P. 3. T. 96. §. 4.

vestimenta statui & conditioni conuenientia, vxori comparanda, & marito; quamvis enim iure communi haec & similia matrimonii onera marito tantum incumbant *q)*, quia tamen vi coniugalis bonorum communionis particularis omnia stante matrimonio mariti studiis, opera atque industria quaesita, vel opera vxoris acquisita, omnesque fructus, etiam dotis, vxori & respectiue marito communicantur, dubium esse non potest, quin onera quaecunque matrimonii & debita illorum causa contracta ad aes coniugale sint referenda. Diuersa tamen ratio est aeris alieni, quod ab altera parte coniugum contractum est ratione dotis aut donationis propter nuptias suis liberis non communibus constituenda. Enimvero sicut eiusmodi praestatio non est onus communioni incumbens, ita etiam ad classem aeris alieni coniugalis venire non debet. 5to Onera publica ex rebus vel propter res coniugum praestanda, ut sunt v. gr. Tributa, & collectae, haecque siue debeantur ex bonis coniugum communibus, siue ex singulorum propriis ad coniugalia pertinent debita, & ex communibus bonis, & quidem aequaliter soluenda, etiamsi mariti & vxoris bona propria sint inaequalia: cum enim illorum bonorum fructus utri-

§§§§§§§§ 4

que

q) Lib. 7. ff. de Jur. dot.

que aequaliter communicentur, r) aequum est, ut etiam illorum onera aequis partibus praestentur. s)

§. XCVIII.

Probe observandum adhuc est, circa aes alienum conjugale mutuum accipiendo conflatum: quod quidem illud, quod mutuo utriusque coniugis consensu contractum, idque documento eodem modo, quo in alienationibus fieri oportet, ab utraque parte subscripto legitime probatum est, in conjugalem bonorum Communionem particularem veniat, atque ex bonis communibus, & his deficientibus, vel non sufficientibus, ex bonis utriusque partis propriis aequis partibus soluendum fit); nec vxor hoc casu iungatur beneficio SCti Velleiani, aut novae constitutionis u). Quodsi vero mutuum a marito vel vxore clam & altera parte plane inscia contractum sit, hoc casu debitum licet in communem utilitatem impensum, nullatenus inter coniuges communicatur, sed partem debitum contrahentem solitarie onerat, eiusque solutio, ex illius bonis propriis in solidum petenda est x). Hoc tamen per Mandatum de 22. Iul. 1777. ali-

r) L. G. D. P. 3. T. 104. §. 8.

s) Arg. §. 3. Inst. de Societate.

t) L. G. D. P. 3. T. 104. §. 5.

u) Arg. L. 13. L. 17. §. fin. ad SCtum. Vellej.

x) L. G. D. P. 3. T. 104. §. 9.

aliqua^{li}ter est modificatum. Quodsi enim coniuges commune aliquod commercium (Gewerb) tractent, vxorque sit in communione particulari, tunc debita ratione huius commercii (quo n^ominantur Gewand^{sch}neider, Krämer, öffentliche Gastgeber, und dergleichen) contracta, non obstante exceptione se commercium commune non exercuisse, & vxor solvere tenetur, nisi speciali Proclamate e cathedra promulgato, & a Iudicio Caesareo confirmato sibi prospexerit; quo licet omisso vxori tamen reclamatio contra nocium sibi a marito occasione commercii initum contractum intra 6. septimanas salva manet. In aliis autem contractibus, illa, quae tantum in communione particulari versatur, nequidem reclamatione indiget, contra mutua vero vxor commercians reclamare nullo modo potest y).

§. XCIX.

Quemadmodum aes alienum non coniugale illud est, quod nec in Communione coniugalis utilitatem, nec ob aliquod onus coniugali Communioni incumbens contractum, quale est e. g. si maritus vel vxor haereditatem testamento vel ab intestato delatam adit, & inde Creditoribus haereditariis obligatur; quod maritus vel ad res suas proprias conseruandas, vel consequendas expendit, quod hel-

luan.

y) Mand. de 22. Iul. 1777. §. 11. 12. 13. 14 & 15.

luando vel delinquendo contraxit 2), ita etiam inter coniuges non communicatur, sed solutio ex bonis partis debentis vnice desumenda est a).

§. C.

Quomodo Communio finitur. Constituta eiusmodi Communio finitur Imo mutuo statuentium dissensu b), qui si post nuptias accidat, in praeiudicium alterius Iuris quaesiti vergere non potest, hinc eiusmodi renunciationi etiam consensus eorum, quorum interest, v. g. liberorum, haereditum necessariorum, vel eorum, ad quae bona deferenda sunt ex pacto, creditorum &c. adhibendus.

2do Matrimonio pro nullo declarato, 3tio ob domicilium translatum, bonis omnibus venditis, c) 4to Morte d) alterius coniugis finitur coniugalis bonorum Communio, si nullos, vel iam separatos liberos defunctus reliquerit, cum superstite coniuge communes; diuiduntur enim tunc bona cum haeredibus

2) Ibid. P. 3. T. 88. §. 9.

a) Ibid. P. 3. T. 104. §. 4.

b) L. 7. & 20. §. 1. ff. de Pact. Dotal. Arg. l. G. D. P. 3. T. 97. §. 6. add. L. 11. ff. de R. J. & L. 25. C. de Pact.

c) Arg. ibid. P. 3. T. 31. §. 14.

d) Ibid. P. 3. T. 96. §. 7.

redibus legitimis iuxta praescripta Prouincialis Ordinationis Franconicae e); secus si adsint liberi non separati, tunc enim superstes communionem solus continuat. f) 5to Diuisione, quae est vel voluntaria, quando superstes cum liberis sponte sua communia bona diuidit; vel necessaria, quando superstes propter secundas nuptias, malam administrationem, aut aliam ob iustam causam Prouinciali in Ordinatione Franconica enumeratam ad diuidenda bona cogitur. g) 6to Turbato mortalitatis ordine soluitur coniugalis bonorum Communio etiam vniuersalis, quando omnes liberi communes fato superstitem anteuertunt, tunc enim omnia bona superstes retinet iure domini solitarii. 7) Denique mors hanc quoque coniugalem bonorum Communio- nem vniuersalem soluit, si relictis liberis superstes decedat; vltimus enim claudit ianuam, & liberi bona parentum communia iure haereditatis consequuntur h).

§. XI.

e) Ibid. P. 3. T. 88. f) Ibid. P. 3. T. 90. §. I.

g) Ibid. P. 3. T. 31. Causae Diuisionum occurrent infra. Conf. etiam Disp. de Diuisione Parentum inter liberos in Thes. Iur. Franc. Sect. II. Op. 28. p. 1939.

h) Arg. P. 3. T. 32. §. 14.

§. CI.

De Coniugio sine pacto. Vidimus haëtenus, quid in casu communione bonorum vniuersalis & particularis durante & dissoluto matrimonio obtineat. Quod si pactis iura coniugalia determinata fuerint i), ea accurate seruanda, his vero deficientibus, Iura durante matrimonio improli plerumque ex Iure Romano discutiuntur; hinc discrimen bonorum vxoriorum, dotis praesertim & Paraphernalium, omnino in Germania & Franconia locum habet, nisi Communio bonorum vniuersalis eiusmodi discrimen haud admittens obtineat, & in quantum Communio particularis limites non ponat.

§. CII.

De portione statutaria Coniugum. Quod autem ad successionem coniugum communione bonorum vniuersali non obtinente, nec pactis dotalibus eandem determinantibus, attinet: Iura quidem germanica a Iure Romano, quod coniugibus parum prospicit, maxime differunt; scilicet aequissimum esse putauerunt Legislatores Germani & Franconiae in solatium orbitatis & remunerationem fidelis amicitiae coniugalis, & ob bonorum malorumque confor.

i) l. G. D. P. 3. T. 97. §. 6.

fortium, aliquam partem ex haereditate defuncti ad superstitem deferri, quam portionem statutarium dixerunt, h. e. portionem haereditatis ex bonis defuncti coniugis superstiti vi legis ab intestato, non vero ex testamento k) debitam, de qua in sequentibus, vbi de Successione agetur, dicendi erit locus.

TITVLVS II.

De Tempore Luctus, secundis Nuptiis & Vnionem prolium.

§. CIII.

De tempore Ad evitandam sanguinis confusio-
luctus. nem, & decori causa, nec non ob incertitudinem patris, sicuti vix non in omnibus Germaniae legibus, sic etiam in Franconia cautum est, ne vidui viduaeue intra tempus luctus praefinitum ad secundas prouolent nuptias; quem in finem varium tempus est praefixum, & quidem in Ordinatione Prouinciali Franconica inter viduos & viduas exacte distinguitur: viduae enim, si de earum grauiditate aliqua adsit suspicio, nonnisi edito partu vel sublata omni suspicione ad vltiores admittuntur

k) Mand. de 22. Iul. 1777. §. 5. Conf. Diser. mea de successione coniugum. Sect. 1. Op. 23. §. 25. pag. 1665.

tur nuptias : sed si contra fecerint , maritus prolem nec alere , nec ei quidquam suppeditare tene-
 rur. l) Quodsi vero grauiditatis omnino nullum
 R adsit indicium , nihilominus tribus mensibus ex-
 spectare tenentur m) ; & quidem sub poena om-
 nium a priore marito quocunque titulo vel accep-
 torum vel accipiendorum bonorum n) , quae liberis
 prioris matrimonii , & in eorum defectu , defuncti
 mariti consanguines cedunt. Haec tamen poena , ad
 contracta sponsalia haud extenditur. Ob concubitum
 autem tempore luctus parenti non tantum eadem
 poena infertur , sed & insuper liberis extantibus
 dimidium tertiae seu $\frac{1}{3}$ acquiritur. o) Viduo autem
 in honorem matrimonii ad minimum tempus luctus
 trium mensium est praescriptum , sub iisdem non
 tantum poenis , sed & utroque in casu aliis a Iudice
 arbitrarie infligendis p).

§. CIV.

De nuptiis secundis. Secundas vel vltiores nuptias ip-
 sas quod attinet , illae Iure Franconico
 certo modo sunt permittae : neque illa , quae in iu-
 ribus

l) L. G. O. P. 3. T. 107. §. 2.

m) Ibidem P. 3. T. 107. §. 3.

n) Ibid. P. 3. T. 107. §. 4.

o) Mand. de 4. Mart. 1774.

p) Ibid. P. 3. T. 107. §. 5. & 6.

ribus peregrinis in odium secundarum nuptiarum statuta sunt, locum habent: ita ut hodie ea, quae respectu ulteriorum nuptiarum sancita, non pro poenis earum habenda, sed potius beneficia liberorum prioris thori appellanda sint; quod ex eo sufficienter patet, cum si ex priori matrimonio liberi non adsint, servato tempore luctus, libere ad ulteriora vota conuolare liceat.

§. CV.

Ea, quae in fauorem liberorum prioris matrimonii statuta sunt, in his potissimum consistunt. 1) Per transitum ad secundas nuptias parens superstes cum liberis bona diuidere, & illis legitimam extradere tenetur, nisi pactis aliter prospectum sit. q) 2) Permissum tamen illi est, ut vel unionem prolium (de qua inferius) vel inventarium bonorum, cuius forma late describitur r), conficere queat. Inde 3) Parochis copulatio interdicitur, nisi prius per testimonium Iudicii Prouincialis, vel Satrapae de non existente impedimento ciuili certiores redditi sint, prout & poena 100 Imperialium vel arbitraria contrauenientibus dictatur s). 4) Quoad legitimam autem in tali casu

q) L. C. D. P. 3. T. 31. §. 2. & 4.

r) Ibid. P. 3. T. 91.

s) Mand. de 15 Dec. 1692. 22. Dec. 1695. 7 Mart. 1707. 13 Iul. 1709. & 11 Oct. 1751. Mandatum vero de 5 Dec. 1741. forma expediendi testimonii praescribitur.

casu haec observantur. t) Verliesen aber beede Eheleute Kinder in der letzten Ehe gebahren, dann auch, daß ein Ehegenosß unabgetheilte Kinder, die es in vorgehender Ehe erzeuget hätte, diesfalls erben die Kinder vorgehender Ehe zum forderisten den zweyten Theil aller deren Haab und Güter, so zur Zeit ihr Vater oder Mutter die Hand verbrochen, und sich wiederum verheurathet, vorhanden gewesen, dann auch diese Güter alle, so nach solcher Handverbrechung durch Erbschaft, oder in andere Weege, auf sie die Eltern (Kinder) gefallen. Es solle auch dasjenige, so diesen Kindern an diesem zweyten Theil oder angefallenen Gut abgienge, und durch die Eltern, oder aus ihrem Verursachen geringeret, oder geschmelteret worden, von deroelben Vater oder Mutter dritten Theil, oder dem halben Theil des gemeinen Guts, so weit dasselbige reicher, wiederum ersetzt werden. Folgende nehmen und erben die Kinder aus der anderen Ehe gebahren, erstlich ihres verstorbenen Vaters, oder Mutter, der sonst keine Kinder hat, zugebrachtes und in wehrendem Ehestande angefallen Gut, samt dem halben Theil deren im Ehestand gewonnener Güter allein, dann auch des andern Ehegenossen dritten Theil, und nach der Hand:

1) Ibid. P. 3. T. 77. §. 4. usque ad finem. Conf. Mand. de 22 Jul. 1777. §. 7. & ea, quae infra Lib. IV. Tit. II. Sect. III. de Successione descendentium recurrent.

Handverbrechung ihm angefallene Güter, so viel derselbigen nach Vergnügung der Kinder vorgehender Ehe noch übrig, und vorhanden. Aber den andern halben Theil, deren in der Ehe gewonnenen und errungenen Güter erben die Kinder vorgehender und letzter Ehe miteinander, jedoch also, daß die Kinder vorgehender Ehe einen Zwentheil, und die Kinder letzterer Ehe einen dritten Theil an solchen Güter ziehen, und haben. Da auch beede Eheleut Kinder in der vorgehenden Ehe, so nicht abgetheilet, und Kinder in der letzten Ehe erzeugt, im Leben ließen, in diesem Fall ziehen, und erben die Kinder voriger Ehe zu beeden Theilen, den zwenten Theil der Güter, so ihre Eltern zur Zeit der Handverbrechung gehabt. Auch die Güter, so ihnen den Kindern nach gehörter Handverbrechung erblichen, oder sonst anfallen seyn, zum foderisten und allein in aller massen, wie erst, da nur ein Ehemensch aus voriger Ehe Kinder verlasset, statuiret ist. Und die Kinder letzter Ehe erben beeder ihrer Erben (Eltern) übrigen dritten Theil, dann auch alle diejenige Güter, so solchen ihren Eltern nach Verbrechung der Hand- und Erbschaft oder auf andere Wege, zur Zeit wehrender Ehe angefallen, allein. Aber in ihrem letzten Ehestande gewonnene und errungene Güter, erben alle Kinder vorgehender, und letzter Ehe, mit einander in stirpes, und also, daß die Kinder vorgehender Ehe von dem Vater, und die Kinder von der Mutter her-

rührend, auch die Kinder letzter Ehe, von beiden Eheleuthen geboren, zu jeden Theilen einen ganzen dritten Theil an solchen Gütern haben. t) Quibus 4) speciali mandato adiectum est, vt in casu non confectae vnionis & omissi inuentarii omnia bona extantia bona prioris matrimonii esse praesumantur. u) 5) Glandestinitati & fraudibus speciales sunt obices positi x), insimulque regula data est, quomodo his non obseruatis vel diuisione sine consensu consanguineorum peracta, ratione relinquendorum secundo coniugi sit procedendum. y)

§. CVI.]

*De unione prolium
variisque illius speciebus.*

Si, secundis his vel vltioribus nuptiis initis, liberi diuersorum matrimoniorum vtriusque parentis adsint, ad euitandam de futuro singulorum successionem litem in multis germaniae prouinciis unio prolium * (Einkindschaft, Einsetzung zum rechten Vater oder Mutter) interuenire solet; quae est actus siue

con-

u) Mand. de 1648. & Mand. de 16 Iul. 1655.

x) Mand. de 13 Iul. 1709. §. 1. & 2. Mand. de 18 Apr. 1716. & 17 Sept. 1655. 15 Dec. 1692. 22 Dec. 1695. & Decr. de 8. Apr. 1721.

y) E. G. D. P. 3. T. 105. §. 1.

* Fuse de Vnione prolium, vide Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 24. 25. & 26. nec non Op. 46.

conuentio legitima, qua causa cognita, iudicis provincialis auctoritate, eorumque, quorum interest, consensu accedente, parentes ad secundas nuptias trans-euntes, liberos ex diuerso matrimonio susceptos vel suscipiendos vtriusque coniugis parificant 2). Hanc iam vnionem prolium non tantum parentes superstites, cum nouo coniuge ratione liberorum prioris matrimonii legitimorum & naturalium, sed & pure naturalium, nec non vitricus aut nouerca ratione liberorum in priori matrimonio iam vnitorum, inire possunt: a) vt tamen cognitio, an haec vnio liberis non sit nouica, sicuti & confirmatio hodie semper per Mandatum de 13 Iul. 1709. §. 1. soli iudicio provinciali sit reservata. Ex quo fluit, vnionem ad futuros parentes incognitos non valere. b) Porro vnien-di facultas non tantum patri & matri, verum etiam auo & auiae, qui parentum loco habentur, competit, vt proin libere nepotes suos vnire valeant; & hoc non tantum si ipsi ad secundas nuptias conuolent, sed tum quoque, si illorum liberi ad secunda vota trans-euntes accedente aui auiaeque consensu ita liberos suos vniant, vt auo auiaeque perinde vt sui nepotes succedant: c) vbi tamen aui auiaeque consentire debent, alioquin vnio prolium ipsis praeiudicio non erit.

§§§§§§§§§§ 2

§. CVII.

2) L. G. D. P. 3. T. 108. §. 1. a) P. 3. T. 115. §. 1. 2. & 3. b) P. 3. T. 112. §. 2. c) P. 3. T. 119. §. 3. seqq.

§. CVII.

Vniuntur autem proles in Franconia vel extra iudicium, vel in iudicio; si extra iudicium, tunc vnio constituitur, vel ante matrimonium in ipso nuptiali contractu, vel stante matrimonio per pactum speciale: hinc triplicem modum siue potius tres species vnionis prolium constituerunt Leges nostrae provinciales. d) Primus modus siue species est, quando initur ante matrimonium, & partem ipsius contractus nuptialis efficit. e) Alter modus, quando quidem post nuptias constituitur, rursus tamen extraiudicialiter. f) Tertius denique, quando in ipso iudicio erigitur, siue ante siue post nuptias contractas. g) Praeter hos nullos in Franconia vniendi modos agnoscimus, ita vt nequidem in testamento parentes liberos suos vnire queant. g) Ast hi duo priores modi per Mandatum cit. de 1709 plane quoad valorem & substantiam sunt sublati, eo quod in omni vnione Iudicii Prouincialis Cognitio & Confirmatio desideretur. Adde Mand. de 18 April. 1716.

§. CVIII.

d) P. G. D. P. 3. T. 108. §. 3.

e) De hoc agit Tit 109: Wie in Heyrathsbetheidigungen die Einkindschaften eingerichtet werden.

f) Tit. 110. Von Einkindschaften, so außerhalb der Ehebedeutigung durch Verträge aufgerichtet werden.

g) Tit. 111. Von Einkindschaften, so von dem Landgericht aufgerichtet werden.

h) P. G. D. P. 3. T. 116. p. tot.

§. CVIII.

De requisitis Vnionis. Requisita * igitur ad vnionem sunt

1) consensus parentum liber, 2) consensus itidem liber liberorum; vbi tamen notandum, impuberum consensum non requiri, nec puberes factos eam impugnandi facultate gaudere i); quae enim ipsis deest consentiendi facultas, affatim aliunde suppletur. Maiorennum autem assensus requiritur necessario, ita quidem, vt indistincte absque vltiori inquisitione ex illorum con- vel dissensu vnio vel subsistat vel concidat. k) Quod puberes attinet, eorum quidem consensus de Iure Francanico expresse requiritur l); cum vero inter omnes constet, fragile esse & infirmum minorennis ætatis consilium m); eorum consensus non sufficit, nisi stipatus sit consilio & consensu cognatorum, aliorum.

Öööööööööö 3

ue

* De requisitis vide Opuscula supra allegata, nec non Mandata specialia de 18. April. 1716. 3. Maii 1782. & 27. Iul. 1782.

i) L. G. D. P. 3. T. III. §. II.

k) Cit. loc. §. 15.

l) Cit. T. §. 13.

m) L. I. ff. de mino. Conf. meam Orationem specialem de Consensu liberorum ad vnionem. In Thes. Iur. Franc. Opus. XXVI. p. 1916.

ue bonorum virorum. *n*) Deinde requiritur 3) consensus cognatorum, praecipue ex parte parentis defuncti coniunctorum *o*), vel duorum bonorum virorum *p*), seu tutorum. Horum partes in eo potissimum versantur, ut sincere & fideliter omnes circumstantias trutinent, facultates liberorum vnientorum & parentum vnientium rite explorent, in vitam & mores novi coniugis diligenter inquirent, nihil denique eorum praetermittant, quod ad emolumentum liberorum spectare quauis ratione possit *q*); ut autem eorum vigilantia & cura erga liberos vnios endos eo minus sit suspecta, & ex ipsorum etiam parte omnis fraudis opinio remoueatur, religione iurisiurandi ad id eos adstringendos esse voluere leges nostrae *r*), quod putent & sincere credant, hoc vnionis pactum liberis in vniuersum salutare futurum. Ex officio, quod bonis eiusmodi viris incumbit, consequitur, tales eos esse oportere, qui ex-
scia.

n) *l. U. D. Cit. T. §. 14. & Mand. de 18. April. 1716.* vbi specificè sancitur, ut, si praeuie confecto inuentario cognati, vnionem liberis nociuam demonstrant, ea non confirmetur, sed diuisio fiat, licet liberi puberes vnioni insistere velint.

o) *Ibid. P. 3. T. 109. §. 1.*

p) *T. cit. §. 2.*

q) *Ibid. P. 3. T. 109. §. 1. & 2. T. III. §. 5.*

r) *Ibid. P. 3. T. cit. §. 2.*

sciatam tam liberorum vniendorum, quam parentum vnientium notitiam habeant s); minime igitur admittendi erunt nuntii iudiciales, aut alii, qui aut nulla aut leui saltem notitia sunt instructi, cuius defectus liberis maxima damna parere potest t). Quodsi nec boni viri, quales descripsimus, inueniri queant, parentes vnientes adeant magistratum loci, vbi degunt, & clausas ab eo litteras impetrent in iudicio prouinciali producendas, e quibus eluceat, vtrum Magistratus municipalis & loci eiusmodi vnionem liberis proficuum existimet, an secus u). Tutorum aliorumue eiusmodi bonorum virorum officium stante vnione in totum non finitur; sed iis incumbit, si quid male geratur, Iudicio denuntiare x). Existente autem dissensu circa vnionem inter parentes & liberorum consanguineos, Magistratus est, super causis cognoscere & earum releuantia, in dubio autem parenti vnionem facere volenti fauere y).

§§§§§§§§§§ 4

§. CIX.

s) Ibid. P. 3. T. 109. §. 1.

t) Ibid. P. 3. T. 111. §. 4.

u) Ibid. P. 3. T. cit. §. 8.

x) Ibid. P. 3. T. 117. §. 2. Ibid. P. 3. cit. Tit. §. 4.

y) Landgerichts • Praejudicium de 5. März 1723. in Sachen Brandenstein zu Carlstatt contra Fridrich Mittnacht und Nicolaß Wartenstein zu Rezbach. Omnia

§. CIX.

*De proclama-
te in specie.*

Quarto in omnibus vnionibus requiritur, vt instrumentum siue Proclama super vnione prolium conficiatur 2); est autem Proclama scriptura, quae continet modum & condiciones, sub quibus parentes hoc pactum inire contendunt, Iudicio prouinciali per sufficienter legitimatos Procuratores * exhibenda, vt illud approbet, & publicari faciat. Vt itaque proclama legitime fiat, requiritur praeter ea, quae diximus, vt in Iudicio prouinciali approbetur, proximis consanguineis intimetur, ac denique in Ecclesia cathedrali aut parochiali, cui liberi & parentes subsunt, publice legatur, quo omnibus & singulis idem innotescat; vt si fors vnus alterue quidpiam contra mouere velit, id mature indicet: quod Ius cuilibet de populo competere nemo dubitat, argumento desumpto ab accusatione suspecti tutoris a), &

nia hoc §. dicta vberius recensentur, & tam cognatis quam parentibus & liberis clare explicanda fusius continet Mand. de 3. Maii 1782. & illius Appendix de 27. Iun. 1782.

* Mand. de 3. Maii 1782.

2) L. G. D. P. 3. T. 113.

a) Vid. Tit. Inst. de suspectis tut.)

& fauore pupillorum publico. Hac publicatione peracta, denuo proclama simul cum attestato Parochi de facta publicatione Iudicio prouinciali ad confirmationem transmittendum erit *b)*. Quinto necessaria est iudicialis confirmatio, praeuia causae cognitione, danda *c)* a Iudicio prouinciali *d)*; non vero a Comite palatino, vi Mandati specialis de Anno 1707. Quae si a parentibus non feruentur, in poenam 100 Imp. condemnantur, ac Parochis copulatio inhibetur, contra quos, vti & Satrapas contrauenientes, laesis liberis regressus conceditur *e)*.

§. CX.

De effectibus Effectus vnionis prolium quod at-
unionis pro- tinet, ius est, quod in omnibus &
lium. singulis liberi ex diuerso coniugio com-
parentur, perindeque in omnibus habeantur, ac
si vnus eiusdemque sanguinis ac cognationis essent;
Vitricus induit personam veri patris, nouerca ve-
rae matris, privignus & priuigna germanorum li-
berorum & filiarum vices assumunt, reuerentiam-
que ac obsequium debitum parentibus vnientibus,
non

b) L. G. Ordn. Cit. T. 113.

c) Ibid. P. 3. T. 109. §. 3.

d) Ibid. P. 3. T. 114.

e) Mand. de 15. Dec. 1692. & 13. Iul. 1709.

non secus, ac si essent proprii, praestare tenentur *f*). Fratres tamen uniti ac sorores fratres germani non sunt, nisi durante vnione, hinc soluta illa non succedunt vt germani, sed tantum si communem vnum habeant parentem, vt vnilaterales. Ex quo fluit adus nempe potestas patria *g*), & dependens inde onus alimentandi liberos *h*). Quo etiam pertinent sumptus vestitus, studiorum, opificii *i*): non tamen sumptus itineris, die Reiskösten in fremde Länder: hi Parentes dotare liberos etiam tenentur *k*), etsi praecipuum habeant *l*), nec minus in casu diuisionis dare legitimam *m*). Trans-eunt autem e contrario liberi cum omnibus bonis, quae tempore vnionis vel comparisonis habent, in plenam potestatem patris *n*), & quidquid stante vnione liberi nondum sui Iuris effecti acquirunt, paren-

f) L. G. D. P. 3. T. 118. §. 1.

g) Ibid. T. 118. §. 2.

h) Ibid. T. 118. §. 4. Ibid. P. 3. T. 95.

i) L. G. Praejudicium de 7. Ap. 1734. In Sachen Uhl contra Zahn zu Wirzburg.

k) L. G. D. P. 3. T. 98. §. 1.

l) Ibid. P. 3. T. 98. §. 2. Hinc deciditur hic illa quaestio controuersa, an liberi bona propria habentes dotari debeant.

m) Ibid. P. 3. T. 118. §. 4.

n) Ibid. P. 3. T. 118. §. 3.

parentibus o) acquirunt, nisi specialiter proprietas liberis data sit, quo tamen casu parentes tamdiu usufructu gaudent p), quamdiu in sacris sunt parentum, per nuptias vero, diuisionem ad aliam oeconomiae separationem, tollitur usufructus. q) Imo si usufructus in re aliqua liberis expresse sit concessus, parentes eo manent exclusi r). Notandum tamen, quod si ascendentes, uti auus & auia &c nepotibus suis cum exclusione filii & respectu patris aliquid largiri velint, id tantum de sua tertia facere queant s): neuiquam vero, si nondum cum liberis diuisionem inierint. t) Prout autem liberis vnitis legitima debetur, sic etiam iustis ex causis exhaeredari possunt. u)

§. CXI.

Tertius effectus est successio, liberi enim vniti succedunt parentibus, ac si ex iisdem procreati essent, quippe de hoc principaliter conuentum, hicque finis vnionis prolium: & quidem in omnia bona, nisi parentes sibi quid reseruarint, quod die *Musnahm* dicitur: facultas tamen plenarie de hoc reseruato disponendi parentibus non competit, exspirat enim liberis ex illo thoro procreatis, cum ad hunc solum casum

re-

o) L. G. Ordn. P. 3. T. 118. § 3.

p) Ibid. P. 3. T. 118. §. 5. q) Ibid. P. & T. cit. §. 6.

r) Ibid. d. T. §. 7. s) Ibid. P. 3. Tit. 39. §. 14.

t) Ibid. P. 3. Tit. 118. §. 7. u) Ibid. T. 50.

restrinxisse parens referuatum videatur, quo deficiente, tanquam corruente conditione, corruet & simul referuatum; nec magis attenditur referuatum in diuisione bonorum cum liberis suscipienda; quae si contigerit, coniux referuans praecipuum, illud minime retinebit, sed vniuersae bonorum massae inferret, & tunc de omnibus bonis nullis exceptis duas tertias liberis in diuisione adiudicandas fore, statuta Franconiae dubitare nos neutiquam patiuntur. x) Quod vltcrius haec conuentionalia succedendi iura attinet, in tantum extenduntur, vt vniti seu parificati simul cum germanis inuicem concurrentes aequaliter in capita y), concurrentes vero cum nepotibus ex fratre vnito in stirpes succedant: z) perinde ac in successione fratrum naturalium & legitimorum simul; tantum enim vnitis tribuit conventio, quantum leges germanis liberis. Quod si euenerit, solos parificatos seu vnitos concurrere, forsitan cum nulli secundo in coniugio parentibus liberi nascantur a), aut nati liberi veri & naturales decesserint b), non minus eos quam naturales succedere clare innuunt Statuta Ducatus Franconiae: nec quidquam facit, quod liberis

mor-

x) l. G. D. P. 3. T. 29. §. 1.

y) Ibid. P. 3. T. 80. §. 1. Cui tamen ordinationi per pacta derogari posse, textus innuit.

z) Loc. cit. §. 3. a) Ibid. P. 3. T. 80. §. 2.

b) Ibid. P. 3. T. 119. §. 6.

mortuis vnio exspirare dicatur c), cum textus seipsum solvat, si scilicet omnes mortui fuerint.

§. CXII.

De prae- Saepe in vnione contingit, vt liberi
cipuo. per illam damnum incurrere possint;
hinc praeuia desuper instituenda est consultatio: d)
& tunc ad parificandum aliquod Praecipuum, der Vors
aus, liberis assignatur e), cuius autem qualitatis vel
quantitatis eiusmodi praecipuum esse debeat, nobis
determinare non licet: determinabunt eam fideliter
pro diuerso numero liberorum, diversitate bonorum
variarumque illarum circumstantiarum, simul cum
consanguineis liberorum parentes f), aut iis invi-
cem discrepantibus Iudicium Caesareo - prouinciale
franconicum g), & hoc Praecipuum ad evitandas con-
trouersias accurate specificabunt h). Iura liberis in
praecipuo sat nobilia competunt; inter quae primaria
sunt, quod puberes de eo testari possint, quampri-
mum illud acceperunt. i) Quamuis enim iure com-
muni

c) L. G. D. P. 3. T. 119. §. 15.

d) Ibid. P. cit. T. 121. §. 2.

e) Ibid. P. 3. T. 121. §. 2. & 4. Confer Thes. Iuris
Franconici Sect. I. Opusc. XLVI.

f) L. G. D. P. 3. T. 121. per tot. g) Ibid. cit. T. §. fin.

h) Ibid. P. 3. T. 121. §. 7.

i) Ibid. P. 3. Tit. 39. §. 8. & Mand. de 22. Iul. 1777.
§. 2. & 3.

muni filiofamilias testandi facultas denegata fuerit, legibus Franconiae tamen filiisfamilias ea conceditur, modo quid proprii habeant. *k)* Hoc ipsum etiam extenditur ad casum, si parentes praecipui debitam praestationem retardare conentur. *l)* Accedit, quod in divisione cum reliquis unitis fratribus suscipienda praecipuum habentes illud nequaquam conferant, sed aequis partibus concurrant ad haereditates unionis pacto subiectas. *m)*

§. CXIII.

*De testamenti factio-
ne parentum
unientium.* Quartus effectus est, quod parentes legitimi seu uniti ante diuisionem cum unitis liberis initam de sua tertia testari nequeant. *n)* Quod illis tamen respectu naturalium & legitimorum est permissum. *o)* Neutiquam tamen omitendum, quod eiusmodi unio prolium respectu successionis auorum aut cognatorum, nisi in quantum ei specialiter *p)* accesserint, nullum inferat praeiudicium aui vel cognatis. *q)*

§. CXIV.

k) Consult. DEMMER. P. 3. Diff. 4. *l)* Cit. §. 8.

m) L. G. D. P. 3. T. 121. §. 6.

n) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 15.

o) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 16.

p) Ibid. P. 3. T. 119. §. 3. & 5.

q) Ibid. P. 3. Tit. 119. §. 1.

§. CXIV.

*De suc-
cessione ex
unione.*

Prout liberi vniti parentibus suc-
cedunt, sic & hoc reciproce obtinet re-
spectu parentum: r) imo & ipsi vniti
sibi inuicem, & naturalibus ac legitimis fratribus suc-
cedunt. s) Quod in Ducatu Franconiae in tantum
extenditur, vt, licet parentes mortui aut etiam liberi a
parentibus separati fuerint, nihilominus inter vnitos
Ius mutuum succedendi in vigore suo tamdiu conser-
vetur, donec actuali diuisione cuiuslibet liberorum sua
pars assignata fuerit t), qua demum perfecta vincu-
lum illud expirat.

§. CXV.

*Quando
vnio finia-
tur?*

Modi, quibus vnio prolium tollitur,
potissimum sunt sequentes. 1) Morte
omnium liberorum vnitorum u) ita tol-
litur, vt nequidem vnio respectu Parentum aliquem
effectum amplius exerat x), neutiquam vero morte
parentum. 2) Per transitum Parentis superstitis ad
vltiores nuptias, nisi noua intercesserit vnio, aut
pactum y). 3) Per realem diuisionem, durch eine Grund-
theilung z), quam liberi naturales & legitimi simul,
fi

r) l. G. D. P. 3. T. 85. §. 1.

s) Ibid. P. 3. T. 119. §. 13

t) Ibid. per tot. cit.

u) l. G. D. P. 3. T. 119. §. 15.

x) Ibid. cit. T. §. vlt.

y) Ibid. P. 3. T. 31. §. 3. & 4.

z) Ibid. P. 3. T. 85. §. 2.

si fors soli sint, acceptare tementur, nisi iustam contradicendi causam habeant. *a)* Ex quo etiam prono alueo fluit, tot modis finire vnionem prolium, quot casibus Iure Prouinciali Franconico liberi a parentibus legitimam iure petunt; contingit hoc

I. Si Parentum, cuiuscunque speciei vnus altero defuncto ad secunda vota conuolat, aut sponsalia contrahit *b)*, tunc enim liberis duas, tertias omnium bonorum, retenta vna tertia, extradere tenetur *c)*, nisi aliter pactis conuentum sit, ita quidem, vt liberi ad litem demonstratis ex causis procedentes a parente sumtus litis prouisionaliter petere queant. *d)*

II. Si coniux superstes vitam reprobam, & luxuriosam agat. *e)*

III.

a) R. G. D. P. 3. T. 39. §. 21. Confirmat praeiudicium de 14. Iul. 1734. in causa Schnaus contra Iacobæus zu Ritzingen. Neque hic obstat T. 39. §. 15. Videatur desuper Oratio specialiter a me habita, qua Iudicis arbitrio relictam esse diuisionis licentiam demonstravi. Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. 27. & 46.

b) Mand. de 13 Iul. 1709.

c) R. D. G. P. 3. T. 31. §. 3. & 4.

d) Ibid. P. 3. T. 31. §. 22.

e) Ibid. P. & Tit. cit. §. 5. & 6. probabilius est, per concubitum ipso facto incurri diuisionem, neque illi quinquennio, sed demum triginta annis praescribi. OSTENBERG. Diss. in Thes. Iur. Franc. Sect. I. Op. XXVIII. pag. 1948.

III. Quando Parentes tertiam suam vel in totum, vel pro parte notabili ante diuisionem extraneis assignant. *f)*

IV. Id quod etiam tunc fieri apparet, cum coniux superstes bona in detrimentum legitimae dilapidare incipit *g)*, aut.

V. Liberis inuitis vnionem vel adoptionem superinducere intentat *b)*.

VI. Dum Parens sibi alimenta in hospitali aliove loco ad dies vitae emere velit, & tamen de caetero in Communionem manere desideret *i)*. Quo in casu si tertia Pars bonorum Parenti non sufficeret, liberi pro arbitrio iudicis aliquid contribuere tenentur *k)*: Liberorum enim est parentes suos inopes alere *l)*.

VII. Si Parentes Domicilium mutant, & bona immobilia ideo alienent *m)*.

VIII. Si Parentes continuis inter se rixis & contentionibus pacem domesticam turbent *n)*, nec non

IX.

f) L. G. D. P. 3. Tit. 31. §. 7.

g) L. G. D. Cit. T. §. 8.

b) Ibid. §. 7. 9. & 10.

i) Ibid. §. 11. & 12. *k)* Ibid. §. 13.

l) Ibid. §. 20. *m)* Ibid. §. 14. *n)* Ibid. §. 15.

IX. Facta separatione quoad rhorum & mensam o).

X. Si in Venditione, aliove Contractu cum suis liberis simulate inito alios Liberos defraudare studeant, sicque Liberos in legitima laedere conentur p).

XI. Si Parentes ob delictum quoddam publicum v. g. homicidium vel adulterium poenā pecuniaria mulctentur q).

XII. Dum Liberis praecipue vnitis sanitatis curam, honestam educationem & Promotionem, quae ex qualitate status dimetienda, malitiose denegant r).

XIII. Si ob duritiem limites paternae Correctionis excedant s).

His clausulam adde generalem, siqua iusta Iudici causa videbitur t).

Soluitur etiam Vnio speciali pacto vel Conditione existente, si ea vnioni fuerit adiecta u).

vnio

o) Ibid. §. 16. p) Ibid. §. 17. q) Ibid. §. 18.

r) Ibid. §. 19.

s) Ibid. §. 20. Conf. P. 3. Tit. 33. §. 2. & 3.

t) Ibid. §. 21. Conferatur Dissert. OSTENBERGERI in Thes. Iur. Franc. Sect. I. p. 1931. & sequentibus.

u) L. G. Praejudicium de anno 1733. 17. Aug. in Proclamate Casp. Seuffart zu Neuppelsdorf.

vnio ex capite laesionis rescindatur , vide IKSTADT.
de vnione prolium x).

§. CXVI.

Dum hic de Diuisione actum , Coronidis loco
etiam illius effectus subiungo.

I. Diuisione totali soluitur patria potestas , &

II. Ipsa Communio bonorum.

III. Alimentatio reciproca parentum & libero-
rum excepta extrema Necessitate cessat y).

IV. Vnio prolium eiusque effectus extinguun-
tur z).

V. Testamenti factio omnibus diuisis compe-
rit a).

VI. Cessant peculia , & vsusfructus cum pro-
prietate consolidatur b).

§§§§§§§§§§ 2

VII.

x) In Thes. Iur. Franc, Sect. I. pag. 1834 vbi distinguit,
an in fauorem parentum vel liberorum rescissio pe-
tatur : Primo Casu rescissionem plane denegat, nisi
tempore vnionis liberi iam fuerint maiores, ma-
turi & sani Iudicii : posteriori vero casu vnionem
rescindi aequum arbitratur.

y) L. G. D. P. 3. T. 92.

z) Ibid. P. 3. T. 85. §. 2. & 3.

a) L. G. D. P. 3. T. 32. §. 3.

b) P. cit. Tit. 118. §. 5.

VII. Minoribus separatis Curatores constituuntur, ita ut & pater ad Curatelam admitti queat c).

TITVLVS III.

De Iuribus Personarum in statu paterno.

§. CXVII.

Differentia Patriae Potestatis Romanorum & Germanorum Potestas paterna Germanorum, qualis quidem olim hodieque obtinuit, diuersa admodum fuit a Iure patrio Romanorum: Germani enim nunquam dominium in liberos aut iurisdictionem domesticam, qualis patrifamilias de Iure Romano competebar, parentibus tribuerunt: patria etenim Germanorum potestas ad placita iuris naturalis vnice accommodata nihil aliud denotat, quam imperium parentum in liberos h. e. ius dirigendi actiones liberorum in ipsorum felicitatem. De caetero cum patria potestas Iuris Romani nouissimi, qualis in Codice Iustiniano occurrit, admodum sit limitata, & in plerisque capitibus ad iuris naturalis principia reuocata, recte hic quoque pro usu Iuris Romani in foris Germaniae praesumitur, nisi quaedam eius doctrinae capita immutata fuerint in legibus prouincialibus.

§. CXVIII.

c) P. cit. T. 33. §. 1. & T. 34. §. 1.

nio mater in consortium ususfructus omnium bonorum, liberis quoquo modo obtingentium, veniat, eumque patre quoque mortuo etiamnum seruare soleat *e)*, donec vel Mater ad secundas nuptias trans-
eat, vel eum alio Legibus determinato modo, v. g. Diuisione totali, amittat aut derelinquat: sic hic ususfructus parentum cessat, liberis sui iuris etiam per separatae Oeconomiae institutionem factis, tunc enim bona ipsorum vniuersa a patre vel a matre ipsis extradenda sunt.

§. CXX.

*Circa pecul-
culia.*

Quod in specie doctrinam de pecu-
liis filiorum familias in Germania attinet,
sunt, qui omnem usum forensem hac in re iuri Ro-
mano denegant; quod mihi secus viderur. Licet
enim filii familias sagatam rogatamque militiam se-
quentes separatam plerumque oeconomiam instituunt,
& hoc pacto e potestate patria egrediantur, rara-
que adeo mentio peculii castrensis, vel quasi castren-
sis fiat, nec profectitii peculii adeo frequens usus
sit *f)*; hoc etenim filiis separata oeconomia sui iuris
factis

e) l. G. D. P. 3. Tit. cit. 39. §. 10. verb. *Elteren.*

f) Vide tamen l. G. D. P. 3. T. 36. §. 2. seqq. Et de
hoc peculio liberi testari possunt, parentibus tamen
Legitimam relinquere debent, nisi vel ipsi liberos
ha-

factis subsidii loco demum obuenire solet; aduentitii tamen ordinarii & extraordinarii iura nusquam abrogata sunt; quid quod utriusque sexus g) parentum iura adhuc hodie in peculio ordinario ratione ususfructus adesse, ex antedictis pateat.

§. CXXI.

De potestate matris in liberos. Cum patria Germanorum potestas magna ex parte ad placita iuris naturalis composita sit, mirum non est, matri in quibusdam capitibus eadem iura, quae patri tribui, praesertim cum eadem ipsi, quae patri, naturalis reuerentia debeatur; hinc matris quoque consensus ad matrimonium requirendus est, & ratione ususfructus statutarii iisdem fere commodis utitur. b)

§. CXXII.

habeant, aut vxoribus suis bona per condonationem attribuerint. *

* Conf. KLEINSCHROD Diff. de Peculiis in Thes. Iur. Fr. Sect. I. Op. 34. pag. 2233. & seqq.

g) L. G. D. P. 3. T. 39. §. 9. 10. verbo Eltern.

b) Ioann. Iac. ROTHAHN Diff. de matris potestate in liberos. Goet. 1772. Aemil. Ludw. HOMBERCK ZV VACH Diff. de Usufruct. mater. Marb. 1773. Et in Priuilegio Rudolphi Imp. a Caesare Carolo VI. Nobilitati Franconiae confirmato puncto Iudaeorum: leguntur verba: Denenjenigen von Adel, so unter mütterlicher Gewalt stehen.

§. CXXII.

Potestas patria in illegitimos. Patria potestas vti apud Romanos, sic etiam Iure Franconico, iustis nuptiis, legitimatione, adoptione, nec non specialiter vnione prolium acquiritur. De nuptiis, quod satis est, dictum; cum autem omnis concubitus extra matrimonium illegitimus habeatur, omnes etiam liberi extra matrimonium procreati illegitimi reputantur, iisque plerumque levis notae maculam adspergi supra demonstrauius; patri ergo nulla in eosdem potestas competit, nec liberi eiusmodi iuribus liberorum legitimorum vtuntur; quae vt acquirant, & in potestatem patris perueniant, legitimatione perfecta opus est; qua denotatur actus, quo liberi illegitimi, deleta natalium macula, iura liberorum legitimorum nanciscuntur.

§. CXXIII.

De legitimatione. Legitimatio duplici modo peragitur; vel per subsequens matrimonium, vel per rescriptum Principis. Legitimatio per subsequens matrimonium omnis ex placitis iuris communis derivanda, hinc liberi ita legitimati iura liberorum legitimorum plenarie acquirunt.

CXXIV.

Legitimatio per rescriptum Principis hodie vel ab Imperatore vel Statibus Imperii fieri solet. Imperator

perator eandem denuo vel ipse vel per Comites palatinos, quorum Comitum hoc ius insertum est, exercet: cum vero Comites palatini necessaria ad hanc rem causae cognitione destituantur, neque etiam Principes in quieto iuris territorialis exercitio se turbari patiantur, hodie legitimatio a Comite palatino facta non alia ratione ad effectum deduci solet, quam salvis Iuribus territorialibus Principis, salva tamen semper manente Comitibus potestate maculam delendi. Reliqui acquirendi patriam potestatem modi sunt, Adoptio & Unio; sed sicuti prima rarius est, & si fiat, non tantum regulas iuris communis sequitur, sed & Confirmatione Iudicii Prouincialis indiget: ita de altera superius satis actum esse confido.

§. CXXV.

*De modis
soluendi po-
testatem
patriam.* Quod modos tollendi patriam potestatem in Franconia attinet, ii a placitis Iuris Romani multum quoque discedunt.

Quamuis enim mors naturalis omnia soluat, hoc tamen legibus nostris tantum obtinet, si utrique parentes sint defuncti; alias enim haec potestas regulariter in superstitem deuoluitur; prout etiam effectum dissolutionis patriae potestatis ob capitis diminutionem ignoramus; Emancipationis autem sollemnis vix vllum extat exemplum. Hodie igitur potestas patria vel morte utriusque parentis vel di-
uisione

uisione totali i), durch eine Grundtheilung, vel separatae oeconomiae institutione regulariter dissoluitur k). Qua dissolutione facta praeter reuerentiam iure naturali debitam reliqui omnes effectus cessant l), ita quidem, vt peculia liberis sine diminutione eorum legitimae extradere teneatur pater m) Quodsi vero liberi nubant, ante diuisionem factam, & separatam Oeconomiam instituant, iis praeter peculia & Dos dari debet. n) Vbi respectu eorum, qui diuisione totali separati sunt, specificè notandum, quod separati, existentibus non separatis, mortuo parenti non succedant o).

TITVLVS IV.

De Iuribus Personarum in Statu tutelari.

§. CXXVI.

Origo tutelae variaeque eius species.

Reipublicae interest quam maxime, personas & bona eorum, qui regere se, suisque praesse non possunt rebus, aliorum & administrationi, & potestati committi;

i) l. G. D. P. 3. T. 4. §. 1.

k) Ibid. P. 3. T. 36. §. 2. 3. & 4. Conf. T. 39. §. 12. & T. 49. §. 3. & 4.

l) l. D. G. P. 3. T. 39. §. 13.

m) l. G. D. P. 3. T. 118. §. 6.

n) Ibid. P. 3. T. 39. §. 11.

o) l. G. D. P. 3. T. 76. §. 3.

mitti ; hinc ab omni aevo Rectoribus Reipublicae tutela suprema vindicatur : cumque hi tutelae administrandae se ipsos impendere nequeant, vicariam seu superiorem tutelam, die Obervormundschaft, Magistratibus demandant, qui eandem tanquam simplicem & inferiorem, die Vormundschaft, Treus : Träger : schaft p), ciuibus denuo committunt. Vi huius vicariae tutelae igitur magistratibus, & communiter inferioribus seu vogteticis ius competit, vt etiam non rogari & ex officio tutores constituere, rationes ab iisdem exigere, & eosdem ab officio sufficienti ex causa remouere possint ; prout id Legibus Imperii q) & Franconicis r) abunde est determinatum, simulque sancitum, vt causae pupillares specialiter iudicio prouinciali sint reseruatae s).

§. CXXVII.

De Tutela testamentaria. Tutores pacto, quod inter ciues franconicos rarissimi est vsus, testamento, lege, vel decreto Magistratus tutelam nanciscuntur ; & hinc conuentionales, testament.

p) l. G. D. P. 3. T. 1. §. 1.

q) Ord. Pol. Imp. de 1548. T. 31. & 1577. T. 32.

r) l. G. D. P. 3. T. a Tit. 1. vsque 27.

s) Ibid. P. 3. T. 2. §. 1.

mentarii, legitimi & datiui vocantur : quorum trium posteriorum in Ordinatione fit mentio t). Testamentarios tutores constituunt Pater, Avus u), & certo etiam respectu Mater & Auia, si eos non tantum in legitima sed vniuersaliter haeredes instituant x), non autem extranei, nisi eiusmodi pupillum haeredem instituant, qui tamen specificè confirmari debent y). Quodsi eiusmodi tutori testamentario legatum quid sit, sub amissione illius tutelam acceptare tenetur, nisi acceptatio tutelae specialiter arbitrio eius fuerit relicta z).

§. CXXVIII.

De Tutela Tutoribus testamentariis non extan-
legitima. tibus, vel a magistratu reprobatis, res
 ad tutelam legitimam deuenit; ad quam in Franco-
 nia iuxta gradus consanguinitatis praerogatiuam a)
 omnes obligantur, qui successionis commodis & ex-
 spectatione fruuntur, & quidem sub poena amittendi
 iuris haereditarii b). Ita vt & pater & mater ratio-
 ne

t) l. G. D. P. 3. T. 2. §. 1. 2. & 3.

u) Ibid. P. 3. T. 3. §. 1.

x) Ibid. P. 3. T. 3. §. 2.

y) Ibid. P. 3. T. 3. §. 3.

z) Ibid. P. 3. T. 3. §. 4.

a) l. G. D. P. 3. T. 4. §. 1.

b) Ibid. T. Cit. §. ult.

ne liberorum separatorum praecipuo loco ad tutelam admittantur; dummodo sint idonei, & illis ex officio contutores sint dati c). Qui omnes & singuli rationes tutelae annuatim praestare tenentur d). Quodsi vero, vno defuncto coniuge, superstes liberos non separarit, neque diuisionem incurrat, vi communis bonorum liberorum suorum verus Pater & naturalis tutor est & manet, nec rationes reddere tenetur e). Hac tamen notata differentia, quod mater ad secundas nuptias transiens, vel inhonestam vitam ducens tutelam amittat f), Pater vero eam nihilominus, adinstar alterius tutoris retineat g); mater autem tutrix nunquam non beneficiis mulieribus, in specie SCti Velleiani, renunciare teneatur h).

§. CXXIX.

De Tutela datiuā. Si nec adsint tutores legitimi, magistratus ex officio pupillis tutores constituit, & sic tutela datiuā i) locum habet. Maior autem hodie magistratuum in his tutoribus constituendis potestas est; cum enim omnes tutores cum

in.

c) L. G. D. P. 3. Tit. 4. §. 3. 4. & 7.

d) Ibid. T. cit. §. 8.

e) Ibid. L. cit. §. 2. & 6. f) Ibid. L. cit. §. 9.

g) Ibid. L. cit. §. 5. h) Ibid. L. cit. §. 8.

i) L. G. Ordn. P. 3. T. 5.

inquisitione k) constitui debeant, in Magistratus positum est arbitrio, velit aliquem pacto, lege, testamento nominatum, confirmare vel reiicere, aliumque in eius locum substituere, quod tamen non temere nec sine iusta causa fieri solet.

§. CXXX.

De ordine, & *Ordinem* tutorum quod attinet, in casu habilitatis veniunt imo Testamentarii, 2do Legitimi, 3tio Datiui, ita, ut inter legitimos obseruetur proximitas gradus, atque auus paternus ascendentes lineae maternae, non tamen matrem excludat l).

§. CXXXI.

Variis speciebus Tutelarum. Tutorum non vna est in Franconia conditio. Omnes quidem in eo conueniunt, quod dentur personis, quae rebus suis praesse non omnino possunt. Enimvero cum

k) Ibid. P. 3. T. 8. §. 15. Qualitates hae requiruntur: Fromme, gottesfürchtige Ehren- und Biederleut, und die zu solcher Vormundschaft hinlängliche Haabschaft besitzen, die auch ihres guten Weesen, Thuens- und Lassen einen guten Namen, und Beruf haben, fürnehmlich aber, der Verwaltung- und Haushaltens, oder Häuslichkeit halben tauglich und geschickt seynd.

l) L. G. D. P. 3. T. 6.

cum hoc variis de causis contingere soleat, scilicet propter aetatem *m*), sexus imbecillitatem *n*), morum prauitatem *o*), vitium corporis *p*), morbum *q*), amentiam, denique *r*) propter diuturnam absentiam *s*) eius; de cuius vita dubitatur; magnum inde discrimen ratione officii singulis incumbentis exoritur, praesertim intuitu rerum vel personarum fidei tutoris concreditarum. Hinc de singulis singillatim agemus.

§. CXXXII.

De excusa- Tutela franconica pro munere publicatione *Tuto-* lico habetur, adeoque omnes, qui rerum. stamento, lege vel Magistratus constitutione ad subeundum onus tutelare vocantur, illud subire coguntur *t*); nisi quis causas lege probatas allegare possit, quae ipsum vel a tutela omnino arceant, vel eandem recusare permittant, quod excusationem more Romanorum appellamus. Iam etsi hae ipsae causae excusationum iudici, penes quem

m) L. G. D. P. 3. T. 1. §. 1. & 6. Vbi & senectutis fit mentio.

n) Ibid. §. 7. *o*) Ibid. §. 5. *p*) L. cit. §. 4.

q) Ibid. §. 6. *r*) Ibid. §. 3.

s) Ibid. P. 3. T. 7. §. 8.

t) L. G. D. P. 3. T. 8. §. 11.

quem est tutoris datio, illico u) significandae sint, nihilominus tamen pendente causae cognitione nominatus tutor tutelam suscipere tenetur; interdum autem his similibusque de causis tutor, vti vocant, interimisticus constituitur.

§. CXXXIII.

Quod primum causas excusationum voluntarias spectat; legibus prouincialibus eo refertur 1) minor vel decrepita aetas, cuius tamen determinatione Magistratus arbitrio est relicta x). 2) Munera & officia publica iuxta arbitrium Iudicis y). 3) Plures & graues turelae z). Excusationes autem improprias seu necessarias habent 1) Continuo morbo

u) Ibid P. 3. T. 9. §. 1. Sollen sie dieselbe Ursachen ohnverzüglich und wo möglich nach des Testirers Absterben alsobald auf das nächst darauf folgende Landgericht, oder auf die eheste Zusammenkunft der Beamten, außerhalb der Stadt Würzburg für- und anbringen, und derselben Erkenntniß, ob sie der Vormundschaft zu erlassen seyen, oder nicht, gewarten, auch deme, so darauf erkennet, ohne weitere Ausflucht geleben.

x) L. G. D. P. 3. T. 9. §. 2. Cum determinatio annorum, quibus quis inhabilis habeatur, a Magistratu dependeat, hinc haec causa partim voluntariae partim necessariae excusationi annumerari potest.

y) Ibid. §. 3. z) L. G. D. P. 3. T. 9. §. 4.

bo, aut graui vitio corporis laborantes *a)*. 2) Inimici capitales parentum pupilli *b)*. Reliquae autem causae, quae ex Iure Romano passim celebrantur, ut sunt numerus liberorum, absentia, professio artium liberalium, paupertas, imperitia literarum, morum prauitas, aeris alieni magnitudo & id genus aliae, neutiquam excusationum legalium nomine veniunt, sed iudicis officio relinquuntur. Quodsi vero Officiales in Prouincia de valore causae excusationis dubitent, desuper ad Iudicium prouinciale recurrere, & Resolutionem adimplere obligantur. *c)*

§. CXXXIV.

De acceptanda Tutela.

Sin ergo designatus Tutor excusationes legitimas non habeat, vel iisdem uti non velit, solenni iudicii pupillaris decreto delata ipsi tutela confirmatur, ita tamen, ut magistratus in prouinciis tutores ad summam 500 florenorum patrimonii usque confirmare possint. *d)* Confirmantur autem in Franconia omnes tutores exceptis illis solummodo, quos Pater vel Auus naturalis & legitimus simul testamento dedit; qui testamentum-

a) l. C. D. P. 3. T. 9. §. 5. & 6.

b) Ibid. P. 3. T. 9. §. 7.

c) Ibid. cit. T. §. 8. & 9.

d) l. C. D. P. 3. T. 8. §. 2. & 3.

mentarii tamen tutores hoc intra mensem Magistratui denuntiare, & inter alia praescripta iuramentum quidem, non vero satisfactionem praestare tenentur. e) Legitimam tutelam quod attinet, intra mensem a die, quo pupilli sui facti sunt sui Iuris, casum proximi consanguinei Iudici significare, & consanguineos reliquos denominare iubentur f); quodsi hoc observare intra tres menses omiserint, aut tutelam sine sufficienti causa acceptare detrectent, non tantum Iure haereditario in pupilli bona priuantur, sed & damnum, si quod ex hac mora contigerit, resarcire coguntur. g) Quam denuntiationem etiam parentibus avo & aviae respectu liberorum a se separatorum, si tutelam gerere velint, intra mensem facere incumbit. h) Quodsi contingat, vel dictam denuntiationem non fieri, vel pupillo nulli sint in loco consanguinei, hoc officium denuntiandi praepositis communitalis & civibus sub poena demandatur i). Tutor autem praeuia prius inquisitione k) confirmatur l), & cautionem praestat,

e) Ibid. P. 3. T. 8. §. 5. 6. 7. 8. & in specie §. 4.

Adde Tit. II. §. vn.

f) l. G. D. P. 3. T. 8. §. 10.

g) Ibid. P. 3. T. 8. §. 12.

h) Ibid. P. 3. T. 8. §. 13.

i) Ibid. P. 3. T. 8. §. 14. k) Vide supra §. 129.

l) l. G. D. P. 3. T. 8. §. 16. Confer Ord. Pol. Imperii de 1548. T. 31. §. 2. & de anno 1577. T. 32. §. 2.

stat, nisi bona immobilia, illum ab onere cautionis liberantia, possideat; ut tamen & hoc casu iuramento, rem pupilli saluam fore, & se omnia, quae probi tutores faciunt, acturum promittat *m*). Antea vero ei incumbit, ut, si forsan aliqua debita vel passiva vel activa respectu pupilli habeat tutor, ea Magistratui sub poena amissionis crediti *n*), aut sub priuatione exceptionis, durante tutela factae solutionis *o*), significet.

§. CXXXV.

*De Tutela
pupillorum
& minorum
tam circa
personam
quam bona.*

In declarandis, quae de singulis tutorum classibus exponi debent, iuribus & obligationibus, merito initium capimus a pupillis, minoribus, & qui ipsis prae sunt, tutoribus & curatoribus; qua in re illud repetendum esse, quod supra iam demonstrauius, nullum est inter tutores & curatores discrimen, legesque curatoribus in minores eorumque bona, & personam eandem, quae tutoribus in pupillos competit, tribuere potestatem. De qua nunc singillatim agendum est.

IIIIIIIIII 2

§. CXXXVI.

m) Vide der Vormunder. Instruction de 16. Dec. 1750.
Item l. G. D. P. 3. T. II. Adde Thes. Iur. Franc.
Sect. I. Op. 31. p. 2406.

n) P. 3. T. 10.

o) Vi Nov. 72. cap. 4.

§. CXXXVI.

Ratione personae pupilli tutori & curatori vsque ad aetatem maiorenem *p*), vel impetratam legitime iudiciisque insinuatam veniam aetatis, plenum ius dirigendi competit; inde est, quod pupillus nihil sine auctoritate tutoris peragat, & ipse nomine pupilli omnia celebrare possit; neque inuitus pupillum ipsum in consilium vocare cogatur; quae omnia obtinent finita nondum tutela. Non autem tutela & curatela praecise aetate maiorenni *q*), aut nuptiis *r*), bene tamen morte tutoris *s*), illius remotione *t*), Matre ad secundas nuptias prouolante *u*), excusatione necessaria proueniente *x*), finitur, ita tamen, ut in posterioribus & aliis forsan controuersis aut dubiis causis iudicialiter procedatur *y*); neque Magistratibus inferioribus tutores cum infamia remouere liceat *z*). De caetero tutorum etiam est, pupillis de pia, honesta & eorum conditioni congrua educatione prospicere, artibus liberalibus vel illiberalibus pro modo facultatum, capacitatis & status ad-

p) & *q*) l. G. D. P. 3. T. 25. §. 1. Adde Mand. de 1697. nach quasi modo geniti

r) Ibid. T. cit. §. 2. *s*) P. 3. T. 25. §. 3.

t) Ibid. P. 3. T. 25. §. 4. *u*) Ibid. §. 5.

x) Citato loco §. 6. 8. *y*) Alleg. loc. §. 9.

z) Ibid. P. 3. T. 25. §. 10.

addiscendis, praeuio consensu Magistratus eos adhibere *a)*, luxum prohibere, vitia corrigere, & incorrigibiles Magistratui ad coercionem denuntiare *b)*. Vbi specialiter notandum, quod eiusmodi iuuentutis corruptio sub priuatione iurium & poena arbitraria sit prohibita. *c)*

§. CXXXVII.

Quod ad pupilli bona attinet, cuius tutor ante omnia de inuentario in duplo & iudicialiter conficiendo & vno exemplari ab omnibus praesentibus subscripto ad iudicium deponendo *d)* sollicitus esse debet, quo non facto tutoris gesta sunt nulla, & pro modo commissi vel amouetur vel punitur *e)*. Confecto inuentario ipsam bonorum administrationem tutor confirmatus suscipit. Sunt autem bona vel immobilia, vel mobilia; ratione priorum, tutor ea facta recta seruare, sufficienter colere, & inculta ad culturam redigere debet *f)*; neque ei permissum est, talia bona immobilia, etiam cum consensu parentum (multo minus si pater vel auus, mater aut auia tutelam gerant) etiam sub praetextu utilitatis alienare,

§§§§§§§§ 3 nisi

a) Ibid. P. 3. T. 13. §. 1. & 4.

b) Loco cit. §. 2.

c) Ibid. P. 3. T. 13. §. 3. & supra cit. Mand. de 1697.

d) Ibid. P. 3. Tit. 12. §. 1. 2. 3. & 4.

e) Loco cit. §. 5. *f)* Ibid. P. 3. T. 15. §. 1.

nisi accedente consanguineorum consensu, praeuia inquisitione in causam, & accedente decreto Magistratus; quae omnia sub poena nullitatis contractus desiderantur g). Bona mobilia quod concernit, quorum species sunt, pecunia numerata, vinum, frumentum & alia, ea in proprios vsus ne conuertat tutor, sed conseruet, & augere studeat h). Neque vina, frumenta, alimenta pecorum, suppellectilem, lectos, vestes, & alia suis in domibus tutores habeant, sed in loco separato, cum consensu Magistratus & consanguineorum electo, custodiant i), nec plus, quam quod aequum est, pro exsiccatione vel diminutione naturali in rationibus deducant k). Ea autem, quae vel seruando seruari non possunt, vel etsi seruari queant, commode alienari valent; non nisi cum cognitione l) & consensu iudicis, & consanguineorum m), in alios (neutiquam in se ipsos, quocunque etiam titulo, nisi accedente ratihabitione Magistratus) transferant, desuperque exactas conficiant rationes n).

§. CXXXVIII.

g) § D. G. P. 3 T. 15. §. 2. & 3. Adde Mand. de 13 Iul. 1709. & Instr. de 1750.

h) Ibid. P. 3. T. 16. §. 1.

i) Ibidem P. 3. Tit. 17. §. 1. & 2. nec non Mand. de 22. Dec. 1695.

k) Ibid. P. 3. T. 18. l) Ibid. P. 3. T. 16. §. 4.

m) Ibid. P. 3. T. 17. §. 3. & 4. n) Ibid. T. 16. §. 3.

§. CXXXVIII.

*Quid minor
res possint?*

Sicuti Tutoribus bona alienare, nisi certo modo, non est permixsum, sic nec minoribus etiam accedente tutorum consensu hoc licet o). Quod tamen aliquo modo, scilicet cum consensu tutorum illis ratione bonorum mobilium servando non servabilium est concessum p). Illis igitur, qui adhuc sub cura vel tutela sunt, prohibetur, ne bona sua vendere, hypothecare, alienare aut mutare queant q). Nec eos aliquod pactum cum curatore initum, etsi eius executio in maiorennitatis tempus differatur, stringit r). Ita ut eiusmodi contractus sint nulli, & aliquid accipiens illud cum fructibus & interesse restituere teneatur: curatores vero pacifices cum minoribus arbitrarie puniantur s): ratione autem minoribus dati, clara desuper extat constitutio t), vi cuius, quae ex contractibus acceperunt, non nisi in quantum locupletiores facti restituunt;

XXXXXXXX 4

donata

o) L. C. D. P. 3. Tit. 19. §. 1.

p) Ibidem P. 3. Tit. 19. §. 2.

q) Ibid. P. 3. Tit. 20. §. 2.

r) Ibid. cit. §. 3. s) Ibid. cit. §. 4. & 5.

t) Ibid. P. 3. T. 20. §. 6. & 7. Adde Mandatum de 1697. & respectu nuptiarum, & mutui a minorennibus contracti. Mand. de 4 Mart. 1748. & 23 Jun. 1749.

donata autem sibi acquirunt, & ex adita haereditate pro viribus solummodo haereditatis tenentur.

§. CXXXIX.

Quid praestet Tutor? Ex ante dictis iam sufficienter patet, quod tutor in negotiis pupilli dolum, latam & leuem culpam praestare *u)*, siue omne taliter datum damnum resarcire teneatur; ita ut vno forsan contrutorum culposo etiam non soluendo existente reliqui sint obligati, omniaque eorum bona hypotheca tacita afficiantur *x)*, saluis praeterea reliquis minorum beneficiis. Ne autem tutelae munus curatoribus sit damnosum, si pupilli facultates sufficiant, tutori certum salarium ita est constitutum, si quidem facultates pupillorum ad mille florenos aut ultra excurrant, vel ut plurimum in bonis immobilibus, ad quae excolenda maior diligentia & cura tutoris requiritur, consistant, tum licitum est tutori, annuatim duos florenos in rationibus petere. Si vero bona pupilli maxima ex parte sint elocata, sicque non desiderent magnam diligentiam ac curam, vnus florenus pro salario assignatur. Ast si facultates non accedant mille florenos, constitutio salarii arbitrio Iudicis Prouincialis intra urbem — extra vero Magistratus

u) l. 8. D. P. 3. T. 21. §. 1.

x) Ibidem P. 3. T. 22. §. 2. & 3.

tus ordinarii relinquitur y), illisque permittitur, ut expensas necessarias & moderatas rationibus inferere possint z).

§. CXL.

De redditio. Singulis annis Tutor administratione rationum. nis suae rationes reddit Magistratui, * nisi ob modicitatem patrimonii, & parcendum sumptibus, annuente Magistratu termini extendantur a); cui & Jus est, validas ob rationes interdum intra annum ratioconia exigere b). Quomodo rationes exigendae c) & iustificandae, hoc ordinationes sapienter constituerunt; ubi specialiter notandum, quod tutores de residuis culpa non elocatis, interesse praestare, Reuifores, in quantum possunt, negotium accelerare, & sumptibus pro possibili parcere iubeantur, sique in reuisione dubium forsan grauius exoriat, de quo Officiales decisionem dare vereantur, illud Iudici Prouinciali referre, & eius mentem sequi iuben-

y) L. G. D. P. 3. Tit. 22. §. 2. 3. & 4.

z) Ibidem P. 3. T. 23. §. 1. seqq.

* Quid specificè Magistratui incumbat, vide Mand. de 13 Iul. 1709. 4 Nou. 1725. 8 Febr. & 13 Iul. 1764.

a) L. G. D. P. 3. T. 24. §. 2. 3. Adde Mand. de 16 Oct. 1726.

b) Ibid. §. 4. c) Ibid. §. 7. & 8.

iubentur, ita tamen, vt, si pars acquiescere nolit, decisionem Iudicis Prouincialis desuper expectare debeant *d)*. Annuae rationes in duplo exhibentur, quarum vnum exemplar in iudicio asseruatur, alterum iudicialiter subscriptum tutori & petentibus pupilli cognatis, imo & ipsi pupillo extraditur. *e)* Finita vero quocunque modo tutela, Iudicio tutelari generali rationes vltimae praesentantur; quo facto si nihil contra easdem moueatur, vel tutor obmotis plene satisfecerit, bonaque inuentario & rationibus conformiter extradiderit, apocham generalem accipit, & adhuc specialiter ab onere gestae tutelae absoluitur; *f)* salua tamen adhuc ex circumstantiis se proidentis erroris vel doli aut culpa vltiori cognitione *g)*.

§. CXLI.

Quando Tutela finiatur? Per remotionem suspecti Tutoris equidem tutela finitur *h)*, non vero respectu pupilli vel minoris; huic enim in locum remoti alius constituitur, quod etiam fieri debet, si tutor

tutor

* L. G. D. P. 3. T. 24. §. 5. 6. 9. 10. 11.

d) Ibid. P. & Tit. cit. §. 12.

e) Ibid. P. 3. T. 24. §. 13.

f) Ibid. loc. cit. §. 14. & 15.

g) Ibid. P. 3. T. 24. §. 16.

h) Ibidem P. 3. Tit. 2. §. 6.

for mortuus, aut alio modo inhabilis factus sit. Tutela vero in totum finitur morte naturali pupilli, ne-
tquam vero pubertate pupilli, quod Iure Romano
i) obtinebat; sed is, qui tutelam gessit, ipso Iure
Franconico bonorum administrationem continuare de-
bet, & non tantum usque ad maiorenitatem, sed
tamdiu, quamdiu in Vrbe Iudicio Prouinciali, in Pro-
uincia vero Satrapis consultum visum fuerit k). Pu-
pilli ergo pupillaeue cum 14. aut 12. annorum esse
coeperint, puberes quidem fiunt: tutela vero non fi-
nitur, sed qui prius Tutor fuit, Curator est, ita vt
nec contractis nuptiis haec cesset Curatela.

§. CXLII.

De curatore Haec de curatoribus minorum; su-
foeminarum. ram sexus foeminini maiorennis & sui
iuris quod concernit, iam supra monui, perpetuam
illam tutelam Saxoniam in Franconia non obtinere;
hoc tamen obseruatur, quod foeminis innuptis l),
nec non viduis m), etsi rebus suis praesse possint,
ad earum petitum curatores dentur. Haec autem
cura sexus a cura aetatis maxime differt; foemina
enim

i) Pr. Instit. de suspect. Tut.

k) l. 3. D. P. 3. Tit. 2. §. 6. Tit. 7. §. 1. Tit. 20.

§. 1. Tit. 25. §. 1.

l) Ibid. P. 3. T. 5. §. 7. m) Ibidem P. 3. T. 26. §. 2.

enim ipsa bonorum suorum administrationem suscipit, & de redditibus eorum libere disponit, neque etiam in causis rem familiarem aut mercaturam, si quam exercet, spectantibus directioni curatoris sui obnoxia est, sed tantum, si causam in Iudicio disceptare, aut de bonis immobilibus disponere velit, ad consensum consiliumque curatoris sui prouocare potest.

§. CXLIII.

De curatore prodigorum. Prodigii stricte appellantur, quibus ob dilapidationem opum, bonorum suorum administratio decreto iudicis interdicta est; unde illis curatores constituuntur: late iuxta Ius Romanum illi designantur, qui neque tempus neque finem expensarum habent *n*). Ratione modi procedendi cum prodigis, vsque dum pro talibus declarentur, graphice illum sistit Lex prouincialis *o*), cui Mandata subsequa varia *p*) addiderunt. Quod
ad

n) L. I. ff. de cur. furi. Iure vero Franconico L. G. D. P. 3. T. 27. Clare explicatur, quomodo ab initio, ac in decursu cum prodigis sit procedendum, adde Mand. de 9. Aug. 1703. & ea, quae sub nota *p*. allegabuntur.

o) L. G. D. P. 3. T. 27. §. 2. 3. 4. 5. 6.

p) Mand. de 24. Maii 1696. 9. Maii 1730. Concurs-Ord. de 1747. & in specie Mand. de 1. Sept. 1756.

ad statum prodigorum attinet, ratione personae quidem potestati tutelari obnoxii haud efficiuntur, quamvis interdum ne liberorum quidem educatio ipsis committatur; omnis tamen administratio *q)* bonorum ipsis prorsus adimitur, nec contrahere aut donare possunt, nisi cum curatorum consensu, donec ipsis ad sanam mentem redeuntibus demta curatori bonorum administratio restituatur *r)*: salvo de reliquo iudicis Decreto.

§. CXLIV.

De cura furiosorum & imperfectorum.

Alia est curatoris furiosorum ratio; his enim, cum nec personae nec bonorum suorum curam habere possint, curator constituitur, qui ius dirigendi actiones ipsorum eosque alendi & plenam bonorum furiosi administrationem exercet. Facile ergo colligitur, furiosum nihil omnino sine curatore agere posse, & licet interdum dilucida mentis intervalla habeat, haec tamen in casu dubio semper probanda sunt, cum status mentis ordinarius, id est in sanae mentis sanus, in furiosis furiosus merito praesumatur: cessante autem omnimodo furore & haec curatela cessat *s)*, quae alias vix non in omnibus curatela

mino.

q) L. G. D. P. 3. T. 27. §. 7. 8. 9. 10. & 11.

r) Ibid. P. 3. T. 15. §. 7.

s) L. G. D. P. 3. T. 7. §. 3. item P. 3. T. 25.

minorum assimilatur t). Furiosis affines sunt aliis vitiis corporis inhabilitatem administrationis causantibus notati ; ita tamen , vt quorundam curatores non sint necessarii , sed voluntarii tantum u).

§. CXLV.

De cura ab-
sentium.

Si quis diu absens fuerit, nec bonorum suorum administrationem alii mandauerit , plerumque ad petitionem proximorum consanguineorum ex decreto Magistratus curator constituitur, qui bona absentis administret. Siquis vero 25. annis continuis abfuerit, ita vt nulla prorsus de vita vel morte absentis notitia haberi possit, tunc illius proximi consanguinei, qui in fine anni 25. (si absens in eo fuisset mortuus) proximi forent, quibus super defectu notitiae iurandum, omnium quidem eius bonorum Dominium salua tamen absentis hypotheca consequuntur ; sed tamen superuenienti postmodum absenti vel haeredibus eiusdem, qui fortius ius habent omnia bona raaliter adhuc exstantia sine fructibus tamen, restituere, hypothecata nexu pignoris ex propriis bonis liberata reddere, alienatorum vero pretia exinde accepta praestare tenentur x).

(Continuatio sequetur.)

t) Ibid. P. 3. T. 26. u) L. Cit.

x) Mand. de 29. Martii 1673. Et Mandatum de 15. Sept. 1769.

minorum assimilatur t). Furiosis affines sunt aliis vitiis corporis inhabilitatem administrationis causantibus notati; ita tamen, ut quorundam curatores non sint necessarii, sed voluntarii tantum u).

§. CXLV.

De cura ab-
sentium.

Si quis diu absens fuerit, nec bonorum suorum administrationem alii mandauerit, plerumque ad petitionem proximorum consanguineorum ex decreto Magistratus curator constituitur, qui bona absentis administret. Siquis vero 25. annis continuis abfuerit, ita ut nulla prorsus de vita vel morte absentis notitia haberi possit, tunc illius proximi consanguinei, qui in fine anni 25. (si absens in eo fuisset mortuus) proximi forent, quibus super defectu notitiae iurandum, omnium quidem eius bonorum Dominium salva tamen absentis hypotheca consequuntur; sed tamen superuenienti postmodum absenti vel haeredibus eiusdem, qui fortius ius habent omnia bona realiter adhuc exstantia sine fructibus tamen, restituere, hypothecata nexu pignoris ex propriis bonis liberata reddere, alienatorum vero pretia exinde accepta praestare tenentur x).

(Continuatio sequetur.)

t) Ibid. P. 3. T. 26. u) L. Cit.

x) Mand. de 29. Martii 1673. Et Mandatum de 15. Sept. 1769.

minorum assimilatur *t*). Furiosis affines sunt aliis vitiis corporis inhabilitatem administrationis causantibus notati ; ita tamen , vt quorundam curatores non sint necessarii , sed voluntarii tantum *u*).

§. CXLV.

De cura ab-
sentium.

Si quis diu absens fuerit, nec bonorum suorum administrationem alii mandauerit , plerumque ad petitionem proximorum consanguineorum ex decreto Magistratus curator constituitur, qui bona absentis administret. Siquis vero 25. annis continuis abfuerit, ita vt nulla prorsus de vita vel morte absentis notitia haberi possit, tunc illius proximi consanguinei, qui in fine anni 25. (si absens in eo fuisset mortuus) proximi forent, quibus super defectu notitiae iurandum, omnium quidem eius bonorum Dominium salua tamen absentis hypotheca consequuntur ; sed tamen superuenienti postmodum absenti vel haeredibus eiusdem, qui fortius ius habent omnia bona raaliter adhuc exstantia sine fructibus tamen, restituere, hypothecata nexu pignoris ex propriis bonis liberata reddere, alienatorum vero pretia exinde accepta praestare tenentur *x*).

(Continuatio sequetur.)

t) Ibid. P. 3. T. 26. *u*) L. Cit.

x) Mand. de 29. Martii 1673. Et Mandatum de 15. Sept. 1769.

minorum assimilatur t). Furiosis affines sunt aliis vitiis corporis inhabilitatem administrationis causantibus notati; ita tamen, ut quorundam curatores non sint necessarii, sed voluntarii tantum u).

§. CXLV.

De cura ab-
sentium.

Si quis diu absens fuerit, nec bonorum suorum administrationem alii mandauerit, plerumque ad petitionem proximorum consanguineorum ex decreto Magistratus curator constituitur, qui bona absentis administret. Siquis vero 25. annis continuis abfuerit, ita ut nulla prorsus de vita vel morte absentis notitia haberi possit, tunc illius proximi consanguinei, qui in fine anni 25. (si absens in eo fuisset mortuus) proximi forent, quibus super defectu notitiae iurandum, omnium quidem eius bonorum Dominium salva tamen absentis hypotheca consequuntur; sed tamen superuenienti postmodum absenti vel haeredibus eiusdem, qui fortius ius habent omnia bona raaliter adhuc exstantia sine fructibus tamen, restituere, hypothecata nexu pignoris ex propriis bonis liberata reddere, alienatorum vero pretia exinde accepta praestare tenentur x).

(Continuatio sequetur.)

t) Ibid. P. 3. T. 26. u) L. Cit.

x) Mand. de 29. Martii 1673. Et Mandatum de 15. Sept. 1769.

Schneidt, Joseph Maria, 1727-1808

Thesaurus Iuris Franconici Oder Sammlung theils gedruckter theils
ungedruckter Abhandlungen, Dissertationen, Programmen, Gutachten, Gesätze,
Urkunden etc. etc., welche das Fränkische und besonders Hochfürstlich-
Wirzburgische Geistliche, Weltliche, Bürgerliche, Peinliche, Lehen-,
Bd.: 1,19

Wirzburg (1789)

J.germ. 178-1,19/21

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10552606-0

VD18 8036652X-001